

NIKŠIČKO POZORIŠTE
POZORIŠTE

BESPLATAN PRIMJERAK

Broj 29

Godina 61.

Novembar, 2017.

ISSN 180-783X

14.

Međunarodni FESTIVAL GLUMCA Nikšić 2017

VLADA CRNE GORE
Ministarstvo kulture

Opština Nikšić

NIKŠIČKO POZORIŠTE

Nikšićko pozorište

Predstave za večernju i dječiju scenu

Festivalsi u retrospektivi:

Bijenale crnogorskog teatra 2017

„MIT festival 2017“

VI „Međunarodni festival lutkarstva“

Festival internacionalnog
alternativnog teatra - FIAT 2017

Intervju:

Zoran Marković Zonjo

Novi projekti

„Sin“ (Kraljevsko pozorište Zetski dom)

„Zimska bajka“ (Crnogorsko narodno pozorište)

Baletski spektakl „Pepeljuga“

(Baletska škola „Princeza Ksenija“)

Gradsko pozorište Podgorica

„Romeo i Julija“ - višestruki laureat

Zetski dom

u Trafó House of Contemporary Arts u Budimpešti

Nezaboravne reakcije za „Dokle pogled seže“

Milorad Bošković:

Teatar Teatar

Koncipirana drama

Premijere i Festivali

Vrijeme između dva posljednja broja časopisa „Pozorište“ proteklo je u znaku pozorišnih i filmskih premijera i festivala. I jedno i drugo su svetkovine i u pozorišnoj i u filmskoj produkciji. Publika željno iščekuje premijeru, ali isto tako, ako ne i više, raduje se festivalskim nadmetanjima. A, njih u Crnoj Gori, u pomenutom periodu, bilo je u izobilju. Za festivalima ne zaostaju ni premijere, zbog kojih se u kasnije organizuju velike državne, ili međunarodne teatarske smotre.

„Crna Gora je zemlja festivala“ - poznata je maksima. Većina njih se povezuje sa crnogorskim primorjem i ljetnjom turističkom sezonom. Manje je pak, poznato da se dobar dio festivalskih fešti, posebno teatarskih, dešava van ljetnjih crnogorskih turističkih centara. Oni su dakle događaji „za sebe“ i „po sebi“ i kao takvi su prepoznatljivost gradova domaćina, ali i države Crne Gore.

Za čitaoce ovog broja časopisa „Pozorište“ otvaramo kataloški zbornik festivala i premijera.

Sve je počelo 7. septembra „**Festivalom internacionalnog alternativnog teatra FIAT 2017**“ u Podgorici. U tom gradu je održano i dvodnevno internacionalno festivalsko nadmetanje u lutkarstvu - **VI „Međunarodni festival lutkarstva“**. Festivalska povorka potom je iz glavnog grada Crne Gore krenula u prijestonicu Cetinje, gdje je u Kraljevskom pozorištu „Zetski dom“, najstarijoj pozorišnoj instituciji u Crnoj Gori, održan „**MIT festival 2017**“, sa kojim je ta ustanova zvanično otvorila pozorišnu sezonu 2017/2018. Karavan festivalskih pozorišnih fešta u oktobru se sa Cetinja vraća u Podgoricu, u nacionalnu teatarsku kuću - Crnogorsko narodno pozorište, gdje je sredinom ovog mjeseca održano **Bijenale crnogorskog teatra**. Festivalska baklja, od tog jedinstvenog i značajnog pozorišnog takmičenja, koji u centar stavlja afirmaciju, valorizaciju i razvoj crnogorskog pozorišnog sistema, seli se u Nikšić, gdje 12. novembra „pali“ vatru prepoznatljivog „**Međunarodnog festivala glumca**“, koji će i ove godine svojom selekcijom skrenuti pažnju na izvanredna glumačka umijeća i na pijedastal postaviti „njegovovo Visočanstvo“ - **GLUMCA**.

Glumac je centar zbivanja ne samo pozorišne, već i filmske umjetnosti, zbog koje se u Mojkovcu već četrdeset i dvije godine podiže jarbol „**Mojkovačke filmske jeseni**“.

Drugi dio sadržaja ovog broja „Pozorišta“ posvećujemo premijerama: „**Noć**“ (Kraljevsko pozorište Zetski dom), „**Inspekcija**“ (Nikšićko pozorište) „**Ženidba**“ (Crnogorsko narodno pozorište i Kraljevsko pozorište Zetski dom). Nakon ovih sjajnih inscenacija tekstova domaće i svjetske literature, crnogorska pozorišna produkcija „kreće u pohod“ novim stepenicama koje vode u svjetske teatarske okvire... Za taj put pripremaju su i ansambli predstava koje se tek rade: „**Sin**“ (Kraljevsko pozorište Zetski dom), „**Zimska bajka**“ (Crnogorsko narodno pozorište), najavljena produkcija za večernju i dječiju scenu Nikšićkog pozorišta i „**Pepeljuga**“ - baletski spektakl Škole „Princeza Ksenija“.

U susret novim pozorišnim projektima i novom, jubilarom - XXX broju časopisa „Pozorište“, mi Vas čekamo na istoj - novoj, staroj adresi:

Nikšićko pozorište; Trg Save Kovačevića br. 5!

Slavojka Marojević
slavam@t-com.me

XIV „Međunarodni festival glumca Nikšić 2017“

Jedinstvena smotra glume

- Šest predstava u konkurenciji za glumačke nagrade i sedma van konkurencije, u čast nagrađenih.
- Ove godine Nagrada „Veljko Mandić“ za doprinos pozorišnom stvaralaštvu pripala je akademiku Sretnu Peroviću.

Prepoznatljiva internacionalna pozorišna svetkovina - „Međunarodni festival glumca“, koji se četrnaesti put (imajući u vidu sve njegove kontinuitete i diskontinuitete) organizuje u Nikšiću,

iz Budve, „Balon“, koprodukcijski komad Teatra „Exit“ i Teatra 2000 iz Zagreba i „Učene žene“, Crnogorskog narodnog pozorišta iz Podgorice. Van konkurencije, u čast nagrađenih, studenti FDU sa Cetinja - Odsjeka gluma, izvešće ispitnu predstavu „Koraci“. Taj performans su odabrane vježbe iz predmeta Scenski pokret, kod profesora Ferida Karajice, u asistenciji Julije Milačić. Izvode ga: Andela Radović, Vule Marković, Vukan Pejović, Marija Labudović, Jelena Đukić, Marija Đurić, Milica Šćepanović, Omar Bajramspahić, Marko Todorović, Pavle Popović i Vanja Jovičević.

„Tim za selekciju je odabrao tematsko-motivski raznolike predstave. Izbor predstava nikšićkoj publici pruža šansu da uživa u njihovoj žanrovskoj raznolikosti. No, Festival glumca stavlja fokus na glumačke sposobnosti pojedinca, pa je dobra gluma bio primarni povod za izbor predstava. Iako je pozorišna umjetnost kolektivna i kvalitet predstave u mnogome zavisi od rada cijele ekipe, u centru interesovanja Tima za selekciju i žirija ovogodišnjeg Festivala je potreba da se istakne značaj i vrijednost glumca, o čemu svjedoče i nagrade koje se tradicionalno dodjeljuju na Festivalu“, pojasnio je Vojislav Vojo Krivokapić, u ime Tima za selekciju.

„Glumačka igra u selektovanim predstavama Festivala nastojace da nadmaši ranija ostvarenja, što će, uvjerena sam, obilježiti ovogodišnju smotru glume u Nikšiću. Žiri će imati lijepu, ali u isto vrijeme i tešku ulogu, da od izvanrednih glumačkih ostvarenja, izdvoji najbolje i dodijeli im nagrade. Jedinstvena nikšićka publika koja će, ne sumnjam i ovog puta znati da dugim aplauzom nagradi glumačku igru, daje posebnost ovom teatarskom nadmetanju. To je glumcu najdraža nagrada i priznanje. Značajnija od svih ostalih. To daje i smisao glumačkoj neprestanoj težnji ka ostvarenju najboljih uloga“, izjavila je predsjednica savjeta Festivala Sonja Nikčević

Prošlogodišnji festival, prema riječima Zorana Bulajića, člana Savjeta i Tima za selekciju, „bio je smotra najvećih glumačkih imena muške populacije. Nedostajalo je prisustvo glumica,

14. Međunarodni FESTIVAL GLUMCA Nikšić 2017

12. 11. (nedjelja)
Nikšićko pozorište u 20:00 h
Svečano otvaranje 14. Međunarodnog festivala glumca - NIKŠIĆ 2017 / Pozdravna riječ predsjednika Opštine Nikšić Veselina Grbovića
Dodjela nagrade „Veljko Mandić“ za doprinos pozorišnom stvaralaštvu

13. 11. (ponedjeljak)
Nikšićko pozorište u 20:00 h
SVETI PROKLETI
Tekst i režija: Obrad Nemezić
JP Centar za kulturu Bar

14. 11. (utorak)
Nikšićko pozorište u 20:00 h
Srećan Repetivca
INSPEKCIJA
Režija Goran Bulajić
JP Nikšićko pozorište

15. 11. (srijeda)
Nikšićko pozorište u 20:00 h
Igor Bergman
JESENJA SONATA
Režija Vule Marković
Pozorište „Brijuni“ Festival Grad teatar Budva

16. 11. (četvrtak)
Nikšićko pozorište u 20:00 h
Miro Matić
BALON
Režija Miro Brečić
Teatar Exit - Zagreb

17. 11. (petak)
Nikšićko pozorište u 20:00 h
Zor Bulajić i Miro Matić
UČENE ŽENE
Režija i adaptacija: Igor Matićević
Crnogorsko narodno pozorište - Podgorica

18. 11. (subota)
Nikšićko pozorište u 20:00 h
Dodjela nagrada i svečano zatvaranje 14. Međunarodnog festivala glumca - Nikšić 2017

KORACI
Odabrane vježbe iz predmetu Scenski pokret - studijski program Gluma, FDU Cetinje
prof. Ferid Karajica, saradnik Julija Milačić

Svake večeri u 22:00h
Razgovori o predstavama u press klozi: Nikšićkog pozorišta
Moderatorke Marija Nikčević i Bojana Mijović

u slavu i čast njegovog Veličanstva - glumca, ove godine biće održan od 12. do 18. novembra. Tim za selekciju, u sastavu: Vojislav Krivokapić, Dragan B. Perović i Zoran Bulajić, odlučio je da se u okviru zvaničnog, takmičarskog dijela Festivala izvede šest predstava i sedma u čast nagrađenih. Tako će se za prestižne glumačke nagrade takmičiti akteri predstava: „Leptir“, Narodnog pozorišta iz Sarajeva, „Sveti i prokleti“, Kulturnog centra iz Bara i Festivala „Barski ljetopis 2016“, „Inspekcija“, Nikšićkog pozorišta, „Jesenja sonata“, koprodukcija predstava beogradskog Ateljea 212 i Festivala Grad teatar

legendi iz regiona. To je jedan od razloga za ovogodišnju selekciju, tako da ovog puta imamo na sceni Nikšićkog pozorišta: Tanju Bošković, Branku Šelić, kao i poznate glumice iz Sarajeva i Zagreba. Ako su prethodne godine na repertoaru festivala bile žive legende, ove godine su sigurno oni koji su na dobrom putu ili već to postaju“, objasnio je Bulajić selekciju Festivala.

Ovogodišnje izdanje Festivala posebno karakterišu zanimljivi scenariji - ocjena je publiciste i kulturologa **Dragana B. Perovića**,

glumca dobiti prestižne nagrade. Prema već ustaljenoj praksi, nagrade na ovom teatarskom nadmetanju su isključivo glumačke, pa će tako i ovog puta biti dodijeljene: **Grand prix za najbolju mušku ulogu, Grand prix za najbolju žensku ulogu, Grand prix za najbolju epizodnu mušku ulogu, Grand prix za najbolju epizodnu žensku ulogu i Grand prix za najbolji partnerski odnos na sceni.** Pored ovih nagrada ostavljena je mogućnost da, kao prethodnih godina budu dodijeljene i specijalne nagrade.

Na XIV „Međunarodnom festivalu glumca“,

Nikšićko pozorište je spremno za uspješnu realizaciju Festivala

člana Tima za selekciju. On je na press konferenciji upriličenoj uoči održavanja Festivala, najavio mogućnost da se u narednom periodu vrati monodrama kao dopunski program postojećem Festivalu, koji je 1995. godine počeo kao Prvi festival monodrame.

Festival će svakodnevno, pored takmičarskog imati i off program, koji je predviđen nakon izvođenja predstava. Okrugli stolovi, odnosno razgovori o predstavi na kojima će učestvovati glumci i autorski timovi, uz prisustvo javnosti i publike biće organizovani u press sali Nikšićkog pozorišta, sa početkom u 22 sata. Medijatorke razgovora o predstavi su mr **Bojana Mijović** i **Marija Nikčević**.

Nakon šestodnevno festivalskog repertoara, Žiri u sastavu: **Božo Koprivica**, predsjednik i članovi: **Kristina Obradović** i **Sreten Mitrović**, odlučice ko će na ovogodišnjem izdanju Festivala

na njegovom svečanom otvaranju biće uručena **Nagrada „Veljko Mandić“**, koja se bijenalno dodjeljuje za doprinos pozorišnom stvaralaštvu u Crnoj Gori. To prestižno priznanje u dramskoj umjetnosti ove godine dobio je akademik **Sreten Perović**. Nagradu „Veljko Mandić“ do sada je dobilo sedam istaknutih dramskih stvaralaca: **Drago Malović, Branislav Mićunović, Blagota Eraković, Goran Bulajić, Mira Stupica, Dragica Tomas** i **Nikola Vavić**.

Umjesto zaključka autora teksta, poruka organizatora:

*„Neka Festival počne!
Dobrodošli na Međunarodni festival glumca
Nikšić 2017“!*

S. Marojević

Predstojeći projekti Nikšićkog pozorišta

Predstave za večernju i dječiju scenu

• „Iz Budžeta Opštine Nikšić, Pozorištu će na ime programskih aktivnosti, u narednoj poslovnoj godini biti ukupno opredijeljeno 70 000 eura“.

Nikšićko pozorište je novu pozorišnu sezonu otvorilo premijernim projektom („Inspekcija“) i tako je najavilo produkciju koja će do kraja ove i u prvoj polovini naredne godine (s' obzirom na to da se kalendarska godina ne poklapa sa repertoarom sezone) vidno osvježiti crnogorsku teatarsku scenu.

Planirane aktivnosti ove ustanove, upakovane u strateški dokument - *Program rada za 2018. godinu*, koncipirane su na realnim osnovama, odnosno raspoloživim finansijskim sredstvima predviđenim Nacrtom budžeta Opštine Nikšić, ali i na sopstvenim prihodima koje će Pozorište ostvariti valorizujući redovnu - mjesečnu repertoarsku koncepciju.

Od tog iznosa, za redovne programske aktivnosti iz opštinske kase se očekuje priliv novca u iznosu od 20

000 eura. Već početkom naredne godine krećemo sa inscenacijom još jednog dramskog teksta. To će biti predstava srednje forme za večernju scenu, koja će se raditi po visokim pozorišnim standardima. Taj produkcijski projekat će biti izfinansiran od dodatnih 20 000 eura, takođe predviđenih Budžetom Opštine.

Opština Nikšić kao osnivač Pozorišta finansiraće i naredno, petnaesto po redu izdanje 'Međunarodnog festivala glumca'. To glumačko nadmetanje je značajno, ne samo za afirmaciju glumačkog umjeća, već i za pozicioniranje grada Nikšića u regionalnim okvirima, kao značajnog centra dramske umjetnosti na ovom prostoru Balkana. Za realizaciju te prepoznatljive i jedinstvene smotre, u 2018. godini biće izdvojeno 30 000 eura“.

Strateški dugoročni planovi Nikšićkog po-

zorišta usmjereni su na zabavno – edukativne programe projekte namijenjene najmlađoj publici. Tom politikom Pozorište dugoročno vodi računa o njegovanju sopstvene publike, kao najvažnijeg partnera u produkcijskom procesu, kaže Zoran Bulajić, direktor Nikšićkog pozorišta.

Pored projekata koji će se finansirati iz opštinske kase, Pozorište će od sopstvenih prihoda finansirati predstavu srednje ili manje forme za dječiju scenu i to najvjerojatnije u koprodukciji sa nekom teatarskom ustanovom iz Crne Gore. Finansijska konstrukcija tog projekta planirana je takođe, na 20 000 eura, ali će koproducentkim ugovorom taj iznos biti umanjen za 50 %.

„Nikšićko pozorište će aplicirati na konkursu Ministarstva kulture za scensku postavku premijernog projekta manje forme, za večernju scenu, čija investicija ne bi prelazila 10 000 eura“, najavljuje Bulajić.

Godišnji plan rada Nikšićkog pozorišta, pored predstava iz sopstvene produkcije predviđa i to u kontinuitetu, na mjesečnom nivou, gostovanja gostujuće produkcije, kao i filmski i muzički repertoar. Ovaj segment rada realizovaće se u saradnji sa teatrima iz Crne Gore i zemalja regiona, drugim institucijama kulture, te nevladinim sektorom, privatnim produkcijama i pojednicima.

Pored produkcije, Nikšićko pozorište se bavi i izdavačkom djelatnošću, u okviru koje je planirano objavljivanje časopisa „Pozorište“, izdavanje novog naslova u ediciji „Savremena drama“, te promovisanje aktivnosti ustanove na lokalnom i državnom nivou. Naslovi izdavačke djelatnosti biće finansirani donacijama i sredstvima koje će Pozorište pokušati da dobije apliciranjem kod državnih, ili evropskih fondova, koji finansiraju projekte koji u prvi plan stavljaju međuinstitucionalnu, multikulturalnu saradnju i njegovanje kulturne baštine.

S.Marojević

Novi projekti: „Inspekcija“, Stevana Koprivice (Nikšićko pozorište) „Inspekcija“ sadrži sve elemente teatarskog izraza

• „Ova priča o jednom 'sličnom nama' koga gnječe drugi, takodje 'slični nama', smještena na moru, a pritisnuta planinama, funkcionisaće po zakonima gorke komedije, koja će da menadrira između vanile i pelina. A, na svakog od nas pojedinačno je, kakav će ukus da nam ostane na nječima“.

Premijerom komedije „Inspekcija“, Stevana Koprivice, koju je rediteljski postavio Goran Bulajić, Nikšićko pozorište je 18. septembra zakoračilo u novu pozorišnu sezonu 2017/2018. Tekstopisac Koprivica je siguran da su u ovoj predstavi sažeti svi argumenti teatarskog izraza, zbog čega će ne „samo Nikšić, već i Crna Gora, dobiti jedan dobar i važan kulturološki element“. Ovaj poznati dramski pisac, scenarista i profesor dramaturgije na FDU u Cetinju i Beogradu, dobru komediju vidi kao sliku „kada

Na toj poetici počiva i komad „Inspekcija“.

Ta drama je „komedijski ogled koji se, naizgled, bavi uzročno - posljedičnim odnosima mentaliteta i politike, precijenjenih i preupotrebljivanih motiva naše svagdašnjice. Kada ne znamo što ćemo, kada tražimo alibi za nezadovoljstvo, muke, nesnalaženja, lične neuspjehe, neostvarene snove i ideale, odmah se dohvatimo mentaliteta i politike. Zajedno, daju jedan amalgam koji nam život čini paklenim,

„Inspekcija“ - komedija između vanile i pelina

čovjek prođe pored morskog talasa koji ga zapuhne svježinom, nakon čega mu ostane gorak ukus soli“.

samo zato što sve i svašta sabijamo u ta dva pojma. Zato sam pokušao da u ovom komadu, pisanom

namjenski za Nikšičko pozorište, mentalitetu i politici dodam prstohvat sujete, dva prstohvata gluposti, prstohvat i po generacije pogubljene u tranziciji. Sve sa malo prevare i opsene. Nakana mi je bila da tim receptom relaksiram ono što nas boli, da pronadjem katarzu kroz smijeh. Medjutim, kako je pisanje odmicalo, a pogotovo po uvidu u ishode rediteljskog čitanja Gorana Bulajića, postalo je jasno da je relaksacija vrlo relativna, a katarza je ionako u domenu publike, a ne pisca. Ova priča o jednom 'sličnom nama' koga gnječe drugi, takodje 'slični nama', smještena na moru, a pritisknuta planinama, funkcionisaće po zakonima gorke komedije, koja će da menadrira između vanile i pelina. A, na svakom od nas pojedinačno je, kakav će ukus da nam ostane na nepcima“, objasnio je Koprivica svoj dramski naslov. On je nakon premijere pojasnio da je riječ o komadu koji se „*bazira na našem mentalitetu*“, koji „*je često samo alibi da bi pokrili neke svoje negativnosti. Zadatak komedije je da se poigra ili ironizira nešto što su devijacije naše stvarnosti. Kada bi ovo bio samo politički komad, onda bi se svodio na plakat. Dobili smo angažovanu komediju čiji ishodi nijesu baš tako komedijski, nego su u nekom socijalnom ili psihološkom smislu malo i gubitnički*“, kazao je Koprivica, ne skrivajući zadovoljstvo što su i reditelj i glumci na pravi način scenski iščitali njegov tekst.

On, je na press konferenciji upriličenoj u susret premijeri, istakao da mu imponuje ambicioznost Nikšičkog pozorišta koje se ne „*povinuje trendu malih predstava*“, već radi punim kreativnim kapacitetima.

„*To je nešto što meni kao piscu, a čini mi se i crnogorskoj pozorišnoj, teatarskoj sredini, služi na čast. Druga stvar koja mi imponuje je ona proceduralnost koja se u ovim vremenima strašno zaboravlja, a ovdje je odnos prema dramskom djelu i stvaraoocu ispoštovan*“, kazao je Koprivica. On je istakao da narudžbine mogu da budu vrlo inspirativne, „*ako znate šta ćete i kako ćete*“. A, Koprivica i Bulajić sarađuju već duže vrijeme i ovo je drugi naslov koji su radili za produkciju Nikšičkog pozorišta. Sa dramom „*Iz ničega u ništa*“, tog autorskog dvojca, Nikšičko pozorište je 1999. godine počelo sa radom.

„*Meni kao autoru imponuje odnos koji je Goran Bulajić imao prema mom prvom tekstu, a taj odnos se nije promijenio ni mnogo godina kasnije. U ovim nevremenima kada je pozorište*

u pitanju, mogu da kažem da su ovdje stvorene okolnosti koje mogu samo da gode nekom ko se bavi profesionalnim teatrom, kao što se ja bavim“, rekao je Koprivica.

Tekst Stevana Koprivice za reditelja Gorana Bulajića je jedna vrsta konkretne dramaturgije, a glumci su tu priču prihvatili kao svoju.

„*Jako je bitno da se u projekat krene sa pozitivnim nabojem, sa potrebom da se to ispriča i pokaže na dah i punim plućima. I zato smo uspjeli da uradimo ovo za relativno kratko vrijeme. Radili smo u dobrim okolnostima, uz dobru podršku Pozorišta i grada. Sve je funkcionisalo prelijepo i imali smo dobar proces, što se pokazalo i na premijeri*“, ocijenio je Bulajić.

Identične stavove sa tekstopiscem i rediteljom dijeli i direktor Nikšičkog pozorišta Zoran Bulajić. On je uvjeren da će „*Inspekcija*“ osvježiti crnogorsku pozorišnu scenu“, dodajući da je ovo peta premijera u novoj zgradi Nikšičkog pozorišta.

„*Riječ je uglavnom o sve većim dramskim formama, primjerenim novoj sceni. Većinom su to bile komedije, što i jeste prepoznatljivost produkcije Nikšičkog pozorišta*“, kazao je Bulajić.

U dobar ishod svog rada, dug i uspješan pozorišni život „*Inspekcije*“, uvjereni su i glumci kojima su povjerene uloge.

„*Koprivica je kao pisac nevjerovatno zahvalan za glumca. On toliko napiše tačno, da glumac, uz malo promišljanja, nema šta drugo da radi, nego da izade i kaže to što je on napisao. Funkcija pozorišta je da postavlja i otvara pitanja, a publika daje svoj sud*“, izjavio je Simo Trebješanin. On je u ovom komadu posebno pohvalio odnos reditelja prema tekstu.

„*Radimo i stvaramo u vremenu kada reditelji dezavuišu pisce i iznose neke svoje istine, mimo teksta. Stoga je bilo pravo zadovoljstvo saradivati sa čovjekom koji gradi svoju pozorišnu poetiku naslanjajući se na premise koje tekst pruža. Publika je reagovala fenomenalno, jer je ovo predstava koja joj pruža puno smijeha tokom gledanja, a istovremeno joj ostavlja gorak ukus nakon gledanja*“, kazao je glumac Trebješanin, koji u predstavi tumači glavni lik Milivoja, predsjednika Uvale - malog primorskog mjesta.

„*Glumački je ovaj lik bilo jako zahvalno igrati, ali i užasno teško, jer sve vrijeme sam na sceni. Zbog toga je potrebna ogromna koncentracija za igru. Bukvalno cijeli ansambl je na plećima ove*

uloge. Odgovornost mi je veća, jer ja sam taj koji 'vuče' i svi tokom izvođenja predstave možda imaju, uslovno rečeno, pravo na grešku, ali Milivoje nema. Ako bi on pogriješio, predstava bi otišla nekim drugim tokom koji niko od nas ne želi", pojasnio

uspješno debitovala u ovom projektu, zahvaljujući „dominantnoj slobodi i prijatnost“ u stvaranju i kreiranju lika.

„Mislim da je neka najveća sreća kad glumac može da kaže: 'Meni je udobno u ovome što igram'. U predstavi ima i tragičnih i komičnih elemenata i nijesam sigurna da li postoji ta linija koja ih razdvaja“, poručila je Đurić.

U predstavi igra još jedna mlada glumica - **Milica Šćepanović**, čija su i mladost i energija unijeli ritam u predstavu. Ona naglašava da su sve njene kolege hrabro ušli u priču i stvaranje likova. Pored ovo četvoro glumaca, likove u „Inspekciji“, su sa puno artizma iznijeli i: **Jelena Nenezić Rakočević**, **Julija Milačić**, **Gordana Mićunović**, **Jovan Krivokapić**, **Nikola Vasiljević** i **Vukan Pejović**. Svi oni su sa osobenim senzibilitetom i kreativnošću približili i iznijansirali ovu priču, koja se nas i te kako tiče, koja opominje i ukazuje na našu svakidašnjicu, sve njene devijacije, naša nesnalaženja i potrebu da lične neuspjehe pripisujemo mentalitetu i politici.

Posebnu boju predstave dale su scenografija mr **Anke Gardašević** i kostimografija mr **Jelene Đukanović**. Za muziku je bio zadužen **Dino Kapetanović** (bend „Autogeni trening“).

Prva repriza predstave uslijedila je odmah nakon premijere, a nikšićka publika ponovo je odgledala sredinom oktobra. „Inspekcija“ će 14. novembra, učestvovati i u zvaničnom, takmičarskom programu „Međunarodnog festivala glumca Nikšić 2017“. Do kraja sezone planirano je još sedam igranja, najverovatnije na gostovanjima u drugim pozorišnim sredinama u Crnoj Gori i regionu.

Trebješanin: „Koprivica je kao pisac nevjerovatno zahvalan za glumca“

je Trebješanin, kome je iskustvo i promišljanje, pomoglo da dobro „*rasporedi energiju*“ i predstavu odvede u pravom smjeru. Da publiku nasmije, ali i da je navede na razmišljanje. Jednostavno da joj pruži dobru zabavu, ali i uzbudljivu tišinu.

Mlada glumica **Marija Đurić** kaže da je

S. Marojević

Novi projekti: Gogoljeva „Ženidba“ (CNP i Zetski dom) Univerzalna priča o slobodi

- „...Gogolj je spoj igre, duha i drame...“
- „Predstava govori o konvencijama i stereotipima koji sputavaju čovjeka i koje pokušavaju da ga smjeste u kalupe očekivanja društva, na uštrb sopstvene slobode. Ujedno je i priča o cijeni koja se plaća tokom tog procesa“.

Piše: *Slavojka Marojević*

„Ženidba“, Nikolaja Vasiljeviča Gogolja, u režiji Egon Savina (Crnogorsko narodno pozorište i Kraljevsko pozorište Zetski dom), premijerno je izvedena 3. oktobra, na Velikoj sceni Crnogorskog narodnog pozorišta, a dva dana kasnije u Zetskom domu. Dramatizaciju ovog poznatog djela ruskog realiste uradio je Egon Savin, adaptaciju teksta i dramaturgiju Stela Mišković, kostimografiju Jelena Stokuća, a scenografiju Vesna Popović. U predstavi igraju: Nada Vukčević, Zoran Vujo-

Novi koprodukcijski projekat dva nacionalna teatra podigao je publiku na noge kako u Podgorici, tako i na Cetinju. Salve aplauza publike glumce su nekoliko puta vraćale na scenu. Iako je riječ o tekstu napisanom prije dvije stotine godina, predstava je u korelaciji sa sadašnjim trenutkom. Komad govori o pokušaju da se po svaku cijenu desi ženidba iako se ona ne događa iz ljubavi, već zbog mišljenja palanke i tuđih očekivanja. Zbog toga, cijenu odvijek plaća pojedinac, koji nastoji ispoštovati pravila većine. Na ženidbu se gleda kao na statusni simbol, ona je prikazana kao društvena obaveza, što Zoran

Gogoljeva „Ženidba“ koprodukcijski projekat CNP-a i Zetskog doma

vić, Varja Đukić, Dejan Ivanić, Olivera Vuković, Aleksandar Gavranić, Nikola Perišić, Goran Vujović, Gojko Burzanović, Radmila Čolić i Stevan Radusinović.

Vujović igrajući Kočkarjova naglašava riječima: „Ženidba je hrišćanski i patriotski čin. Likovi ne žive svoj život, već ispunjavaju formu što ih čini komičnim“. Koprodukcijski projekat „Ženidba“

nameće još jedno pitanje, koje je ni danas nije ništa manje aktuelno. To pitanje proističe iz situacije kada Ivan Kuzmič Potkoljosin, koji je homoseksualac, uz nagovor emotivnog partnera Kočkarjova, za palanku srećno oženjenog čovjeka, pokušava da

„Pozorišni svijet, manje-više, ima svoje uspone i padove, ali ja se u dobroj mjeri u ovoj sredini i u ovom pozorištu osjećam kao kod kuće. Na tome imam da zahvalim najprije upravi, koja me je pozvala, zatim sjajnim saradnicima, izvanrednoj

Zoran Vujović i Dejan Ivanić u „Ženidbi“

isprosi ruku Agafje Tihonovne. Ipak, i pored truda u provodadžisanju, do ženidbe ne dolazi, jer oduvijek postoje i oni ljudi koji ne mogu silom ići protiv sebe samih. No, sloboda je, ukoliko zaista želimo do nje, pa makar platili cijenu osude društva, tu odmah negdje iza zida. Njega Potkoljosin preskoči kada mu malim ohrabrenjem pomogne njegova nesuđena supruga.

„Sa jedne strane, predstava ima svoju kritičku, problemsku crtu, a sa druge strane duhoviti autor Gogolj je spoj igre, duha i drame, što nije bilo nimalo lako napraviti na sceni. Ja sam zapravo bio vođen ambicijom da napravim Gogolja savremenim piscem i drago mi je što sam uspio, makar u određenoj mjeri. Nije bilo lako i nadam se da će predstava biti dugovječna“, kazao je nakon premijere reditelj Egon Savin. On nije krio zadovoljstvo zbog ponovnog rada u CNP-u, nakon više od deset godina.

glumačkoj podjeli. Ovo nijesu samo formalne pohvale, već ćete i sami imati priliku da vidite da je ovo što govorim istina. Gogolj je moja davna želja. Čitav život obožavam tog pisca, ali nikada nijesam radio njegove tekstove. Konačno mi se pružila ta prilika i imam posebno zadovoljstvo da sam njegovo djelo radio baš u Crnogorskom narodnom pozorištu, gdje sam radio neke od svojih značajnih režija. Obično me, kada radim klasiku, pitaju: „Kako sam to aktuelizirao? Ali Gogolj je pisac koji je toliko univerzalan da nema nikakve potrebe da se naročito aktuelizira. To je pisac učmale ruske palanke s prve polovine XIX vijeka, ali mi danas otkrivamo da je palanka nepromjenljiva i da svaki osobeni pojedinac u toj palanci jeste ugrožena individua“, pojasnio je Savin svoje rediteljsko čitanje Gogoljeve „Ženidbe“.

Dramaturškinja Stela Mišković naglasila je da *„predstava govori o konvencijama i stereotip-*

ima koji sputavaju čovjeka i koje pokušavaju da ga smjeste u kalupe očekivanja društva, na uštrb sopstvene slobode. Ona je ujedno i priča o cijeni koja se plaća tokom tog procesa“.

Zadovoljstvo što su inscenirali ovo poznato djelo nijesu krili ni članovi glumačkog ansambla. Gojko Burzanović ističe da mu je povjerena uloga jedna od najdražih u njegovoj karijeri. *„Najveća draž ove predstave je saradnja sa ljudima sa kojima sam radio. Nakon ovog angažmana sam na još većem ljudskom i duhovnom nivou“*, kazao je Burzanović. Za Zorana Vujovića bolji početak sezone za glumca ne može biti od rada na dobrom materijalu i sa rediteljskim imenom, kao što je Egon. *„Priželjkivao sam da radim sa Savinom i konačno mi se ta želja ostvarila. Radili smo dugo, posvećeno i predano... Uvjeren sam da smo napravili odličnu predstavu“*, zaključio je Vujović. Aleksandar Gavranić cijeni da će predstava mnogo preciznije i istinitije približiti publici sliku sa koliko se ljubavi radio ovaj komad. Varja Đukić naglašava da je riječ o apsolutno drugačijem izrazu od svega što je do sada radilo CNP, a i Zetski dom. *„Veliko mi je zadovoljstvo što sam radila sa Egonom, jer njegove predstave posebno utiču na ansambl, ali i na glumce pojedinačno. Izuzetno su značajne za pozorište. Nadam se da ću kao Fjokla Ivanovna biti dobra podrška svojim mlađim kolegama“*, rekla je Đukić. Stevan Radusinović ističe da se „ovaj proces dugo kuvao“ u cijeloj ekipi. Ni on nije skrivao zadovoljstvo što igra u Egonovoj podjeli. *„U procesu rada vodio sam se njegovim savjetom: ‘Da je manje uvijek više’. Uspio sam da se približim Gogolju“*, uvjeren je Radusinović. Isto razmišljanje dijeli i Goran Vujović, koji naglašava značaj bavljenja velikim piscem i djelom, od kojih glumci mogu samo da uče i napreduju. Olivera Vuković se zahvalila upravama koproducentских kuća koje su angažovale Savina, ali i autorskoj ekipi zbog kojih je proces stvaranja *„tekao kao mlijeko“*. Radmila Čolić je, pored uloge sluškinje Dunjaške, radila i kao asistentica režije. Zbog toga je za nju ovaj komad jedinstven. *„Mi glumci imamo izreku da bismo voljeli da nosimo tacnu nekom od velikih reditelja. To sam u ovom procesu ja radila i zbog toga sam jako srećna“*, poručila je Čolić.

Osvrćući se na novi komad „Ženidba“, direktorica CNP **Zorana Kralj** je podsjetila na aktuelnu programsku i repertoarsku politiku CNP-a, koja sa jedne strane predviđa inscenaciju velikih

djela značajne svjetske dramaturgije i angažman poznatih regionalnih i domaćih rediteljskih imena, a sa druge afirmaciju domaćih savremenih dramskih tekstova i crnogorskih pozorišnih stvaralaca i umjetnika.

„Rezultat naše programske politike koja je usmjerena na saradnju sa svim pozorišnim institucijama i činiocima na našoj pozorišnoj sceni je i ova saradnja sa Kraljevskim pozorištem Zetski dom“, kazala je Kralj.

I za prvu damu Kraljevskog pozorišta Zetski dom - **Lidiju Dedović** saradnja sa CNP-om najava je novog kreativnog pozorišnog miljea u Crnoj Gori.

„Još veće mi zadovoljstvo pričinjava činjenica što smo uradili baš Gogoljev tekst, jer su ove dvije kuće dugo i pažljivo birale i pripremale, razmišljajući o tome: Šta je važno prikazati publici? ‘Ženidba’ je komad koji je dodatno uveo Crnogorsko narodno pozorište i Kraljevsko pozorište Zetski dom u nekom novom kreativnom sistemu“, poručila je Dedović.

Koprodukcija je preporučljiv model saradnje, jer donosi niz prednosti. I nije slučajnost što su dva teatra u Crnoj Gori, odlučila da novu pozorišnu sezonu otvare sa još jednim velikim dramskim piscem i djelom i to u režiji Egona Savina, reditelja koji je prepoznatljiv i dobro poznat ovdašnjoj pozorišnoj publici. „Ženidba“ je šesta režija Savina u CNP-u. Egon je za taj teatar režirao: „Pomjeranje tla“, S. Koprivica (1984.), „Zločin i kazna“, F. Dostojevski (1998.), „Oblomov“ I. Gončarov (1999.), „Elektra“ Danilo Kiš (2000.) i „Nigdje nikog nemam“ E. Bond (2008.). Sve te predstave su imale izuzetno uspješan i dug repertoarski život. Na toj osnovi počivaju uvjerenja da će se „Ženidba“ postprodukcijски pridružiti navedenom spisku uspješnih naslova iz rukopisa Savina.

Novi projekti: „Sin“ (Kraljevsko pozorište Zetski dom)

Premijera – 29. novembra

U Kraljevskom pozorištu Zetski dom nedavno su počele probe za novu predstavu „Sin“, koju po tekstu **Mirjane Medojević**, koja potpisuje i dramaturgiju, režira crnogorski reditelj **Mirko Radonjić**. Ansambl ove predstave čine: **Srđan Grahovac**, **Marija Đurić** i **Omar Bajramspahić**. Mirko Radonjić potpisuje, takođe scenografiju i dizajn svjetla.

Jeleni Savojskoj na prethodnom MIT-u, ovoga puta zaokružiti svoju cjelinu o crnogorskoj princezi.

Nacionalni teatar sa Cetinja, u drugom dijelu sezone, na svojoj sceni najavljuje povratak **Arpada Schillinga**. Taj reditelj je sa komadom „Dokle pogled seže“ učinio mnogo za internacionalni prodor Teatra sa Cetinja. On će u aprilu, na scenu postaviti novi komad. U maju će Zetski dom imati

Reditelj Mirko Radonjić sa glumcima predstave „Sin“ na čitajućim probama

Kostimografkinja i saradnica na scenografiji je **Lina Leković**, a asistentica režije **Marija Backović**. Tu novu predstavu iz svoje produkcije, Kraljevsko pozorište Zetski dom premijerno će predstaviti 29. novembra, dok je dan kasnije planirano njeno reprizno izvođenje.

Kraj ove godine u Zetskom domu će obilježiti rad španske i europske kulturne institucije - „Furedels Baus“, koja će nakon konceptualne priče o

još jednu premijeru, radnog naslova „**Tri sestre, Čehov, danas**“, koju će režirati **Blagoje Micevski**.

Nakon ova tri nova projekta, u Zetskom domu slijedi priča o jubilarom **V MIT Festivalu**.

S. M.

Novi projekti: „Zimska bajka“ (Crnogorsko narodno pozorište)

Dvadeset glumaca na sceni

U Crnogorskom narodnom pozorištu, 11. oktobra počele su probe za predstavu „Zimska bajka“, Viljema Šekspira, u režiji Dina Mustafića.

izvršne producentkinje predstave su Nela Otašević i Janja Ražnatović.

U predstavi igraju: Zoran Vujović, Milivo-

Dramaturgiju potpisuje **Željka Udovičić**, scenografiju **Dragutin Broz**, kostimografiju **Tijana Todorović**, muziku **Vjera Nikolić**, a scenski pokret **Nada Vukčević**. Lektorka je **Dubravka Drakić**, a

je **Obradović**, **Mirko Vlahović**, **Gojko Burzanović**, **Dragan Račić**, **Slaviša Čurović**, **Aleksandar Gavranić**, **Danilo Čelebić**, **Nikola Perišić**, **Srđan Grahovac**, **Žana Gardašević**, **Andrea Mugoša**, **Jelena Nenezic Rakočević**, **Jelena Minić**, **Radmila Čolić**, **Julija Milačić**, **Ana Vučković**, **Petar Burić** i **Stevan Radusinović** i dječak **Srđan Tošković**.

Hor čine: **Andela Radović**, **Marko Todorović**, **Vukan Pejović**, **Milica Šćepanović**, **Vanja Jovičević**, **Andelija Rondo-
vić**, **Smiljana Martinović**, **Jovan Dabović** i **Filip Đuretić**.

Predstava će premijerno biti izvedena 22. decembra na Velikoj sceni Crnogorskog narodnog pozorišta

S. M.

Detalj sa čitajućih proba predstave „Zimska bajka“

Bijenale crnogorskog teatra 2017

Festival glumačkog teatra

• *Selektujući predstave, reditelj Slobodan Milatović je želio, prije svega, ukazati na prednost glumačkoj dominaciji u sferi nacionalne teatrologije, koja tako jasno i kvalitetno ukazuje, da se crnogorski teatar nalazi na pragu svjetskih pozorišnih trendova, koji polako ali odlučno ulaze u eru tzv. „glumačkog teatra“.*

Piše: *Marija Sarap Čolpa*

Bijenale crnogorskog teatra 2017 je uspostavljen kao festival od posebne važnosti,

sko narodno pozorište; „Leptir“ - Aleksandar Radunović, reditelj Andraš Urban, Kraljevsko pozorište Zetski dom; „Čuvari tvog poštenja“ - autorski projekat Boris Liješević, Gradsko pozorište Podgorica; „Dokle pogled seže“ - autorski projekat Arpad Šiling, Kraljevsko pozorište Zetski dom; „Bura“ - V. Šekspir, reditelj Dejan Projkovski, Crnogorsko narodno pozorište; „Samoubica“ - Nikolaj Erdman, reditelj Veljko Mićunović, Crnogorsko narodno pozorište; „Let iznad kukavičijeg gnijezda“ - Ken Kizi, reditelj Dijego de Brea, Kraljevsko pozorište Zetski dom.

Imajući u vidu, da *Bijenale crnogorskog teatra* programski nije održano od 2014., za selekciju su uvrštene predstave koje su premijerno

kojim se slavi teatar i umjetnost u značenjskom odnosu na kulturu i društvo u cjelini. Selektorskim promišljanjem, reditelj Slobodan Milatović smatra da ovogodišnjim izdanjem ovog Festivala vrijedi promovisati nacionalne teatre, njihove domete i umjetnička postignuća, na radost uskostručne vrijednosti - *veličanstva glume*. Selektujući predstave, Milatović je želio, prije svega, ukazati na prednost glumačkoj dominaciji u sferi nacionalne teatrologije, koja tako jasno i kvalitetno ukazuje da se crnogorski teatar nalazi na pragu svjetskih pozorišnih trendova, koji polako ali odlučno ulaze u eru tzv. „glumačkog teatra“.

Stoga je odlučio *pijedestal* postaviti crnogorskim glumcima u čast, od kojih, najveći broj je učestvovao u selektovanim predstavama. Navodim ih i po redosljedu igranja na ovogodišnjoj svetkovini – Bijenala crnogorskog teatra 2017: „Šćeri moja“ - Maja Todorović, reditelj Ana Vukotić, Crnogor-

izvedene u periodu od 1.juna.2014. do istog datuma 2017. godine. Zadovoljstvo je pomenuti da je zbrajanjem svih crnogorskih taetara u pomeutom periodu, premijeru izvelo čak 70 predstava.

Uzimajući u obzir nezavidan status domaćih pozorišnih producenata, ipak je najveći broj predstava urađen u zvaničnim pozorišnim institucijama: Crnogorsko narodno pozorište (14), Gradsko pozorište Podgorica (12), Kraljevsko pozorište Zetski dom (8) i Nikšićko pozorište (4). Pomenuću i veoma značajnu festivalsku produkciju u Crnoj Gori, koja je ostvarila tetaraske inscenacije: Grad teatar Budva (10), Purgatorije Tivat (7) i Barski ljetopis (3). Takođe, hvale vrijedne su i lokalne institucije kulture sa šest, neformalne pozorišne grupe sa istim brojem, dok posebno vrijedi istaći NVO „Atak“ sa realizovana veoma značajna četiri projekta.

Od tih 70 predstava nastalih u periodu 2014

...Pozorište...

- 2017., preko 20 predstava nije više „živo“. Ostalih deset predstava za djecu Milatović nije uzimao za ovogodišnju bijenalnu selekciju, kao ni festivalske produkcije u kojima su učestvovali crnogorski umjetnici.

Imajući na raspolaganju ukupno 25 predstava, koje su zaslužile „tretman“ ovogodišnje selekcije, selektor je imao samo dilemu: Kakav koncept treba zastupati u glavnoj selekciji (bez off i plus programa)?

Predstave koje su nagrađene stoje rame uz rame sa nenagrađenima. Međunarodni žiri u sastavu: Dino Mustafić reditelj iz BiH, Aleksandar Milosavljević pozorišni kritičar iz Srbije i profesor Stevan Koprivica su odlučili da najveći broj nagrada pripadne predstavi „Leptir“ po tekstu Aleksan-

svijetu „žive igre“ na „daskama koje život znače“.

Predstave „Dokle pogled seže“ - autorski projekat Arpad Šilinga i „Čuvari tvog poštenja“ - autorski projekat Boris Liješevića, sasvim ravnopravno su podijelili nagradu za osoben pozorišni izraz, kao novinu u procesu pozorišne inscenacije, gdje su stilom i načinom bili na istom fonu, dok su nam iznosili „pakovanje“ onoga što su glumci iz svoje glave smišljali, dramaturzi formatirali i na koncu - rediteljski rukopis uobličio kao djelo sa namjerom da nam pomjeri vizuru i odnos prema temama koje su obrađivali.

I na kraju utisak, iz sasvim ličnog, teatrološkog angažmana:

Vodeći okrugle stolove kao moderator Bijenala, s ponosom mogu posvjedočiti ozbiljnost

dra Radunovića, u režiji Andraša Urbana. Ljepota teatarske katarze, „uhvatila“ je publiku u toku ove neobične ali efektne inscenacije, tako snažno i „tačno“, da je gledalište pri izlasku iz pozorišta, među sobom podijelilo istu potrebu - za snažnom i glasnom psovkom. Kad se na takav način doživi umjetnički izraz, kad se kroz sve niti provuče ono „što nas se tiče“, nagrada dođe kao potvrda, a ne samo znak za uspjeh i stvaralačko nadahnuće.

Na žalost, zbog opravdane nemogućnosti izvođenja predstave „Bura“, (zbog povrede glumca) nijesmo imali zadovoljstvo tumačiti njihov teatarski doprinos na samom Bijenalu, iako smo je u ranijim prilikama s uživanjem konzumirali. Ali, tako je to u

angažovanja kako produkcije CNP-a, tako i posvećenost ansambala u diskusijama u veoma serioznoj interakciji sa publikumom, koja nas je iz večeri u večer pomno pratila, dok smo „prebitali“ po stilovima i naumima glumačke igre i nadgradnje, rediteljskim rješenjima, raznorodnim diskursima, koje su ove godine sažete u jedan ton: *Od malog čovjeka i njegovog stradanja po ovozemaljskim tranzicionim društvima, uz bok neoliberalnom egzistencijalizmu i sve ono što živimo od jutra do mraka, ali sa umjetničkim i začudnim komentarom, kao sudbinskim pečatom svega onoga što nam se upravo dešava.*

Stav: Aleksandar Radunović Popaj o apsolutnoj pobjedi „Leptira“ na Bijenalu crnogorskog teatra

Tekst univerzalnih vrijednosti

- „*Andraš je ingeniozno postavio tekst na scenu, stvarajući neku vrstu oratorijuma u kojoj je svaki glumac postao instrument, te smo na kraju dobili veoma intezivan pozorišni performans; predstavu koja ostavlja bez daha*“.
- „*Uprkos prepoznatljivoj Urbanovoj poetici tekst je ostao neokrnjen i sačuvan do u najsitnije detalje*“.

Predstava „Leptir“, Aleksandra Radunovića Popaja, jednoglasnom Odlukom žirija Bijenala crnogorskog teatra (reditelj Dino Mustafić, teatrolog

osvjetljavanja ponora u koje ljudska duša potone ili pluta po prljavoj skrami postojanja, boreći se za vazduh, dok je životne prilike u koje je

zapala zauvijek mijenjaju. To je, zapravo, pitanje prelomnih događaja u životu čovjeka, porodice, klase, države, koji na raznorazne načine utiču na užu i širu okolinu junaka književnih djela. U tom smislu, vjerujem da „Leptir“ jeste tekst univerzalnih vrijednosti koji se može čitati i na nekim prostorima koji nijesu Crna Gora ili preostale exYu republike. Tome u prilog govori činjenica da je samo nekoliko mjeseci nakon postavljanja u Zetskom domu na Cetinju, od stane jednog od najvažnijih pozorišnih režisera u ovom dijelu

i kritičar Aleksandar Milosavljević i dramski pisac Stevan Koprivica) dobila je šest nagrada.

Evrope, Andraša Urbana, „Leptir“ insceniran i u

Nagrada za najbolju režiju pripala je Andrašu Urbanu za rukopis u „Leptiru“. Najboljim domaćim dramskim tekstom proglašena je drama „Leptir“, Aleksandra Radunovića Popaja. Radunović je dobio i nagradu za autora saradnika, za zvučnu podlogu u njegovoj drami. Takođe, kada je riječ o glumačkim nagradama, najveći broj pripao je akterima predstave „Leptir“, jer su nosioci najbolje muške uloge (ravnopravno) Srđan Grahovac i Dejan Ivanić, a ženske Ana Vujošević.

Upitan da prokomentariše briljantan uspjeh svoje drame „Leptir“ na Bijenalu crnogorskog teatra, njenog scenskog autorskog tima i glumaca, dramski pisac Aleksandar Radunović Popaj za „Pozorište“ je govorio o univerzalnosti rukopisa drame.

„Čini mi se da je suštinski ‚problem‘ za svakog pisca - pitanje čovjeka. Dakle, pokušaj

Bijenale crnogorskog teatra je nacionalni pozorišni festival čiji je cilj afirmacija, valorizacija i razvoj ukupnog crnogorskog pozorišnog sistema. Bijenale crnogorskog teatra, takođe ima za cilj unaprjeđenje i promociju svih pozitivnih vrijednosti crnogorske savremene kulture koje svoj iskaz imaju u pozorišnoj umjetnosti i univerzalnih društvenih vrijednosti.

Osnovan 2007. kao Festival crnogorskog teatra, od 2010. godine odvija se bijenalno.

Pokrovitelj Bijenala crnogorskog teatra je Ministarstvo kulture Crne Gore.

Narodnom pozorištu u Sarajevu“, kazao je Radunović.

Radikalna poetika njegovog rukopisa vidljiva je gotovo u svim scenama, dijalogima i slikama

predstave, koju je rediteljski osmislio Andraš Urban. Radunovića smo pitali: Koliko je zadovoljan Urbanovim scenskim čitanjem njegovog teksta i koliko je u dramskoj umjetnosti zapravo bitno da se ne naruši ta „piščeva koncepcija“?

„Iako je dramski tekst uglavnom samo predložak za nešto što će se desiti kada na njemu

ovogodišnje izdanje Bijenala crnogorskog pozorišta ostaće upamćeno i po tome što je otvorilo „pozitivnu tendenciju internacionalizacije crnogorskog teatarskog prostora, naglašenu umjetničku svijest o značaju društvenog angažmana, brigu o produkcioni i tehničkim standardima predstava“. A, njegov žiri je posebno „podržao prisustvo

„Leptir“ - najbolja predstava na Bijenalu crnogorskog teatra

počnu da rade režiser, dramaturg, glumci i mnogi drugi pozorišni djelatnici, za svakog pisca je veoma važno da se sačuva duh teksta, tj. da se, uprkos izmjenama koje su neminovne kada je u pitanju transformisanje dramskog teksta da bi se prilagodio živom izvođenju, te čitanju i interpretaciji, u prvom redu, režisera, ne okrnji ono suštinsko čime se on, zapravo bavio u tekstu. Andraš je ingeniozno postavio tekst na scenu, stvarajući neku vrstu oratorijuma u kojoj je svaki glumac postao instrument, te smo na kraju dobili veoma intezivan pozorišni performans; predstavu koja ostavlja bez daha. Uprkos prepoznatljivoj Urbanovoj poetici tekst je ostao neokrnjen i sačuvan do u najsitnije detalje. Tako da sam time više nego zadovoljan“, naglasio je Radunović.

Osim velikog uspjeha predstave „Leptir“,

glumaca mlađe i najmlađe generacije“ i sugerisao je producentima Festivala da bude uvedena i nagrada za mladog glumca/glumicu.

S. Marojević

„MIT festival 2017“

What is Europe - najbolja predstava

„MIT festival 2017“ održan je u Kraljevskom pozorištu Zetski dom, od 14. do 28. septembra, a podizanje zastave tog zanimljivog festivalskog izdanja ujedno je značilo i otvaranje pozorišne sezone u Zetskom domu - najstarijoj crnogorskoj teatarskoj kući. Na festivalskoj sceni MIT-a izvedeno je osam predstava i tri koncerta. Takmičarski dio programa otvoren je teatarski najvećom svečanošću - premijerom komada matične scene Festivala. Predstava „Noć“, urađena je po tekstu **Aleksandra Radunovića**, poznatog crnogorskog pisca, a u režiji makedonskog reditelja **Andreja Cveta-novskog**. Taj Radunovićev tekst izabran je od međunarodnih tekstova, na temu „Tradicija ni(je) važna“. U ansamblu ovog komada Zetskog doma su: **Petar Božović**, **Ana Vujošević**, **Nikola Perišić** i **Marko Todorović**. Festivalski program je, nakon premijernog izvođenja „Noći“ nastavljen predstavama koje su u regionu obilježile producentsku godinu za nama. Tako je publika, odličnom selekcijom mogla da odgleda izvanredna ostvarenja: „Trudna

priča“, „Otelo“, „Lepeza“, „Velika bilježnica“, „Antigona“, „Kokoš“, „What is Europe“. Komad „Trudna priča“, je produkcija Teatra „Komedija“ iz Skoplja, u režiji crnogorske rediteljke Lidije Dedović. Ta predstava je na nacionalnom izboru u toj zemlji, koji predstavlja presjek najboljih teatarskih ostvarenja za minulu godinu, dobila nagrade u čak pet kategorija. Narodni teatar Bitola predstavio se na MIT-u sa dvije predstave: „Otelo“, u režiji Diega de Bree i „Lepeza“, u režiji Blagoja Micevskog. Zagrebačko kazalište mladih na Cetinje je stiglo sa „Velikom bilježnicom“, Edvina Liverića, a evropski teatar predstavio se sa italijansko-belgijskom kopro-

dukcijom „Antigone“ u režiji **Sandra Mebellinija**. Sarajevski MESS na MIT-u je bio prisutan sa dvije angažovane predstave: „Kokoš“, u režiji Selme Spahić i „What is Europe“, u režiji **Andraša Urbana**. Po odluci publike koja je glasove dodjeljivala nakon svih izvođenja (izuzimajući produkciju Zetskog doma- „Noć“ i „Trudnu priču“, režiju umjetničke direktorke tog Teatra), predstava „What is Europe“ je proglašena najboljom predstavom na

MIT fest
CETINJE
Montenegro
International
Theatre Festival

Septembar 2017

Noć
(14. sept premijera, 15. sept repriza)
Tekst **ALEKSANDAR RADUNOVIĆ**
Režija **ANDREJ CVETANOVSKI**
Kraljevsko pozorište Zetski dom (CG)

Trudna priča (16. sept)
Režija **LIDIJA DEDOVIĆ**
Teatar Komedija (MK)

Guitar Duo
Bulatović i Nikčević (17. sept)
Koncert (CG)

Gogoland (18. sept)
Režija **ANDRAŠ URBAN**
Narodno pozorište Sombor (SRB)

Velika bilježnica (19. sept)
Režija **EDVIN LIVERIĆ**
Zagrebačko kazalište mladih (HR)

What is Europe? (20. sept)
Režija **ANDRAŠ URBAN**
Festival MESS (BIH)

Kokoš (21. sept)
Režija **SELMA SPAHIĆ**
Festival MESS (BIH)

Otelo (22. sept)
Režija **DIEGO DE BREA**
Narodni Teatar Bitola (MK)

Lepeza (23. sept)
Režija **BLAGOJ MICEVSKI**
Narodni Teatar Bitola (MK)

Vlatko Stefanovski
(28. sept)
Koncert (MK)

Stefan Milenković (27. sept)
Crnogorski simfonijski orkestar
Dirigent: Grigorije Krasko
Solista: Stefan Milenković, violina

Antigona (25. sept)
Režija **SANDRO MABELLINI**
Olinda Milano; Beat 72, Roma;
Espaceouvert, Bruxelles (IT, BEL)

TWITTER/
@zetskidom
INSTAGRAM/
zetskidom
www.zetskidom.me

Festivalu. Riječ je o angažovanom komadu koji postavlja pitanja, i ostavlja publici prostor da dođe do odgovora. To je predstava nakon koje je jasno da nema konačne pobjede. „Nepokopani leš Jugoslavije zuri u nas. Jer kroz ispovijesti emigranata sa Balkana otkrivamo kako se Evropa odnosi prema svojoj periferiji“, navodi su teatrološkog tumačenja ove „ubojite“ pozorišne priče.

Sabirajući utiske sa ovogodišnjeg izdanja MIT Festivala, **Lidija Dedović**, umjetnička direktorica Kraljevskog pozorišta Zetski dom, istakla je značaj publike na ovom teatarskom nadmetanju.

„Publika je svojim prisustvom, stavovima,

osjećanjima i razmišljanjima, podigla ovaj Festival na viši nivo“, zaključila je Dedović. Ocjenu publike da ‘What is Europe’ proglasi najboljom predstavom na Festivalu, Dedović vidi kao potrebu iste za „*istinom, kvalitetom, hrabrošći, promjenama, boljem društvu, bez kozmetike u kulturi i uljepšavanja i navikavanja na površne i komercijalne standarde kulture, društva i pozorišta. Mišljenje publike je upravo i mišljenje koje gajimo u Zetskom domu, uporno se trudeći da u tome istrajemo već četiri sezone. Nastavak tek slijedi*“, poručila je Dedović, zahvaljujući se publici, uz poziv za ponovni susret na jubilaranom V MIT Festivalu u maju, 2018. godine.

Kvalitetu festivalskog repertoara doprinijeli su i njegovi prateći, muzički sadržaji. Koncerti

koje će sa sobom donijeti prepoznatljivu, stvaralačku

Kraljevsko pozorište Zetski dom pridružilo se obilježavanju 25. oktobra - Svjetskog dana historijskih pozorišta. Ovo Pozorište, zajedno s deset pozorišta u regionu, nalazi se u tzv. Jadranskoj ruti. Riječ je o inicijativi Udruženja historijskih pozorišta Udruženja Europe - Perspective, koje okuplja odabrana europska pozorišta s historijskim i kulturnim nasljeđem. Projekt Europske rute historijskih pozorišta realizuje se uz pomoć Programa za kulturu Europske unije.

„U EVROPSKOM SJEĆANJU NAMAH ZAMRE GLAS ČIM BI TREBALO DA PROGOVORI O GRIJESIMA KOJE JE POČINILO PROTIV SVOJE KULTURE, PROTIV SVOJE PERIFERIJE. U EVROPSKIM POBJEDAMA UVIJEK SU SE VELIKI POIGRAVALI MALIMA.“

„WHAT IS EUROPE?“

Scena MESS / Sarajevo / Bosna i Hercegovina
Po motivima Lasla Vegela / Režija: Andraš Urban
Kraljevsko pozorište Zetski Dom / 20.09.2017. u 20h

Stefana Milenkovića sa Crnogorskim simfonijskim orkestrom, te gitar dua **Bulatović Nikčević** i legendarnog gitariste **Vlatka Stefanovskog**, na osoben način obilježili su četvrto izdanje MIT Festivala, doprinijevši da priča o toj pozorišnoj smotri bude zaista posebna.

Nakon uspješno realizovanog MIT Festivala, nova pozorišna sezona 2017/2018, u Kraljevskom pozorištu Zetski dom nastavljena je sa premijerama,

energiju i osjećaj koji dolaze iz ove producenstke kuće. A, to je bez sumnje - osjećaj zajednice i nove kreativne porodice.

U tom duhu rađena je i predstava „**Ženidba**“, (koprodukcija sa Crnogorskim narodnim pozorištem) koju je po tekstu **Nikolaja Vasiljevića Gogolja**, režirao **Egon Savin**. Nakon uspješne premijere na Velikoj sceni CNP-a, predstavu je odgledala i cetinjska publika dva dana kasnije. Dramatizaciju je radio reditelj Savin, adaptaciju teksta i dramaturgiju **Stela Mišković**, kostimografiju **Jelena Stokuća**, a scenografiju **Vesna Popović**. U predstavi igraju: **Nada Vukčević**, **Zoran Vujović**, **Varja Đukić**, **Dejan Ivanić**, **Olivera Vuković**, **Aleksandar Gavranić**, **Nikola Perišić**, **Goran Vujović**, **Gojko Burzanović**, **Radmila**

Čolić i **Stevan Radusinović**.

S.Marojević

Festival internacionalnog alternativnog teatra – FIAT 2017

Najbolja predstava - „Fosil“

- „FIAT je Festival koji ima pravu atmosferu. ...mogao bi da bude tvorac novog stila u bilo kojoj umjetnosti“.
- Ministarstvu kulture poslata inicijativa da se u napuštenim objektima obezbijedi prostor za institucionalno djelovanje ovog Festivala.

Nakon deset festivalskih dana, sa blizu 60 programa iz zvanične, takmičarske selekcije (13 predstava, u okviru koje su se igrali i francuski ulični i slovenački plesni fokus) i pratećih programa (književni, likovni, filmski, muzički, kreativna industrija), ovogodišnji **Festival internacionalnog alternativnog teatra - FIAT 2017**, dobio je svoj epilog 17. septembra svečanom dodjelom nagrada u Kuslevovoj kući.

Tročlani žiri u sastavu: **Sonja Vukićević**, predsjednica (koreografkinja i balerina) i članovi: **Mirko Vlahović**, glumac i **Balša Poček**, dramaturg, odlučio je da **Glavna nagrada Festivala internacionalnog alternativnog teatra - FIAT 2017**, koja se dodjeljuje najboljoj predstavi, pripadne plesnom komadu „Fosil“, grupe „Fluo“ iz Francuske. Ova predstava je uspjela „da u malom prostoru iznese potpuni artistski doživljaj ispunjen kreativnošću i intelektualnim promišljanjem kroz koreografski i zvučni performans, kao i književni eksperiment Vilijema Barouza. Kroz materijalnost knjige i manipulaciju čovjekovog pokreta, grupa Fluo na izuzetno uspješan način ispituje jačinu različitih emocija, stilova i epoha“, navedeno je u obrazloženju žirija. **Nagrada za najbolju režiju** pripala je reditelju **Arpadu Šilingu** za predstavu „Dokle pogled seže“, nastala u produkciji Kraljevskog pozorišta Zetski dom. Taj autorski komad jednog od vodećih evropskih reditelja, odigran je na FIAT-u 10. septembra pred oduševljenom publikom. Aplauz kojim je nagrađen ansambl: **Srdan Grahovac**, **Varja Đukić**, **Nada**

Vukčević, **Zoran Vujović**, **Dušan Kovačević**, **Dejan Đonović**, **Jelena Simić** i **Aleksandar Gavranić**, potvrdio je raniju ocjenu da je „Dokle pogled seže“ - predstava koja je obilježila prethodnu teatarsku godinu u Crnoj Gori. Žiri je u svojoj ocjeni konstatovao da se radi o rukopisu specifične estetike. Za najboljeg glumca na ovogodišnjem FIAT-u proglašen je francuski umjetnik **Benoa Kanteto**, zbog izuzetne posvećenosti svom zadatku.

„Benoit je kroz matematički preciznu koreografiju uspio da prikaže čovjekov odnos prema literaturi, i svoj njenoj mističnosti koja je čini važnim dijelom njegovog, odnosno našeg postojanja“, navodi se u odluci žirija. Nagrada za najbolju žensku ulogu dodijeljena je **Mirjani Đurđević**, za ulogu majke Ibi u predstavi „Kralj Ibi“. „U ovom djelu koje važi za klasik francuske i svjetske drame, ona je na nenametljiv način uspjela da pređe iz drugog u prvi plan, kroz izuzetnu posvećenost, kao i svjesnost sebe i svog lika“, ocijenio je žiri FIAT-a. Specijalna nagrada za izuzetnu ideju pripala je trupi ExCompanhia de Teatro, iz Brazila, za projekat „Odsutne frekvencije 19 Hz“. „Inspirisani djelom Ž.P. Sartra Mučnina, kroz izuzetnu režiju zvuka i inovativnu dramaturgiju, oni su uspjeli da učesnike povedu na putovanje ispunjeno historijom Podgorice, ali i potragom za sopstvenim identitetom“, stoji u obrazloženju ove nagrade.

Glumica **Mirjana Đurđević** na dodjeli nagrade je istakla da „umjetnost mora da traje i kaplje. Ona mora da bude porodica, jer samo kroz takav odnos može da se vidi njena vrijednost. A, cijeli ovaj Festival je bio jedna porodica“, izjavila je Đurđević.

Ta ilustracija FIAT-ovog laureta najbolje govori da je ovogodišnje njegovo izdanje više nego ikad pokazalo internacionalni karakter, čime je opravdao značaj jednog od najbitnijih umjetničkih događaja, ne samo u Podgorici, već i u Crnoj Gori. O tome svjedoči brojni gosti programa, koji su u Podgoricu stigli iz: Rusije, Brazila, Italije, Austrije, Latvije i zemalja regiona. Festival je dobio i veliko

pojačanje u vidu francuskog i slovenačkog fokusa, kao i autorske projekte „**Kapital - Djeca**“, **Petra Pejakovića** i **Dušana Murića** i „**O ćutanju i drugim imitacijama sreće**“, **Bojane Šolaje**, **Anđele Novaković** i **Miroslava Minića**. Iako se očekuje da predstava nastala u koprodukciji FIAT-a, „**Tri sestre**“, nastavi svoj repertoarski život na pozornici

Glavni grad je ove godine FIAT podržao sa 30.000 eura, što je više nego ranijih godina. To zaslužuje ovaj Festival - cijene iz Sekretarijata za kulturu i sport Podgorice.

„Ljudi koji djeluju u okviru Festivala se trude da on bude jedan od najprepoznatljivijih u cijeloj državi. Mi ćemo se i narednih godina truditi da zajedničkim snagama doprinesemo da on dobije neko svoje matično mjesto okupljanja. Institucionalno pomažemo realizaciji Festivala, što je naša i obaveza“, kazala je **Sanja Vojinović** iz Sekretarijata za kulturu i sport.

Za institucionalizaciju FIAT-a ide u prilog činjenica da je on najveći festival alternativnog pozorišta na prostorima EX Jugoslavije, jer drugih i nema. To je potvrdila **Sonja Vukićević**, predsjednica

Umjetničkog savjeta FIAT-a.

„FIAT je Festival koji ima pravu atmosferu, za kojom čeznem ne samo ja, već mnogi glumci i reditelji. Ovdje je nešto oplemenjeno, kako je nekad bilo. Voljela bih da Festival zaista dobije neki ogroman prostor, jer kada su tu slikari, glumci, igrači, vajari, tu može da nikne nova umjetnost, odnosno novi stil. Da, novi stil! Jer, ako se svi družimo, Festival bi mogao da bude tvorac novog stila u bilo kojoj umjetnosti“, smatra Vukićević.

Iz FIAT-a je ponovo poslata inicijativa Ministarstvu kulture, kao apel da se FIAT-u, koji bi okupio kompletnu nezavisnu scenu u Crnoj Gori, dodijeli neki stari vojni ili fabrički prostor kojih ima mnogo. Ta odluka bi značila mnogo za cjelokupan kontekst crnogorske kulture, jer se ne smije zanemariti činjenica da bi svi akteri na crnogorskoj kulturnoj sceni imali ozbiljne probleme ukoliko ne bi bilo nezavisne scene, koja je formulisana na pravi način i koja ima svoj centar iz kojeg se razvija.

Festival se odvijao na više lokacija u Podgorici: Kuslevova kuća, KIC „Budo Tomović“, Crnogorsko narodno pozorište, prostor parka na Kruševcu i Perjanički dom. Fiatovski duh prošetao je i drugim gradovima u Crnoj Gori.

Đordije Drinčić

FIAT 2017: detalj sa dodjele nagrada

crnogorskih teatar, stručni žiri je ocijenio da su institucionalizacija, odnosno konstantan razvoj, kao i potreba za novim prostorom, od izuzetnog značaja za budućnost ovog Festivala, pogotovo imajući u vidu da je on još odavno prepoznat kao umjetnički simbol glavnog grada.

„Nadamo se da će pitanje koprodukcije FIAT-a, koje nemaju svoj prostor, zbog čega su trenutno pred gašenjem, biti riješeno što prije, te da će se na taj način i ostvariti novi projekti koji bi obogatili našu umjetničku scenu“, saopštili su na zatvaranju Festivala njegovi organizatori.

Ana Vukotić, direktorica FIAT-a naglasila je da je ove godine veće budžetiranje od strane Sekretarijata za kulturu i Ministarstva kulture pomoglo realizaciju programa u pravcu internacionalnog i onog predznaka koji taj Festival ima u svom nazivu. Zbog toga je neophodno naći instituiconalni okvir koji će obezbijediti dalji razvoj svih festivala u Crnoj Gori.

„Mi se zaista trudimo da iz godine u godinu napravimo po jedan mali korak u unapređivanju programa, ali to su vanredni naponi malog tima. U interesu svih onih koji nas podržavaju, je da stvorimo instituciju koja će biti produktivna, i u kojoj će svi akteri koji je finansiraju, imati svoj način da rade monitoring, da kontrolišu sredstva i novac koji ulažu“, ocijenila je Vukotić.

VI „Međunarodni festival lutkarstva“ „Romeo i Julija“ - najbolja predstava

• „Ovaj Festival je važan prije svega što nosi sa sobom element obrazovanja. Vidjeli smo tokom predstava kako su mladi reagovali što znači da su željni onoga, što im je blisko i onoga što im treba“.

Na ovogodišnjem, šestom po redu, „Međunarodnom festivalu lutkarstva“ u Podgorici, koji se održavao od 13. do 17. septembra, u KIC-u „Budo Tomović“, predstavile su se glumačke trupe iz pet zemalja. Crnu Goru zastupalo je podgoričko *Gradsko pozorište* koje je izvelo predstavu „Romeo i Julija“. Iz Turske na Festival je stigao *Teatar Tempo* iz Ankare, sa predstavom

najbolju režiju dodijeljena je **Biserki Kolevskoj** za režiju predstave „Basne iz sjenke“, u izvođenju ansambla Pozorišta za decu iz Kragujevca. **Nagrada za najbolju dramaturgiju** „**Dragan Radulović**“ dodijeljena je **Emiliji Mrdaković**, za dramaturšku obradu teksta „Romeo i Julija“ Viljema Šekspira, u istoimenoj predstavi, u izvođenju ansambla *Gradskog pozorišta Podgorica*. **Nagrada za najbolje estetsko-tehnološko rješenje lutaka** pripala je **Svili Veličkovej**, za lutke u predstavama „Basne iz sjenke“, *Pozorišta za djecu Kragujevac* i „Romeo i Julija“, *Gradskog pozorišta Podgorica*. **Nagrada za najbolju scenografiju** dodijeljena je **Dijani Prvanovoj** za scenografiju u predstavi „Petar Pan“, *Teatra za djecu i mlade iz Skoplja (Makedonija)*. **Nagrada za najbolju originalnu muziku** otišla je u ruke **Jovana Obradovića**, za muziku u predstavi „Romeo i Julija“, *Gradskog pozorišta Podgorica*. **Tri ravnopravne nagrade za glumačko ma-**

„*Bremenski muzikanti*“. *Makedoniju* je predstavljao *Teatar za djecu i mlade* iz Skoplja, koji je odigrao komad „Petar Pan“. Predstavnici *Srbije* bili su članovi ansambla kragujevačkog *Pozorišta za djecu*, sa predstavom „Basne iz sjenke“. *Pozorište „Karanfil“* predstavljalo je Španiju, sa predstavom „Sedam jarića“. Tokom pet dana Festivala u predstavama je uživalo oko 3000 mališana i njihovih roditelja.

Šesti međunarodni festival lutkarstva *Podgorica, Crna Gora 2017*, realizovan je u okviru „Podgoričkog kulturnog ljeta“, a svečano je zatvoren proglašenjem nagrada Festivala i koncertom podgoričke senzacije **KIC Pop hora**.

Grand prix za najbolju predstavu u cjelini dodijeljen je predstavi „Basne iz sjenke“, u izvođenju kragujevačkog *Pozorišta za djecu*. **Nagrada za**

jstorstvo dodijeljene su: **Jeleni Simić** i **Vuletu Markoviću**, za uloge Julije i Romea u predstavi „Romeo i Julija“ *Gradskog pozorišta Podgorica*, za animaciju lutke: **Tatjani Pavlovskoj Kočovskoj** za ulogu Zvončice u predstavi „Petar Pan“ *Teatra za djecu i mlade* iz Skoplja i za animaciju: **Dariji Nešić**, **Milošu Milovanoviću**, **Milomiru Rakiću** i **Vladimiru Đokoviću** za uloge u predstavi „Basne iz senke“, kragujevačkog *Pozorišta za djecu*. **Dječiji žiri** je za najbolju predstavu proglasio predstavu „Romeo i Julija“ *Gradskog pozorišta Podgorica*.

O nagradama Festivala odlučivao je **Međunarodni stručni žiri** kojeg su činili uvaženi kulturni i pozorišni djelatnici: **Miroslav Radonjić**, magistar teatroloških nauka, autor, priređivač i urednik brojnih knjiga iz oblasti teatrologije (Srbija), **Mensura**

...Pozorište...

Vanja Popović, članica Pozorišnog savjeta i bivša direktorica Gradskog pozorišta Podgorica i **Dubravka Drakić**, glumica i takođe, bivša direktorica Gradskog pozorišta Podgorica.

Obrazlažući odluke, predsjednik stručnog žirija **Miroslav Radonjić** naglasio je značaj nagrade za dramaturgiju „*jer se tako okreće fokus budućnosti Festivala. Iz dobrog pristupa dobrom tekstu se mora roditi dobra predstava. Ovaj Festival je važan prije svega što nosi sa sobom elemenat*

Prolašavajući Festival zatvorenim, novinarka Emina Hodžić Knežević je poručila: „*Proveli smo zajedno pet velikih dana: djeca, lutke, radost i ljubav. To jedno bez drugog ne ide. Znam da vam je bilo lijepo, jer to i kazujete i pokazujete. I riječima i osmijesima i pljeskanjem i pjevanjem. I baš zato, draga djeco, baš zato što ste vi razlog postojanja ovog Festivala, što ste najvažniji u cijelom svemiru, dodjeljujemo vam ova srca, da to nikad ne zaboravite*“.

Detalj sa dodjele nagrada

obrazovanja. Vidjeli smo tokom predstava kako su mladi reagovali, što znači da su željni onoga, što im je blisko i onoga što im treba“, kazao je Radonjić.

Članovi dječijeg žirija bili su podgorički osnovci: **Dina Nikolić** - predsjednica, **Marija Jovićević**, **Milica Bulatović**, **Viktor Vukčević**, **Ljubica Đurković**, **Jelena Boljević**, **Dara Stojanović**, **Viktor Dlabadž**, **Adrijana Albijanić**, **Lucija Podlesnik**, **Dunja Prelević**, **Jan Luka Podlesnik**, **Maša Drašler**, **Đina Stojanović**, **Nemanja Bulatović**, **Lara Velimirović**, **Marija Adamović**, **Ksenija Babović**, **Mina Tomašević**, **Manja Dragojević**, **Ivan Đakonović**, **Jovana Magdelinić**, **Janja Četković** i **Ognjen Novosel**.

I ove godine ulaz na sve sadržaje Festivala bio je besplatan, a Festival su podržali: Sekretarijat za kulturu i sport glavnog grada/Glavni grad Podgorica, Ministarstvo kulture, Nacionalna turistička organizacija, Turski kulturni centar „Yunus Emre“, KIC „Budo Tomović“, Fondacija Petrović Njegoš, Agencija za elektronske medije, Dječji savez, Elektroprivreda Crne Gore, Lovćen životna osiguranja, kompanija Čelebić, Hipotekarna banka, Universal Capital banka, Jugopetrol, Delta City i brojni mediji, štamparije i pojedinci.

Đ. Drinčić

Kraljevsko pozorište Zetski dom u Italiji „Najokrutniji čovjek“ na Festivalu Quartieri dell'arte

- Predstava „Najokrutniji čovjek“ je kreativno zajedništvo šest država, a jedna od njih je i Crna Gora.
- Ovakvi projekti, po mišljenju njegovog inicijatora Đan Maria Červa, mogu ujediniti različitosti i povezati Evropu i njene građane kroz kulturu, upravo u pozorištu.

Nakon prošlogodišnjeg izvođenja komada „Dokle pogled seže“, o čemu je pisao uticajni italijanski dnevnik „Corriere della sera“, cetinjsko Pozorište opet je predstavilo svoju magiju na sceni Festivala Quartieri dell'arte. Ovoga puta aplauz italijanske publike zaslužili su crnogorski glumci iz predstave „Najokrutniji čovjek“: **Pavle Popović, Ana Vujošević, Aleksandar Gavranić, Zoran Vujović i Petar Novaković**, odigravši „Najokrutnijeg čovjeka“, režiju italijanske rediteljke **Monice Napo**, po tekstu italijanskog pisca **Gian Maria Cerva** (Đan Maria Červa). Priča o putovanju kroz vijekove, pripovijeda o moći i okrutnosti, koje postoje u ljudskim vezama i društvu, odigrana je u nekadašnjem

likova i simbola, posjeduju savršenu kontrolu. Ovo je odlična ekipa sa kojom sam imao fantastičan proces rada, a i režija **Monice Napo** zaokružila je priču. Dopada mi se što smo postigli veliku psihološku dubinu na sceni. Sa malo rekvizite radili smo na simbolu, pomalo kao u starom elizabetanskom pozorištu“, kazao je autor drame **Gian Maria Cervo**.

Ta predstava u ambijentu crkve iz 14. vijeka još više je ličila na bajku, u kojoj se u igri svjetla i tonova koji vode kroz vrijeme, pojavlju likovi poput Virdžinije Vulf i Vlada Tepeša Drakule. Scenografiju i izbor kostima potpisuje **Monika Napo**, koja je sa **Mirkom Radonjićem** uradila dizajn svjetla, dok

„Najokrutniji čovjek“ na Festivalu Quartieri dell'arte

manastiru sant'Agnese (Svete Anjeze) u Vitorchianu (Vitorkjanu), okolini srednjovjekovnog grada Viterba.

„Čini mi se da su glumci još bolji u smislu otkrivanja likova i jaki su u tome. Inteligentno obrađuju simbole koji su u tekstu. Uradili su odličan posao na uspostavljanju ravnoteže između

izbor muzike pripada **Moniki Napo** i **Rajku Raduloviću**. U do kraja ispunjenom gledalištu, sjedjeli su italijanski umjetnici koji su pohvalili rad crnogorskih kolega.

„Nijesam se zamario tekstom, jer to često odvuče pažnju od onoga što se dešava na sceni. Fokusirao sam se na glumce koji su me prijatno

iznenadili. Svako od njih je pokazao svoje umijeće. Vjerujem da ovaj komad može još rasti, jer glumci imaju prostora da uobliče svoje uloge. Volio bih vidjeti ovaj komad za pola godine još jednom, budući da ima mnogo potencijala“, kazao je reditelj **Marco Adda**.

„Tekst je kompleksan, jako literaran, zato

i prikazane u odabranim evropskim pozorištima i festivalima. Ovakvi projekti, po mišljenju njegovog inicijatora Gian Maria Cervo, mogu ujediniti različitosti i povezati Evropu i njene građane kroz kulturu, upravo u pozorištu.

„Kada kreirate grupu koja uključuje više nacija, to vam pomaže da napravite uspješan pro-

jekat na pozorišnoj sceni, kompleksnost našeg iskustva kao građana svijeta dolazi do izražaja na taj način. Toliko smo bombardovani informacijama iz svijeta, perspektive svih nas su radikalno različite, prije 20 godina to nije bilo tako. Čar udruživanja tih iskustava i pogleda na svijet kreira dramaturgiju koja predstavlja pozorišni događaj koji je srazmjeran našoj epohi, koji je bliži našoj stvarnosti nego teatar koji je vezan samo za našu zajednicu. Upravo ovaj susret pozorišta iz različitih kultura možda na početku izgle-

„Najokrutniji čovjek“ - detalj iz predstave

je bilo teško pratiti ga. Ipak, odrekao sam se težnje da pratim priču i posvetio onome što se dešava na sceni. Glumci su me ubijedili. Dobri su i kao ekipa sjajno funkcionišu“, kazao je italijanski glumac **Angelo Tanzi** (Anđelo Tanci).

Predstava „Najokrutniji čovjek“ sa svojom mješovitom ekipom dio je jedne evropske priče. Njena ideja je kreativno zajedništvo šest država, a jedna od njih je i Crna Gora, čiji je predstavnik Kraljevsko pozorište Zetski dom. Riječ je o projektu „Evropske kolektivne drame i nove inicijative 2014-2018“, koji je na konkursu EU programa Kreativna Evropa dobio podršku za finansiranje. Projekat koji u internacionalnim okvirima zovemo “EU Collective plays!“ promoviše tzv. „polivokalne“ pozorišne metode. Slijedeći taj put, Zetski dom saraduje sa umjetnicima iz drugih zemalja, udružujući reditelje, glumce i pisce drugih nacija sa našim umjetnicima, u cilju formiranja novog kreativnog društva. Na taj način rođene su inovativne produkcije, koje su

da kao teži rad, ali dobit koju ostvarujemo na taj način je jako važna“, kazao je pisac **Gian Maria Cervo**.

Gian Maria Cervo jedan je od najaktivnijih i najviše izvođenih italijanskih autora u svijetu. Njegovi tekstovi igraju se u najvažnijim pozorištima i festivalima u Evropi i Rusiji i režirali su ih neki najeminentniji evropski i američki reditelji. Cervo je 2013. godine postao prvi italijanski dramaturg, nakon Goldonija, Pirandela i Foa, čiju je predstavu producirala Šangajska pozorišna akademija, najznačajnija kineska pozorišna institucija. Ovaj italijanski pisac, 1997. godine osnovao je Festival savremene drame „Quartieri dell’Arte“, čiji je i danas umjetnički direktor.

PR služba Kraljevskog pozorišta Zetski dom

Uspješni festivalski nastupi Gradskog pozorišta iz Podgorice „Romeo i Julija“ - višestruki laureat

- Predstava „Romeo i Julija“ osvojila je pet nagrada na Međunarodnom festivalu lutkarstva u Podgorici.
- „Bajka o ribaru i ribici“, na Bugojanskom lutkarskom bijenalu dobila je četiri nagrade.
- „Čuvari tvog poštenja“, proglašena je za najbolju predstavu u cjelini na XII Festivalu mediteranskog teatra - Purgatorije 2017 u Tivtu.

Gradsko pozorište iz Podgorice je u posljednja tri mjeseca imalo veoma uspješne i zapažene festivalske nastupe u zemlji i regionu, gdje je osvojilo više prestižnih priznanja i nagrada. Na VI Međunarodnom festivalu lutkarstva u Podgorici predstava „Romeo i Julija“, u režiji Emilije Mrdaković, osvojila je pet nagrada i to u veoma oštroj konkurenciji, gdje su se takmičile vodeće regionalne i svjetske pozorišne produkcije.

Na ovom prestižnom Festivalu osvojili smo nagradu za najbolju dramaturgiju „Dragan

scene, a rađena je u kombinaciji lutkarskog i dramskog teatra, kao romantična tragedija mlade generacije koja odrasta u surovom svijetu. Pored Vula Markovića i Jelene Simić, koji tumače naslovne uloge, u predstavi još igraju: Goran Slavić, Omar Bajramspahić, Davor Dragojević, Dejan Đonović, Ivana Mrvaljević/Branka Femić, Katarina Krek, Miloš Pejović i Željko Radunović.

Još jedna predstava iz produkcije Gradskog pozorišta festivalski je triumfovala. Riječ je o komadu „Bajka o ribaru i ribici“, koja je na Bu-

gojanskom lutkarskom bijenalu osvojila četiri nagrade, i to: nagradu za najbolju predstavu, nagradu za najbolju muziku Nikolaju Jakimovu, nagradu za vizuelni identitet, nagradu za najbolju animaciju ansamblu i tako je proglašena za pobjednika IX izdanja tog Festivala. Trijumf na Bugojanskom lutkarskom bijenalu za „Bajku o ribaru i ribici“ još jedan je u nizu uspješnih festivalskih pohoda u regionu. Podsjećamo, ova predstava je i apsolutni pobjednik XXIII Međunarodnog festivala pozorišta za djecu u Subotici 2016. godine, gdje je osvojila četiri priznanja: Gran pri za najbolju predstavu u cjelini i nagrade

„Romeo i Julija“ - višestruki laureat

Radulović“, koja je pripala Emiliji Mrdaković za dramaturšku obradu teksta „Romeo i Julija“, Svila Veličkova nagrađena je za najbolje estetsko-tehnološko rješenje lutaka, Jovan Obradović za najbolju originalnu muziku, a Jelena Simić i Vule Marković podijelili su priznanje za glumačko majstorstvo. Posebno smo ponosni na nagradu Dječjeg žirija koji je našu predstavu proglasio za najbolju na ovogodišnjem Festivalu“, ističu u Gradskom pozorištu.

„Romeo i Julija“ produkcija je Lutkarske

za najbolju režiju, kolektivnu igru i kreaciju lutaka. Ansambl predstave osvojio je i nagradu za lutkarsku animaciju na XV Međunarodnom festivalu pozorišta za djecu u Banjaluci 2016. godine. Takođe, „Bajka o ribaru i ribici“ osvojila je i tri nagrade na IV Međunarodnom festivalu lutkarstva u Podgorici (najbolja režija, originalna muzika i priznanje za kolektivnu igru), kao i na XVIII Međunarodnom festivalu „Zlatna iskra“ u Kragujevcu, gdje je Sejf Seferović dobio priznanje za glumačko ostvarenje.

...Pozorište...

„Bajka o ribaru i ribici“ u režiji jednog od najistaknutijih savremenih ruskih lutkarskih reditelja, **Evgenija Ibragimova**, nadovezuje se na ljepotu i originalnost ruskih bajki, približava atmosferu tradicionalne ruske muzike i slikarstva, uz korišćenje magije koju dopušta teatar lutaka. U predstavi igraju: **Katarina Krek, Jelena Simić, Branka Femić/ Anđelija Rondović, Dijana Dragojević, Smiljana Martinović, Pavle Ilić, Sejfo Seferović i Davor Dragojević**. Scenograf, kostimograf i kreator lutaka je **Ljudmila Genze**, kompozitor **Nikolaj Jakimov**, dizajner svjetla **Igor Fomin**, dramaturg **Zoran Đerić**, koreografkinja **Slavka Nelević**, a asistent reditelja **Davor Dragojević**.

u ovom trenutku morao upitati: ‘Što je s tim našim poštenjem i gdje je ono danas? U vremenu kada su na djelu pohlepa, požuda, prisila, pomama (da ostanemo samo pri riječima koje počinju sa slovom „p“, kao „puška“), nije li to pitanje poštenja, nekako baš pitanje svih pitanja? **Boris Liješević**, autor projekta „**Čuvari tvog poštenja**“ i cijeli ansambl **Gradskog pozorišta Podgorica**, upravo to pitanje postavljaju u središte predstave i to na takav način da ga provjeravaju, isključivo i samo - na vlastitim primjerima, na svojim izobličnostima. Naime, svaki sudionik ovog teatarskog djela, istražuje ostatke vlastite ljudskosti unutar vlastitog doma, svog sokaka, unutar sebe. U tome je prva

„Bajka o ribaru i ribici“

Ništa manje nagrada dobio je i projekat sa večernje scene „**Čuvari tvog poštenja**“, koja je proglašena za *najbolju predstavu u cjelini na XII Festivalu mediteranskog teatra - Purgatorije 2017. u Tivtu. Takođe, nagrada za glumačku bravura pripala je Dubravki Drakić za ulogu profesorice muzičkog vaspitanja* u ovoj predstavi koju je za Gradsko pozorište režirao Boris Liješević.

U obrazloženju nagrade za najbolju predstavu žirija navodi se: „Možda bi se cijeli svijet

neprocjenjiva vrijednost ove predstave. Nadalje, istražuju ih oni pojedinačno, ali i svi zajedno, duboko, odgovorno, s temeljitom preciznošću. A opet, njihova je predstava nepojmljivo jednostavna, iskrena i skromna. To je naime svijet neobične scenske poezije“, stoji u obrazloženju žirija.

U obrazloženju nagrade za glumačku bravuru koja je pripala **Dubravki Drakić**, žiri je kazao: „*Biti pošten danas u životu je rijetkost. Mogli bi smo reći da to spada u bravurnost. Ali igrati poštenje*

na pozornici, pozitivan lik od početka do kraja predstave, lik okružen svim mogućim likovima koji vrve različitim oblicima nepoštenja, laži i prevare i ustrajati u tome, štaviše, razvijati to stanje u sebi i oko sebe, sve dublje, sve dalje - e, to doista spada u glumački podvig! To je bravurozno. A upravo je to učinila Dubravka Drakić u ulozi razredne (nastavnice muzičkog vaspitanja), u predstavi „Čuvari tvog poštenja“, Gradskog pozorišta Podgorica. Dubravka Drakić pokazala je kako se može na sceni umjesto obožavanja pepela održavati vatru. Pokazala je vatru, zaboravila je na pepeo.

I to je uspjela s glumačkim iskazima takozvanog minimalizma. Jednostavno i iskreno“.

Na **Bijenalu crnogorskog teatra** održanom u oktobru „Čuvari“ su osvojili **dvije nagrade -specijalnu nagradu žirija i nagradu za najbolju epizodnu ulogu koja je pripala Dubravki Drakić**. Specijalnu nagradu žirija, ova predstava podijelila je sa produkcijom Zetskog doma „Dokle pogled seže“, u režiji Arpada Šilinga. Kako je obrazložio žiri, nagrada je dodijeljena „zbog istraživačkog rada i jasno artikulisanog koncepta autorskih ekipa u koji je ravnopravno uključen glumački ansambl u sučeljavanju sa društveno angažovanim temama, i to na autentičan teatarski način“. U obrazloženju žirija za epizodnu ulogu, ocijenjeno je da je Dubravka Drakić u liku nastavnice muzičkog, ubjedljivo oblikovala karakter koji u sebi sažima sve

komične i tragične tonove gubitnika naše epohe u predstavi „Čuvari tvog poštenja“.

„Čuvari tvog poštenja“ od premijere u februaru osvojila je ukupno sedam priznanja. Na **XX Teatar festu „Petar Kočić“** u Banjaluci, taj komad je dobio **Grand prix za najbolju predstavu**, kao i **nagradu za najbolju režiju**, a na IV ambijentalnom pozorišnom festivalu „**Novi Tvrđava teatar**“, u Čortanovcima, **nagradu za najbolju predstavu**. Predstava „Čuvari tvog poštenja“ nastala je u kreativnoj sinergiji reditelja Liješevića sa glumačkim ansamblom Gradskog pozorišta i savre-

mena je priča sa puno smijeha, gorčine, ali i mnogo prepoznavanja. Ideju za komad Liješević je pronašao u stihu crnogorske himne, u težnji da preispita savremene društvene okolnosti i vrijednosti na kojima smo odgajani. Predstava postavlja brojna aktuelna pitanja poput onih - šta danas znači poštenje u Crnoj Gori, šta smo u stanju da žrtvujemo zarad časti i obraza, kakvi smo i gdje smo u odnosu na pretke, šta nam je donijelo vrijeme koje nas udaljava od osnovnog „koda“ naših predaka, te šta je ostalo od poštenja koje je iznjedrilo našu himnu. Pored **Dubravke Drakić**, u predstavi

igraju: **Božidar Zuber, Emir Ćatović, Branka Femić, Željko Radunović, Katarina Krek, Ivona Čović Jaćimović, Sanja Popović, Pavle Ilić, Branko Ilić i Simo Trebješanin**. U autorskom timu, uz reditelja Liješevića, su i **Rambo Amadeus** koji je uradio muziku, **Gorčin Stojanović** kao scenograf, kostimografkinja **Tijana Todorović** i dramaturškinja **Stela Mišković**.

S. Marojević

Zetski dom u Trafó House of Contemporary Arts u Budimpešti

Nezaboravne reakcije za „Dokle pogled seže“

- U budimpeštanskom teatru, predstava „Dokle pogled seže“ imala je veliki uspjeh. Tim nastupom nastavila je seriju gostovanja u: Italiji, Subotici, Zagrebu, Sarajevu, Somboru, Ljubljani i Bitolju.
- „Predstava je zaista osvježavajuća, u smislu da shvatate probleme, ali kroz jedan odličan humor. Bilo je zanimljivo vidjeti da i druge zemlje imaju slične probleme kao i mi“.

Prošla je godina od premijere predstave „Dokle pogled seže“, a taj jubilej ekipa Kraljevskog pozorišta Zetski dom obilježila je u budimpeštanskom pozorištu Trafó House of Contemporary Arts. Sve ono što je autorski komad Arpada Šilinga postigao u dvanaest mjeseci postprodukcije potvrdilo se još jednom u dvije večeri izvođenja u Mađarskoj. Snažni i gromki aplauzi mađarske pub-

do posljednjeg mjesta obje večeri, disala je sa pričom iz Crne Gore, potvrdivši tako riječi koje je čuveni mađarski reditelj kazao nakon premijere komada na Cetinju. Arpad Šiling tada je, da podsjetimo, rekao: „Da je ovo komad koji se ne bavi samo lolaknim temama, već je ovo priča koja važi za cijeli region jugoistočne Evrope“. Nakon gostovanja u Budimpešti sada je jasno da „Dokle pogled seže“,

zbog svoje istine o temama koje su zajedničke mnogim zemljama, može da se izvodi bilo gdje i ljudi je razumiju i o njoj kasnije razmišljaju.

„Glumci razumiju i štite komad. Vidi se da igraju ovu predstavu u Crnoj Gori, ali i na turnejama. Dobro je vidjeti da su sigurni u sebe. Nijesmo morali ići nimalo unazad. Oni se bore za ovu predstavu i jako su hrabri da stanu na scenu. Na početku smo bili zabrinuti, budući da je ovo veoma ogoljena predstava, jer ne koristimo ništa od scenskih pomagala. To može biti teško za glumce. Nadao sam se da će ovi ljudi u gledalištu shvatiti jezik i stil predstave. Tako je i bilo,

vidjela im se predstava, razumjeli su te male konflikte običnog čovjeka koji na kraju, kada se nagomilaju, naprave jednu ogromnu planinu koja predstavlja ozbiljan problem. Razumjeli su humor u predstavi, ironiju, pratili su radnju, iako nije bilo lako, budući da imamo dosta teksta. Bile su dobre reakcije obje večeri. Ono što mi je najvažnije ipak, jeste odnos glumaca prema predstavi. Svi oni su, ako uporedim sa prošlom godinom, daleko odmakli u igri. Ponosan sam na ovu predstavu, na njene nagrade i što naša ideja funkcioniše“, kazao je reditelj Arpad Šiling.

„Vidjela sam ovaj komad prije godinu

„Dokle pogled seže“ oduševio Budimpeštansku publiku

like sa pozivima na bis glumcima, te ocjene stručne kritike i mađarske javnosti, pokazali su da izvođenje ovog komada u Budimpešti zasigurno ulazi u zapise Kraljevskog pozorišta kao značajan, ali i ogroman uspjeh.

Ova svedena predstava - bez scenografije, kostima i posebne igre svjetla oslanja se na glumačko umijeće i suštinu. Jezik se ipak kao barijera nije ispriječio u razumijevanju igre. Publika je, zahvaljujući titlovima i činjenici da su ih glumci itekako ubijedili, razumjela sve, reagujući smijehom, pažnjom i prepoznavanjem, koji su se čuli u gledalištu tokom cijelog komada. Sala ispunjena

u Subotici, kada sam shvatila da bi bilo dobro da odigra u Budimpešti. Moram priznati da sam bila malo zabrinuta kako će ga shvatiti mađarska publika, ali sada sam tu bojazan potpuno razbila. Predstava je toliko duhovita, smijala sam se ovoga puta više nego u Vojvodini. Ipak, radije bih se isplakala baš zbog sličnosti sa ovom zemljom, zbog paralele u životu. Ima toliko razlika među nama, ali i sličnosti“, kazala je **Barda Beata** izvršna direktorica Trafó House of Contemporary Arts, nakon izvođenja cetinjske predstave.

Mjesta na kojima je mađarska publika najviše reagovala obje večeri bile su scene koje progovaraju o nepotizmu i nebrizi o životnoj sredini. I Mađarska se suočava sa odlivom mladih ljudi iz zemlje, a sagovornici cetinjskih producenata, koji su najvećim dijelom bili iz budimpeštanskih medija, istakli su da je i njihova zemlja u problemima i svojevrsnoj političkoj krizi. Upravo iz tih razloga nijesu imali teškoća da razumiju humor, koji u nekim momentima obiluje lokanim - crnogorskim, a u nekim scenama, on je itekako univerzalan i lako razumljiv svim nacijama.

„Ovo je odlično pozorište. Mislila sam da će biti opora poput jedne Šilingove predstave koju sam gledala, ali ova predstava je zaista osvježenje, u smislu da shvatate probleme, ali kroz jedan odličan humor. Bilo je zaista zanimljivo vidjeti da i druge zemlje imaju slične probleme kao i mi. Glumci su odlični. Dramaturgija takođe, a činjenica da je scena ogoljena dodatno govori o povezanosti scena u jednu cjelinu. Mi dosta govorimo o ovim problemima, o korupciji, gdje siromašni postaju sve siromašniji, a bogati sve bogatiji. Prepoznali smo se u smislu zloupotrebe novca EU fondova, u problemima vezanim za nepotizam“, kazala je **Nora Balkanyi**, pisac bloga Trafó House of Contemporary Arts i freelance novinarka.

„Šiling je jedan od najvažnijih reditelja u Mađarskoj. Isto smo godište. Odrasli smo zajedno, umjetnički. U različitim životnim razdobljima u svojim djelima poručivao je ljudima različite stvari, ali uvijek aktuelne. Sada imamo tešku situaciju u Mađarskoj“, kazala je **Gabriella Schuller**, pozorišna kritičarka.

„U brošuri sam pročitala da su glumci mogli Arpadu Šilingu da uobliču tekst. Volim njegov rad, jer je omiljeni reditelj u Mađarskoj. Šiling se obraća publici kao jedan od njih, što u Mađarskoj nije tipično. Publici se ovdje reditelji obraćaju sa visine. On ne... Govori o problemima baš kao da je on u publici“, kazala je **Noemi Herczog**, pozorišna

kritičarka medija Elet es irodalom.

Trafó – House of Contemporary Arts u ulici Liliom, u užem centru grada, u Budimpešti je poznato kao pozorište koje njeguje otvorenost, iskrenost, individualnost i autentičnost u odabiru djela koja se izvode, bilo da je riječ o teatru, plesu, muzici, vizuelnoj umjestnosti. Njihova scena otvorena je za društvene teme i ona je ujedno platforma za postavljanje vrijednosti, novih ideja i produkcija, kako za domaće, tako i za umjetnike iz inostranstva. Pozorište, smješteno u zgradu iz 1909., nekadašnju stanicu za napajanje strujom, 1998. godine postaje dom za jedno od omiljenih teataru u Pešti.

U tom teatru predstava „Dokle pogled seže“ odigrala je svoj veliki uspjeh. Tim nastupom nastavila je seriju gostovanja u: Italiji, Subotici, Zagrebu, Sarajevu, Somboru, Ljubljani i Bitolju. Na tom putu, predstava Kraljevskog pozorišta dobila je i zvanična priznanja: ravnopravnu glumačku nagradu glumcu **Dušanu Kovačeviću**, na Festivalu satire **Fadila Hadžića** u zagrebačkom pozorištu Kerempuh, a kod kuće, na FIATU-u -Arpad Šiling dobio je priznanje za najbolju režiju, dok je na Bienalu crnogorskog teatra ovom komadu dodijeljena specijalna nagrada. Ovaj komad nastao je kao dio projekta EU Collective plays, čija je ideja vodilja kreativno zajedništvo šest država kroz promociju tzv. „polivokalnih“ pozorišnih metoda. Slijedeći taj put, Zetski dom saraduje sa umjetnicima iz drugih zemalja, udružujući reditelje, glumce i pisce drugih nacija sa našim umjetnicima, u cilju formiranja novog kreativnog društva. Na taj način nastale su inovativne produkcije, koje su i prikazane u odabranim evropskim pozorištima i festivalima, a pravi ambasador projekta koji je na konkursu EU programa Kreativna Evropa, dobio podršku za finansiranje, jeste upravo komad „Dokle pogled seže“.

Ansambel predstave čine: **Srđan Grahovac**, **Zoran Vujović**, **Varja Đukić**, **Dejan Đonović**, **Dušan Kovačević**, **Nada Vukčević**, **Jelena Simić** i **Aleksandar Gavranić**, a autorski tim saradnici na tekstu: dramaturg **Bence Biro**, prevodilac, saradnik-dramaturg **Kata Đarmati**, kompozitor **Nina Perović** i asistent reditelja **Mirko Radonjić**. Naredno gostovanje ovog komada biće 15. novembra u Užicama na 22. Jugoslovenskom pozorišnom festivalu „Bez prevoda“.

PR služba Kraljevskog pozorišta Zetski dom

Obilježen Dan Crnogorskog narodnog pozorišta

Velika nagrada glumcu Obradoviću i akademiku Peroviću

Dan Crnogorskog narodnog pozorišta - 1. novembar obilježen je dodjelom tradicionalnih nagrada najboljima u ovoj nacionalnoj teatarskoj kući i izvođenjem drame „*Samoubica*“. Velika nagrada CNP-a, koja se dodjeljuje za najznačajniji rezultat u godini, ali i za visok umjetnički renome i podizanje ugleda te teatarske kuće, pripala je glumcu **Mišu Obradoviću**, za ulogu *Posekaljnikova* u predstavi „*Samoubica*“ i akademiku **Sretenu Peroviću**, za **60 godina rada u promovisanju i praćenju CNP-a**. To je odluka žirija, koji su sačinjavali članovi Savjeta i uprava CNP-a.

sa dvadesetak zbirki lirike, pozorišni i književni kritičar i istoričar, teatrolog i kulturolog, prevodilac dvadesetak knjiga makedonske poezije, kao enciklopedista, antologičar i publicista, pokretač različitih kulturoloških i društvenih aktivnosti“, kazao je Eraković.

Godišnja nagrada za visok umjetnički rezultat koja se dodjeljuje članovima umjetničkog ansambla i saradnicima koji su dali najveći doprinos estetskim dometima Crnogorskog narodnog pozorišta, pripala je glumici **Oliveri Vuković**, za uloge u predstavama „*Isti*“ i „*Ženidba*“, **Nikoli Perišiću**,

Sa dodjele Velike nagrade u Crnogorskom narodnom pozorištu

Predsjednik Savjeta CNP-a, **Blagota Eraković** je istakao da glumac Obradović iz godine u godinu, istrajno gradi veoma zapažene uloge na sceni CNP-a, a ove godine izdvojio se sjajnom ulogom u „*Samoubici*“.

„Uloga Podsekajnikova rezultat je njegovog višegodišnjeg predanog rada posvećenog profesionalizmu i kreativnom odnosu prema zadacima koji mu u CNP-u garantuju zapaženo mjesto i koji su učinili da na Dan Crnogorskog narodnog pozorišta, pred izvođenje predstave za koju je upravo nagrađen, dobije najveće priznanje nacionalnog teatra - Veliku nagradu“, kazao je Eraković.

Obrazlažući Veliku nagradu koja je uručena akademiku Sretenu Peroviću, Eraković je naglasio da je djelom i djelovanjem, Sreten Perović u Crnoj Gori zauzeo visoko mjesto u drugoj polovini XX i prvoj deceniji XXI vijeka. *„On je u isto vrijeme i čedo i stvaralac te epohe i to ne samo kao pjesnik*

za komponovanje i izvođenje muzike u predstavi „Otvoren kraj“ i koncert „Na dobrom glasu“.

Dodijeljene su zahvalnice CNP-a, **Luki i Ljiljani Milunović**, za višegodišnji stručan i predan rad od značaja za kulturnu istoriju na bibliografijama crnogorskih pozorišta, kao i Programskom arhivu **Televizije Crne Gore**, za izuzetan doprinos u realizaciji dokumentarnog filma „*Ad honorem*“, kojim je obilježen jubilej 20 godina od novog zdanja CNP-a.

U tehničkom, organizacionom i administrativnom sektoru ove godine nagrade su dobili: inspicijent **Damjan Šušlavčević**, rekviziter **Vlado Martinović**, vozač **Miomir Ivanović**, administrativni tehničar **Valentina Vučinić**, arhivar **Milodarka Radulović** i radnik obezbjeđenja **Miodrag Nikolić**.

S.M.

Nikšićko korzo – čudesni alternativni teatar

Teatar Teatar

- *Korzo kao nova teatarska osjećajnost na otvorenom prosotru – ljubav, igra koja se rađa i umire u istom trenu.*
- *Pozorište u starijim vremenima imitiralo je život. Sada život imitira pozorište.*
- *A tek ta čudesna igra ljubavi, život između istina i zabluda.*

Piše: **Milorad Bošković**

Nikšićko pozorište isijavalo je energijom i van scene, izvan svojih dveri kroz koje je narod ulazio na predstave. Čudesni alternativni teatar; neka tajna i bliska veza postojala je između Korzoa i Pozorišta. Kada se glumac (Otašević) koji je igrao u „Koštani“, Borislava Stankovića, pojavljivao na Korzou, mnogi su govorili ispod glasa: „Eno Mitke“. Korzo je bivalo ljubav koja počinje da iskri, pozornica anegdota, pokazivanje muške uspješnosti crnogorskih ja - pa - ja narcisa, diskretni šarm ženskih toaleta i jedne bunde od vizona nabavljene na najvećem buvljaku na svijetu ulica Porta Porteze duga 15km u Rimu, teatar rituala sahranjivanja vremena. Nikada nije bivalo dosadno i trivijalno, značilo je više od pulsa grada, više od političkih garnitura uspjeha nikšićkih „Crnih bisera“, njihovih podviga u Beogradu i Đenovi, najjačih igrača u Evropi za partije pokera te noći.

Korzo kao kuća žalosti: Izjava saučešća Tasu Vujadinoviću zbog smrti kralja Petra Karađorđevića u Londonu. Taso: „Hvala, odužiću se vama kad umre vaš voljeni Tito“.

Korzo – teatar poezije, naročito poslije znamenitih šahovskih turnira visoke FIZE kategorije, na kojima je neki od domaćih učesnika uvijek ubjedljivo zauzimao posljednje mjesto. „**Od Medina do Portišta svake te šiša ...**“ „**A što pušti da Te deru lauferu...**“ Poetika je čist plagijat tužbalice Sestre Batrićeve iz Gorskog vijenca.

Korzo - nije teatar apsurdna, već teatar egzistencije. Pored Korzoa djelovala je neformirana grupa nosača fantastičnih i tajanstvenih sudbina, „svi za jednog, jedan za sve“: Anđa Mrav, Krk 150, Jovo Džada. Njihova pozornica bila je teatar kod apoteke. Nekrunisani princ grupe Džada (Jovan Borozan rođen je na Cetinju), banuo je iznenada iz Pariza u Nikšić, sa Monmantra ovdje kod apoteke, 21 metar od Korzoa. Nosio je na kolicima, a potom na leđima, vreće brašna po kućama i stanovima i

ponekad recitovao isključivo na francuskom jeziku Bodlera, Lamartina, Remboa....

Korzo kao nova teatarska osjećajnost na otvorenom prosotru - ljubav, igra koja se rađa i umire u istom trenu. Veče u mimohodu poslije mature. Pogled u prolazu, plave ili crne oči. L. nestaje sa Korzoa. Nije otišla domu svom, jer sat na manastiru nije otkucio 21 čas. Klupa u parku, dodir ruke i šutnja što kazuje. Povaratka kući poslije prve godine studija. Saopštenje na lijevo uho samo za ličnu upotrebu: Ištampala je osmrtnicu da je umrla, dan sahrane, nema ožalošćenih, izlijepila je na kori nikšićkih lipa. Korzo kao sudbina, mimohod. Djevojka koju si poznavao, kazala je da na istoj klupi, tada bez dodira ruku ne postoji više. Mala pauza, cenzura i dodala: Nijesam više ona. Replika: Nijesam ni ja onaj. Otišla je ivicom tame ka manastiru, zauvijek. Vito: **Nije to ljubav (to se ja spasavam, to ja bježim, bježim ženo tebi u hajduke...)**.

Izuzmi dan bez Korzoa, osjenčen je blijeđom tamom. Balkon, pogled na Trebjesu, neki list, neki kamen i mnoga zaboravljena lica.

Pogled na manastir, na groblje. Samo mrtvi poznaju Bruklin - Tomas Vulf. Gimnazijalke se vraćaju kući. San dolazi lagano. Akordi šansone sa gramafona Moris Ševalije **Hvala Bogu što djevojčice brzo rastu.**

Dramski predložak: Odrastanje djevojčice u Crnoj Gori je poput nestanka jutarnje rose. Bol koji traje.

Pozorište u starijim vremenima imitiralo je život. Sada život imitira pozorište.

Postoji dosta slojeva Korzoa koji bi dramaturški mogli da spoje vrijeme i doba „prohujalo sa vihorom“ u godinama opasnog življenja i današnji prijesni život. Primjer: Auto na Korzou Tina Ujevića (štampana u Nikšiću). Tin - kralj, boem, između dva svjetska rata i Vito - princ kafane... Postoje pjesme koje korespondiraju... Ovo je samo jedan od elemenata.

A tek ta čudesna igra ljubavi, život između istina i zabluda.

Uskoro novi baletski spektakl „Pepeljuga“ „Pepeljuga“ na sceni CNP

Baletska škola „Princeza Ksenija“ ovih dana intenzivno priprema postavku „**Pepeljuga**“, na muziku **Sergeja Prokofjeva**. Taj projekat će biti do sada najveće baletsko ostvarenje koje je ova reprezentativna Škola iz Podgorice inscenirala tokom sedamnaest godina rada. Predstava je namijenjena za djecu i odrasle, a premijerno će biti izvedena u Crnogorskom narodnom pozorištu 2. decembra ove godine, a prva repriza je već narednog dana. „Pepeljuga“ će biti izvedena na sceni Nikšićkog pozorišta u februaru naredne godine.

koreografkinja iz Bugarske magistra **Katja Petrovska**. Ona je poznata pedagogica klasičnog baleta i dobitnica je brojnih međunarodnih nagrada i priznanja za doprinos razvoju baletske umjetnosti. Napravila je oko stotinu autorskih koreografija baleta i plesova u operi u: Bugarskoj, Grčkoj, Italiji i Crnoj Gori.

Uz Petrovska u „**Pepeljuga**“ su angažovana i četiri repetitora, kako bi se svaki pokret i korak doveo do savršenstva.

Sa oko stotinu balerina iz Bara, Podgorice

Pripreme za ovaj projekat impozantnih umjetničkih izraza i rješenja počele su još u decembru 2016. i trajale su tokom čitave prve polovine ove godine, gdje je kreativni tim Škole, sa direktoricom **Vanjom Pantović** na čelu, radio na odabiru autora i koautora, scenariju, kostimima, scenografije i rasvjete, dok je izabrani koreograf uradio koreografski crtež. Ovaj baletski spektakl realizovaće se uz podršku Ministarstva Kulture Crne Gore, Crnogorskog narodnog pozorišta i uz vanredne napore uprave Škole.

Proces kreacije i koordinacije projekta u ovoj predstavi su veoma složeni, što će biti dovedeno do perfekcije uz velika zalaganja i nadahnuća svih učesnika.

Spektakl „Pepeljuga“ priprema čuvena

i Nikšića, u predstavi će nastupiti i solisti iz Sofije i Beograda, koji će igrati ulogu Princa, i uz veoma pažljiv izbor - tradicionalno za ovaj balet, ulogu maćehe će tumačiti takođe, muški igrač.

S.M.

Na Bijenalu crnogorskog teatra promovisana bibliografija o pozorištu „Pozorište u crnogorskoj periodici 1954-1973“

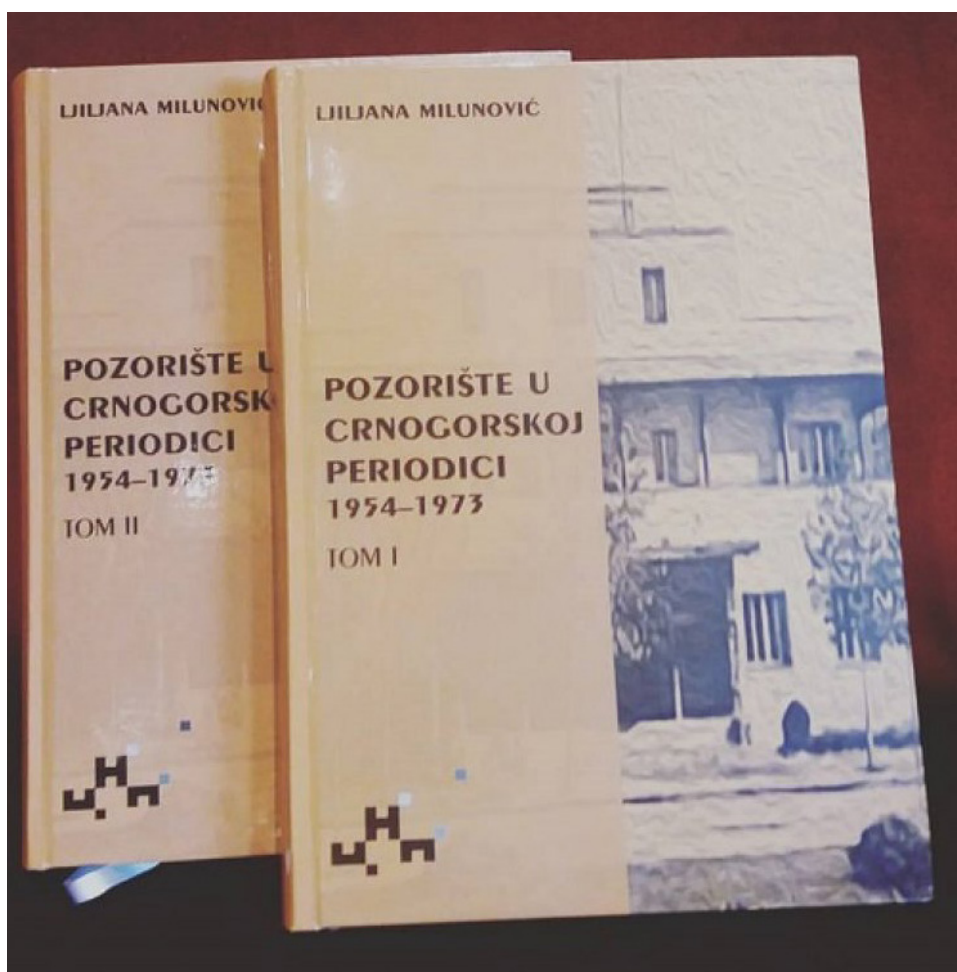
• „Kako se kod nas primarna građa o razvoju teatra u ovom periodu ne nalazi u stepenu sredenosti, koji dozvoljava lako konsultovanje i korišćenje, to će prezentirana građa poslužiti kao široki izvor za naučna i šira razmatranja, te formiranje sudova o pozorištu i kulturi uopšte“.

U okviru off programa Bijenala crnogorskog teatra promovisano je najnovije izdanje CNP-a, peta knjiga bibliografije o pozorištu - „Pozorište u crnogorskoj periodici 1954-1973“, autorke Ljil-

javljeno je pet knjiga ove bibliografije. U njima je obrađeno preko trinaest i po hiljada jedinica o napisima u crnogorskoj periodici, koji se tiču drame, pozorišta i drugih scenskih aktivnosti, a koje obuhvata-

ju period od gotovo vijek i po, odnosno od 1835-te, kada su objavljeni prvi prilozi u Kalendaru „Grlica“, pa do 1973. godine. U svakoj od ovih knjiga nalazi se predgovor teatrologa **Luke Milunovića**, koji donosi dokumentovani historiografski osvrt na tretirani period.

„Prva knjiga odnosi se na period od 1884. godine, kada je počeo organizovaniji pozorišni život u Knjaževini Crnoj Gori, pa do 1908-e, kada su počele pripreme za otvaranje Kraljevskog pozorišta; od 1909. do 1915-e, nalazi se i sto jedinica koje obrađuju najstariji period, od 1835. do 1883. godine. Treća knjiga bavi se međunaratnim periodom, kada je djelovalo Narodno pozorište Zetske banovine, kao i ratnim periodom, od 1944. godine. Četvr-

jane Milunović. Knjiga je objavljena u okviru već afirmisane teatrološke edicije „Zetski dom“, koju uređuje **Milovan Radojević**.

Svjesni značaja sabiranja građe, kao osnove za naučna istraživanja istorije pozorišta u Crnoj Gori, Crnogorsko narodno pozorište je prije petnaest godina donijelo odluku da u okviru edicije „Zetski dom“ počne objavljivanje bibliografije o pozorištu. U tom cilju uspostavljena je saradnja sa Ljiljanom Milunović, bibliotekarkom i bibliografkinjom Nacionalne biblioteke „Đurađ Crnojević“ na Cetinju. Kao rezultat te saradnje, od 2002. godine do danas,

ta knjiga posvećena je periodu od 1944. do 1953. godine, sadrži skoro 25000 jedinica o poslijeratnom periodu, kada su, uz četiri profesionalna teatra, u Crnoj Gori djelovala i brojna kulturno-umjetnička društva. U petoj knjizi je u dva toma objavljeno preko sedam hiljada jedinica sa anotacijama, kao i iscrpna naučna aparatura. Oko 12000 jedinica odnosi se na ilustracije koje su, uz napise o pozorištu, objavljene u tadašnjoj periodici. Sa sigurnošću i zadovoljstvom možemo konstatovati da je pozorište danas jedina oblast umjetničkog stvaranja u Crnoj Gori koja ima na ovaj način i u ovoj

...Bibliografija...

mjeri prikupljenu, obrađenu i objavljenu građu u svojoj prošlosti“, napomenuo je **Goran Bulajić**, jedan od urednika izdavačke djelatnosti Crnogorskog narodnog pozorišta.

Na blizu 900 stranica bibliografije „**Pozorište u crnogorskoj periodici 1954-1973**“ sabrani su podaci iz crnogorske periodike (preko 20 naslova) koja je izlazila u toku dvije tretirane decenije. U ovom periodu, nakon poslijeratnog entuzijazma i naglog širenja pozorišnog života, donijete su političke odluke koje su uzrokovale postepeno gašenje svih profesionalnih „narodnih“ pozorišta u Crnoj Gori, osim jednog, u Titogradu (Podgorici).

Publika sa promocije bibliografije o pozorištu

Ilustrativna je ocjena tadašnjeg visokog funkcionera Blaža Jovanovića, iz 1957. godine, u kojoj on kaže da je „suvršeni profesionalizam ubio svaku inicijativu za (...) postepeni prelazak na amaterizam“, te da “sve činjenice idu u prilog ovoj novoj orijentaciji”. Osim što je pratila sudbine profesionalnih pozorišta, pažnja periodike tada je bila okrenuta i aktivnostima amaterskih, dečijih i omladinskih scena, radu domova omladine i kulturnih društava. Autor predgovora, **Luka Milunović**, primjećuje da se u ovome periodu srijeće „pojačano interesovanje za razvoj crnogorskog pozorišta u prošlosti“. Knjiga sadrži Pogovor autora, izvore i literaturu i indekse scenskih djela i predstava, imenske (opšti i autora priloga), te idekse uz bibliografsku bilješku o fotosima.

Autorka bibliografije, **Ljiljana Milunović** na promociji ovog vrijednog štiva, kazala je da joj je namjera bila da kroz prezentirane bibliografske jedinice čitaocu pruži saznanja i što preciznije ukaže

na bogatstvo podataka o akterima u procesu razvoja pozorišnog stvaralaštva, na raznim nivoima i oblicima u kojima se pojavljivalo.

„*Kako se kod nas primarna građa o razvoju teatra, u ovom periodu ne nalazi u stepenu sređenosti, koji dozvoljava lako konsultovanje i korišćenje, to će, i pored u zadnje vrijeme objavljenih relevantnih publikacija na ovu temu, prezentirana građa poslužiti kao široki izvor za naučna i šira razmatranja te formiranje sudova o pozorištu i kulturi uopšte*“, zaključila je Milunović.

Izdavačka djelatnost CNP-a je plod ideje da pozorišna umjetnost u Crnoj Gori treba da bude orga-

nizovanije praćena i izučavana, a sve u cilju da se scenski kreativni čin sačuva od zaborava i da se svijest o značaju pozorišta i na ovaj način potvrdi, a teatar dodatno približi publici. Pored edicije „Zetski dom“ izdavačkoj djelatnosti CNP-a pripadaju i edicije: „Premijera“, „Dramska baština“ i „Nagrađene drame“. U ediciji „Premijera“ objavljujane su po izboru drame, dramatisacije i adaptacije, koje su premijerno izvođene na sceni CNP-a. U ediciji „Dramska baština“ ulaze starija dramska djela koja pri-

padaju crnogorskoj književnoj baštini. „Nagrađene drame“ su najnovija edicija dvojezičnih izdanja nagrađenih drama na konkursu CNP-a i Bijenalu crnogorskog teatra. Edicija „Zetski dom“ obuhvata publikacije monografskog, dokumentarnog, hrestomatskog i bibliografskog karaktera koje, na akribičan način, svaka iz svog tematskog i metodološkog ugla, osvjetljavaju dio istorije pozorišta u Crnoj Gori.

S. Marojević

Na Bijenalu crnogorskog teatra promovisan časopis „Pozorište“ „Pozorište“ - dragocjen kofer

Časopis „Pozorište“ (izdavač *Nikšićko pozorište*) promovisan je na **Bijenalu crnogorskog teatra**, 16. oktobra. Promocijom na festivalu crnogorskog pozorišnog stvaralaštva, časopis je kao jedinstvena publikacija u Crnoj Gori i jedna od rijetkih u regionu, dobio na značaju i značenju, jer Bijenale crnogorskog teatra je nacionalni pozorišni

Pred publikom koja je press salu CNP-a ispunila skoro do posljednjeg mjesta, o časopisu su govorili: **docent dr Mimo Drašković**, **magistra Marija Čolpa**, poznata crnogorska dramska spisateljica i scenaristkinja i **Slavojka Marojević**, urednica „Pozorišta“.

Docent dr **Mimo Drašković** govoreći o kul-

festival koji afirmiše, valorizuje i razvija crnogorski pozorišni sistem, ali i unapređuje i promoviše sve pozitivne vrijednosti crnogorske savremene kulture, koje svoj iskaz imaju u pozorišnoj umjetnosti, ali i univerzalne društvene vrijednosti. Osim te odrednice, ovaj događaj iz off programa Bijenala bio je, prema mišljenju organizatora, na akademskom nivou, jer pored panel diskutanata, u raspravu su učestvovala poznata imena teatrologije, dramaturgije, režije i publicistike, a u publici su bili i filmski stvaraoci i priznati akademici i teoretičari književnosti.

turološkom i opštedruštvenom značaju tog časopisa na crnogorskoj medijskoj sceni i ovdašnjoj teatrografiji, istakao je da ta publikacija predstavlja ne samo baštinu crnogorskog pozorišta, već i svojevrstu kulturu sjećanja.

„Časopis ‘Pozorište’ je zbirka sjećanja, a sjećanja su nažalost u Crnoj Gori često zanemarena. Zato su ovakvi projekti još više važni i još više značajni. Stoga im se mora itekako obazrivo pristupati. Uvjeren sam da će, uprkos teškoćama, časopis ostati i opstati i biti ne samo dobar i dragocjen ‘kofer’ u kom se baštine i čuvaju sve ove vrijednosti, već

će biti i pokretač za neke nove mlade generacije koje će sa istim ili sličnim entuzijazmom, raditi na ovom ili njemu bliskim projektima“, poručio je Drašković.

Magistra umjetnosti, Marija Čolpa, kao dramska spisateljica govorila je o značaju časopisa za crnogorsku dramsku umjetnost.

„Veliko mi je zadovoljstvo što je organizator ovog Festivala prepoznao značaj ovog časopisa i što ga je uvrstio u prateći program, jer mi svi u stvari činimo sadržaj svega onoga o čemu „Pozorište“ govori svih ovih godina“, rekla je Čolpa. Ona se osvrnula na važan segment časopisa - objavljivanje drama mladih umjetnika.

„Jako je važno u svijetu dramske umjetnosti publikovati drame. Posebno je od izuzetne važnosti da mladi, neafirmisani, ali i afirmisani pisci imaju prostor u medijima gdje će njihova djela biti publikovana“, zaključila je Čolpa.

Urednica časopisa Slavojka Marojević uvela je publiku u ličnu kartu časopisa, čiji je prvi broj izašao davne 1956. godine, u tadašnjem Narodnom pozorištu. Ona se posebno osvrnula na značaj projekta informativnog umrežavanja pozorišnih i drugih institucija kulture u Crnoj Gori i regionu, što je naišlo na punu podršku i razumijevanje dramskih poslenika i drugih djelatnika u kulturi.

„Iz broja u broj povećavao se broj saradnika redakcije časopisa, tako da danas imamo razgranatu dopisničku mrežu iz zemlje i okruženja, kao i čitalaca koji časopis dobijaju ili u print ili u on lyine izdanju. Svoje autorske tekstove u časopisu redovno objavljuju istaknuti dramski umjetnici, teatrolozi, kritičari i akademski profesori. Povezivanjem centara kulture u zemlji i regionu, cilj nam je bio da doprinesemo bržoj razmjeni programa, upoznavanju umjetnika, razmjeni njihovih mišljenja i stavova i uspostavljanja pokidanih veza, te afirmaciji nacionalne kulturne baštine, ali i razvoju multikulturalnosti i multietičnosti. Osnovna smjernica uređivačke politike „Pozorišta“ bila je i ostaće u službi umjetnika i njihovih djela“, poručila je Marojević.

Poznati teatrolog Aleksandar Saša Milosavljević istakao je značaj časopisa „Pozorišta“, koji prema njegovom saznanju nije jedinstven samo u Crnoj Gori, već i u regionu. On je upoznao prisutne da u Srbiji trenutno nema ni jedan pozorišni časopis, novina, ili slična publikacija, a i u regionu, kazao je Milosavljević pojavljuju se samo s vremena na

vrijeme.

„Čak i ako se dogodi da nemate novac da redovno štampate brojeve, pa i da se ne ostvari ova plemenita i korisna ideja da do svakog zainteresovanog i potencijalnog čitaoca stigne po primjerak ovog časopisa, ili, ako se ne odazove mnogo saradnika, neka redakcija ostane istrajna da izdaje ovaj časopis, pa makar to bilo i na jednom običnom parčetu papira. Zbog čega je to bitno? Pozorište je efemerna umjetnost. Obično za mnogobrojne gledaoce predstava umre onog trenutka kad se spusti zavjesa. Oni koji su nešto zainteresovaniji za pozorište, oni nastavljaju razgovore sa prijateljima, koji i ne moraju da budu istomišljenici kada je pozorište u pitanju, čak što više poželjno je da ne budu istog stava. Pozorište dakle umire, ali ne umiru sjećanja na pozorište i ne umire ova dimenzija o kojoj ste večeras svi sjajno govorili. A, to je taj dokument koji ostaje. Zato ako budete morali da izdajete časopis na parčetu papira, molim vas da nastavite i u takvim okolnostima. Ovo kažem, jer sam imao sreću da u pozorištu radim sve i svašta, pa čak i da pravim muzej pozorišta u Beogradu. Zato znam koliko je svaki pisani trag i dokument važan, kao što će biti bitan i nekom budućem istraživaču koji se još nije rodio, ali će jednog dana poželjeti da rekonstruiše predstavu, ili nečiji opus, o čemu je pisao ovaj časopis. Tada će mu to vaše parče papira na kojem piše podatak biti užasno dragocjen. Jedan od naslova u časopisu glasi „Novac je novac, umjetnost je umjetnost“, a ja dodajem: pozorišni časopisi su pozorišni i po tome su oni specifični. Zato izdržite! Ako redakciji „Pozorišta“ mogu da pomognem na bilo koji način. Znaete moju adresu... Biće mi čast da budem dio ove vaše priče“, poručio je teatrolog Milosavljević.

Poznati crnogorski reditelj Blagota Eraković govorio je o značaju časopisa za afirmisanje dramskog stvaralaštva i pozorišnih poslenika.

„Stalno se govori o tom prokletom trajanju pozorišta, a pozorište je jedina umjetnost koja je čista metafizika. Sve ostale umjetnosti su prenosive. Pozorište je isključivo stvar čovjeka i kazuje se samim sobom, onako kako ga je majka rodila. Izadeš pred gledaoce i spašavaj se ko može. Pravniliterarno rečeno ‘korist od pozorišta’ je ta što je ona i za pismene i za nepismene, za kočijaše i za akademike, za predsjednike vlada i za čistače ulica. Takvu pojavu u umjetnosti nemamo, osim kada je u pitanju pozorište. Zato svako slovo koje ostaje o

pozorištu je zlata vrijedno! Pošto sam 'surabotnik' (što je kazao Makarije kada je štampao 'Oktoih') od prvog broja 'Pozorišta' do danas, znam kroz koje je muke prolazila redakcija, da bi iz štampe izašao novi broj. Zahvaljujući samo upornošću i to onom ženskom upornošću, onom do suza, izguran je svaki broj ovog časopisa. Hvala konačno, milosnome Bogu, što je ušlo u svijest ljudi da daju novac za ovaj projekat. Znam da se i danas susrećete, manje – više sa istim ili sličnim mukama. Nama pozorišnim djelatnicima je sve to jasno i svi

Magistra **Bojana Mijović**, saradnica u nastavi profesora Stevana Koprivice, na predmetu Dramaturgija, Odsjeka drama i pozorište FDU sa Cetinja, istakla je značaj časopisa i saradnje koja je uspostavljena između redakcije „Pozorišta“ i cetinjske Akademije.

„Tako je prvo objavljena jedna moja drama, a potom i dramski tekstovi naših studenata. Na taj način je studentima omogućeno da njihove drame pročitaju ljudi iz pozorišnog svijeta u mnogim teatarskim kućama, na čije adrese 'Pozorište' redovno

Detalj sa promocije časopisa „Pozorište“

smo zato da ovaj časopis mora makar tri - četiri puta godišnje da izlazi. Malo sam se ljutio na urednicu što je uređivačkom koncepcijom, u sadržaj časopisa uključivala, recimo - muzičke festivale. Kada sam bolje razmislio, došao sam do zaključka da su i ti događaji svojevrsno pozorište, jer se na tim događajima okupi desetak hiljada ljudi. Na tim mjestima postoji pozornica sa koje, pored pjesme i muzike, potekne i neka priča. Tada sam vidio da ste bili u pravu i tu vrstu demantia hoću da redakcija nastavi dalje. Ko Boga vas molim: Iz ruke ne ispuštajte ovaj časopis! A, mi umjetnici, koliko nam autoritet i snaga daju, pomagaćemo vas“, kategoričan je Eraković.

stiže. Bilo je poziva i na putu smo da neke projekte možda i realizujemo. Osim toga, zahvaljujući objavljenim tekstovima, naši student po prvi put mogu odmah po završetku osnovnog studija da upišu master u Crnoj Gori, ali i u drugim univerzitetima u svijetu“, naglasila je Mijović.

Za publicistu i novinara **Milorada Boškovića**, posebna vrijednost ove nikšićke specijalizovane publikacije je u tome što njeguje kulturno blago i kulturu sjećanja na znamenite ličnosti iz svijeta umjetnosti.

Redakcija časopisa „Pozorište“

„Komun@“ uručila Godišnju nagradu Laureat Željko Sošić

Dobitnik **Godišnje nagrade časopisa „Komun@“** za očuvanje, afirmaciju i valorizaciju kulturne baštine Crne Gore u 2017. godini je **Željko Sošić**, reditelj i scenarista **TV serije „Božićni ustanak“**, koja je emitovana na Televiziji Crne Gore.

Žiri u sastavu: predsjednik **Marjan Mašo Miljić**, historičar i publicista i članovi: **mr Željko Rutović**, generalni direktor Direktorata za medije i **Minja Bojanić**, glavni urednik časopisa „Komun@“ obrazložio je odluku da je po svom sadržaju, tem-

za dugogodišnji i kontinuirani rad na prikupljanju i sistematskom objavljivanju značajne građe iz crnogorske kulturne baštine i kao sakupljaču narodne leksike izvan filološke struke, kroz do sada objavljenih osam knjiga koje su plod višedecenijskog rada na sakupljanju riječi.

Brajoviću je takođe u štampi još jedna knjiga i druga koja će predstavljati dopunjeno izdanje knjige „Kadena od riječi“ sa preko 11500 riječi i preko 5500 toponima iz hercegNovskog kraja koja predstavlja bogatu građu narodnog govora sa tog područja.

Plaketa „Komun@“ dodijeljena je **dr Adnanu Čirgiću**, „za doprinos i valorizaciju narodnog usmenog stvaralaštva Crne Gore i knjigu Crnogorska usmena tužbalica koja u književno-naučnom pogledu predstavlja prvu monografiju posvećenu

atskom okviru, istorijsko – kulturološkoj dimenziji, etnografskim odlikama, jeziku i običaju, serija „Božićni ustanak“ reditelja Željka Sošića, primjer očuvanja svekolike baštine Crne Gore.

„Umjetnička vjerodostojnost sa suptilnim edukativnim pristupom, autentičnost crnogorskog prostora u okviru ambijentalne arhitekture, elementi su koji se komponuju u integralni prostor zaštite materijalne i nematerijalne baštine Crne Gore.

Leksička i jezička baština, akcentološki obrađena posredstvom serije, sadržaj je valorizacije multidisciplinarnog naučnog istraživanja.

Kulturološki karakter, umjetnička naracija i etike i tragike, seriji daju višeznačni karakter pristupa, očuvanja i predanja nasleđa baštine kao državne, nacionalne i civilizacijske tvorevine“, stoji u obrazloženju žirija za dodjelu nagrade „Komun@“, uz naglasak da je „Božićni ustanak“ prvi projekat ove vrste u istoriji crnogorske televizijske produkcije.

Žiri je takođe, donio odluku da se Specijalna plaketa ove godine dodijeli **Milanu Mišu Brajoviću**

jednom žanru naše usmene književnosti, najintimnijoj lirskoj pjesmi-tužbalici. Ona istovremeno predstavlja i kapitalno izdanje kojim se učvršćuje svijest o identitetu crnogorskog jezika i kulture“, navodi se u odluci žirija.

Plaketa „Komun@“ pripala je i portalu „Montenegro Magazin“, za doprinos medijskoj valorizaciji kulturne baštine Crne Gore. Taj portal je objavio oko četrdeset tekstova u kojima su predstavljene vrijednosti kulturne baštine u crnogorskim opštinama, potkrijepljene istorijskim činjenicama, citatima eksperata koji se bave izučavanjem i očuvanjem kulturne baštine i fotografijama.

Godišnja nagrada časopisa „Komun@“ sastoji se od novčanog dijela i diplome.

S.Marojević

XLII „Mojkovačka filmska jesen“

Mirko Vlahović – laureat nagrade za najbolju mušku ulogu

• „*Filmski festivali su mjesta susreta i upoznavanja drugih, ali i sebe, kroz priče koje ispituju našu stvarnost iz različitih perspektiva i uz mnogo raznovrsnih senzibiliteta*“.

„Mojkovačka filmska jesen“ je tradicionalna filmska svetkovina i predstavlja poseban događaj u Crnoj Gori. To je jedini filmski festival posvećen glumačkim ostvarenjima, odnosno glumcu istog govornog područja.

ja“, kazao je režiser **Sehad Čekić**.

Tu ocjenu Čekića opravdao je program XLII „Mojkovačke filmske jeseni“, koji je 25. septembra zvanično otvoren projekcijom crnogorskog filma „The books of knjige: Slučajevi pravde“, Zorana

Glumac Mirko Vlahović na dodjeli nagrade

„*Filmski festivali su mjesta susreta i upoznavanja drugih, ali i sebe, kroz priče koje ispituju našu stvarnost iz različitih perspektiva i uz mnogo raznovrsnih senzibiliteta. Stoga je i uvijek prisutna ta potreba kod svih ljubitelja sedme, a tokom festivala, prve umjetnosti, da u sljedećem filmu pronađu one priče koje nas inspirišu, i u skladu su sa našim doživljajem svijeta, ali nas i podstiču na samoanalize i provociraju reakciju. Ubijeden sam da će u ovogodišnjoj selekciji biti različitih reakci-*

Markovića. Pored tog ostvarenja, ljubitelji sedme umjetnosti, za pet dana koliko je trajao Festival, odgledali su i filmove: „**Ne gledaj mi u pijat**“, Hane Jušić, „**Inkarnacija**“, Filipa Kovačevića, „**Slepi putnik na brodu ludaka**“, Gorana Markovića „**Iskra**“, Gojka Brkuljana i „**Rekvijem za gospođu J**“, Bojana Vuletića. U pratećem dijelu programa upriličena je izložba slika Vladimira Fuštića, te projekcija dokumentarnog filma „**Smrcu protiv smrti**“, Mirka Jakovljevića. Prikazan je

i dokumentarni filmski program „Filmski čas“ NVO „Mo Art“, a održana je i promocija knjige „Transhumanizam: čovjek posle čovjeka“, Bojana Jovanovića.

Nakon petodnevnog filmskog maratona, Žiri Festivala saopštio je svoje odluke. Nagradu za najbolju mušku glavnu ulogu dobio je **Mirko Vlahović**, za ulogu *Petra* (film „Iskra“). Nagrada za najbolju žensku glavnu ulogu otišla je u ruke **Mii Petričević**, za ulogu *Marijane* (film „Ne gledaj mi u pijat“). Nagrada za najbolju sporednu mušku ulogu dodijeljena je **Zlatku Buriću**, za ulogu *Laza* (film „Ne gledaj mi u pijat“). Mojškovačku nagradu za najbolju sporednu žensku ulogu osvojila je **Jelena Đokić**, za ulogu *Slavke* (film „Slepi putnik na brodu ludaka“). Plaketa za doprinos Festivalu pripala je dokumentaristi dr **Mirku Jakovljeviću**. Njegov

prvi put nalaz ispred kamera, čime je njen vrhunski glumački rezultat u ovoj zahtjevnoj ulozi još značajniji. Njena netipična prirodnost i šarm samo su dodaci najjednostavnijim, a najtežim glumačkim sredstvima koja je koristila. Ona nas vješto i uvjerljivo uvodi u svijet lika koji se kreće od ranjive i nesigurne djevojke do one koja se snažno protivi i prkosi. Burić, iskusni glumac sa internacionalnom karijerom, u ulozi autoritativnog oca Laza, minimalnim ekspresijama gradi uvjerljivu sliku dominantnog muškarca i glave familije. Jelena Đokić je jedna od najboljih glumica sa ovih prostora. Ona donosi jednu značajnu ulogu, suvereno vladajući glumačkim zanatom, vođena od strane velikog jugoslovenskog reditelja Gorana Markovića“, navodi se u obrazloženju Žirija, kojim je presjedao Željko Sošić.

Publika „Mojškovačke filmske jeseni“

angažman bio je presudan da Savjet festivala donese odluku da se već na narednom izdanju u takmičarskom djelu prikazuju i dokumentarni filmovi.

U obrazloženju Žirija, između ostalog, navodi se: „*Vlahović emotivno i snažno oblikuje figuru oca koji pokušava da odgonetne otmicu kćerke. Zarobljen u različitim stanjima odsutnosti, bijesa, ljubavi i pomirenosti, Vlahović u liku Petra kreira pažljivu dramaturgiju osjećanja, koja uporedo s pričom otvaraju veliko finale filma. Petričević se*

Laureat Nagrade za najbolju mušku glavnu ulogu, Mirko Vlahović na dodjeli tog značajnog priznanja rekao je da posebno cijeni mojškovački Festival, jer „*sa malo sredstava ostvaruje maksimalne rezultate. Želim da 'Mojškovačka filmska jesen' još dugo ima svojih uspješnih jeseni*“, poručio je Vlahović.

Organizator mojškovačkih dana dugometražnog filma je tamošnji Centar za kulturu.

S. Marojević

Intervju: Zoran Zonjo Marković, režiser filma „Slučajevi pravde“ *„Diplomirani režiser trenutno živi“*

- „Naša zemlja je puna nerealizovanih talenata i tužno je što se takvi i kopamo“.
- „Najbolje bi bilo da pakujemo neke pršute ili bijelu tehniku pošto od umjetnosti nema leba. No, teško je pobjeći od samih sebe, pa ćemo vjerovatno, kad se odmorimo od ovog filma, opet nešto piljkati zajedno u pokušaju da zabavimo ljude“.

Predstaviti **Zorana Zonja Markovića**, novinarskim stilom, u lidu intervjuja, zvučalo mi je skoro pa patetično. Čak, nemoguće... Riješih to onako „inspektorski“, naravno ne kao u filmu „Slučajevi pra-

vde“, pa ovog umjetnika zamolih da se „lati pera“ i da mi pomogne u pisaniji njegove biografije. To mi je bilo neophodno, kako bih čitaoce uvela u Markovićevsko-buksovsku priču o filmu, umjetnosti, karijeri... Zonjo je zadatak prihvatio iz prve i svoj životni i radni karton pretoči u gramatički rečeno - tri proširene i jednu prostu rečenicu, koje ni sorbonoski student žurnalistike bolje i kraće ne bi odradio:

„Zoran Marković, rođen 1. aprila 1974. godine na Cetinju. Diplomirani režiser prve klase filmske i tv režije FDU Cetinje. Visoki funkcioner organizacije The Books of Knjige. U regionalnim muzičkim vodama poznat kao režiser spotova za grupe: Who See, Letu Štuke, Zabranjeno pušenje, Perper i ... Trenutno živi“.

Napisa tako Zonjo svoju biografiju, zapečati

je u folder mejla i sa Cetinja za „tili čas“ prebaci do Nikšićkog pozorišta. Autorka ovog intervjuja, nakon što pročita četiri blagovremeno prosljeđena retka, prvo se, što bi rekao naš narod: „Zdravo ismija“, a onda se vrati svom zanatu. Šta je tu je... No, pogled mi je često padao na posljednju rečenicu u biografiji: „**Trenutno živi**“... I iznova smijeh... No, nema šale, mora se pisati ili „piljkati“, kako bi to rekao moj sagovornik. Krenuh u redakтуру sopstvenog i Markovićevog rukopisa i intervju poprimi obličje.

Vaš prvijenac „**The Book of knjige-Slučajevi pravde**“, nakon uspješne svjetske premijere na Filmskom festivalu u Herceg Novom, potom „Sarajevo Film festivalu“ i „Mojkovačke filmske jeseni“, u oktobru je imao premijere u crnogorskim bioskopima. Interesovanje publike je bilo veliko. Vaši utisci sa tih festivalskih gostovanja i bioskopske distribucije...

Snimili smo film koji nije za jednokratnu upotrebu, što reakcije publike potvrđuju. Po meni se kvalitet filma i ogleda u mogućnosti za njegovo ponovno gledanje. Kao što je slučaj sa dobrom knjigom, dobar film se može pogledati više puta i uvijek gledati na razne načine. „Slučajevi pravde“ imaju visok nivo detalja koji u prvom preletu mogu da promaknu, pa ga i preporučujemo za ponovno konzumiranje, po mogućnosti u bioskopskoj sali.

Da li ima najave za projekcijom ovog filma na festivalima u drugim filmskim centrima i da li očekujete da se taj specifični cetinjski humor prepozna i na nekom drugom, nama dalekom merdijanu?

Nijesmo imali previše vremena da se bavimo slanjem filma po stranim festivalima jer nam je trenutna bioskopska distribucija po Crnoj Gori i regionu prioritet. No, biće zanimljivo kad film pođe na neke daleke adrese. Iako je zaplet i tema vrlo univerzalna, naš jezik je ipak osoben i teško prevodljiv. Ta verbalnost filma može biti mala bar-

ijera, mada mislim i da bi Eskimi shvatili moć legendarnog inspektora Mačeka i njegovog saradnika Rajka.

Pored ekipe Buksovaca, ovo filmsko ostvarenje okupilo je glumačke zvijezde iz regiona. Vaš režiterski rukopis i sa te strane svakako još zanimljivijim, jer ste glumačkom podjelom okupili ekipu koja se u potpunosti umjetnički razumije. To je bez sumnje radalo dobru atmosferu u kojoj se film stvarao, bez obzira na skroman budžet... Zanimljivo je i to da se dobar dio produkcije radio na dug... Približite čitaocima "Pozorišta" tu stranu filmske priče koja, naravno nije "vidljiva na platnu"... Ovo

da nam zato pomaže. Možda ću zvučati pretenciozno, ali i mi smo vjerovali da je ovaj film bitan za Crnu Goru. Ušli smo u godine kad nam nije stalo do samopromocije i popularnosti. Želja je bila da snimimo nešto što će biti ogledalo jednog vremena u kojem smo živjeli, ispričano onako kako smo znali i umjeli. To što sada film ima neke finansijske repove i što smo potrošili nekoliko godina života, svoje porodice i prijatelje je manje važno. Važno je, da iza sebe ostavljamo beskompromisni document, kao svjedočanstvo o našem društvu u sadašnjem trenutku, sa nadom da ćemo uticati da se ono vremenom mijenja na bolje. Jesmo skeptici po tom

Iz filma „Slučajevi pravde“

pitanje proističe iz ocjene opšte poznatog - da je snimiti film u Crnoj Gori na neku ruku "pravi incident"... Ovo iz razloga što se malo novca izdvaja za kulturu uopšte, za film je prava rijetkost. Da budu okolnosti još teže, ni filantropija nam nije jača strana?!

Pa zapravo, filantropija je i pomogla da se ovaj film snimi. Da nije bilo jednog Nikšičanina, vjerovatno se ne bi ni usudili krenuti da radimo film sa ono malo novca koliko su nam državne institucije odredile, a ne isplatile prije početka snimanja. Nikola Koprivica, predsjednik fondacije Čano Koprivica, pomogao nam je da startujemo sa snimanjem i zakotrljamo produkciju. Da bi čitava stvar baš zvučala kao pravi mecenski potez, nije nam tražio nikakvu protivuslugu. Rekao nam je da smatra da je naš film značajan za Crnu Goru i

pitanju ali je na nama da pokušamo.

Vaš film je žanrovski komedija (krimi komedija), koja na specifičan - "buksovski" način iz više uglova otkriva, ukazuje, opominje... Neki bi rekli: "... prepoznatljivo ili već viđeno". Cijenim da je njegova „originalnost originala“ naročito vidljiva kroz pouku i opomenu...

Htjeli smo da budemo drugačiji u odnosu na crnogorsku, a i regionalnu kinematografiju. Mislim da smo u tome prilično uspjeli jer smo u razgovoru sa raznim distributerima koji su godinama u filmskom poslu, čuli opservacije da se ovaj film teško može žanrovski svrstati, a ni predvidjeti kako će proći na kino blagajnama ili festivalima. Ta nemogućnost njegove kategorizacije govori da to ipak nije već viđeno. Čak postoje neki elementi koji nijesu viđeni ni u svjetskoj kinematografiji,

pa mu to daje i umjetničku vrijednost pored one zabavne.

Zanimljivo je da ste u filmu glumili jednu od glavnih uloga. Kako je biti režiser sebi samom? Prednost, ili dodatna barijera koju treba uklopiti u mozaik?

Vrlo je teško kontrolisati produkciju kad se kao glumac nađeš ispred kamere. Ta vrsta nemoći, da u trenutku snimanja ne možeš vidjeti širu sliku je vrlo frustrirajuća po mene kao režisera. Volio bih da glumačke kopačke okačim o klin i isključivo se posvetim režiji.

Želje i planovi su jedno, a objektivne okolnosti ih najčešće sputavaju. Kako je moguće na ovom prostoru upornošću se boriti protiv brojnih ograničenja i da li je moguće istrajati, a pri tom ostati dosljedan sebi, ali i normalan?

Baš sam nedavno sa jednim prijateljem komentarisao činjenicu da ćemo umrijeti kao veliki talenti. Mnogo godina radimo, batrgamo se da u skoro nemogućim uslovima napravimo neku kreaciju i jedino što smo postigli je da nas i dalje smatraju velikim talentima. Kad si talentovan sa 18 godina to ima smisla, a kad se primičes pedesetoj i još važiš za talenat, onda je to poražavajuće. Naša zemlja je puna nerealizovanih talenata i tužno je što se takvi i kopamo.

Materijala za umjetnički opus buksovci imaju na pretek... Da li ćete ostati i dalje vjerni (mislím na grupu) humoru, odnosno da li možemo očekivati i neko drugo žanrovsko izdanje?

Kad nas četvorica nešto smišljamo onda brižljivo njegujemo taj TBOOK stil. No, pojedinačno nas interesuju i neke druge stvari u kojima pokušavamo da napravimo otklon od onog što radimo posljednjih 25 godina. Tako Popaj stvara pozorišne drame i primijenjenu muziku, Goran uveliko glumi u CNP-u, Gajo pomalo piše, a ja lagano radim na jednom filmu koji neće biti komedija.

Publika vas bez sumnje voli i cijeni. To je san mnogih umjetnika, ali i obaveza. Obaveza u smislu gradacije stvaralaštva, pa sa te vizure i pitanje: Šta je to novo što pakujete i spremate, bilo da je riječ o

muzici, skečevima, filmu, dramskoj umjetnosti...?

Najbolje bi bilo da pakujemo neke pršute ili bijelu tehniku pošto od umjetnosti nema leba. No, teško je pobjeći od samih sebe pa ćemo vjerovatno, kad se odmorimo od ovog filma, opet nešto piljkati zajedno u pokušaju da zabavimo ljude.

Upravo to „piljkanje“ opus Buksovaca, gledano zajedno, ili pojedinačno, čini osobenim i prepoznatljivim. Originalnost je dar rijetkih i odabranih, čija djela, bez obzira kojim rukopisom ona bila ispisana i upakovana, ostavljaju neizbrisiv trag, daleko od „pakovanja pršuta ili bijele tehnike“.

S.Marojević

Drugi pišu: U Nikšiću se snima serija „Grudi“ Priča iz ženskog ugla

Crnogorski mediji najavili su da je krajem oktobra u Nikšiću počelo snimanje nove igrane TV serije „Grudi“, u režiji **Marije Perović**, koja je sa **Vladislavom Vojinović** napisala i scenario. Prve klope snimljene su u OŠ „Olga Golović“ i Gimnaziji „Stojan Cerović“. Za Radio-televiziju Crne Gore seriju će realizovati producentska kuća „Meander film“, a jedna od ključnih tema priče je borba protiv kancera dojke.

Radnja serije „Grudi“ smještena je u Nikšiću, a prvi put grad će biti slikan iz ženskog ugla i kroz vizuru junakinja i autorki iza kamere. Glavne uloge

„Bolest kao jedan od motiva ovdje je vrlo konkretna i izlječiva, a zove se kancer grudi. Serija osim dramskog, umjetničkog, humorističkog, melodramskog, ima i edukativni značaj, jer skreće pažnju na vrline i mane savremenog društva: tempo života, trka za afirmisanjem, opstanak, prijateljstvo, podrška, generacijski sukob i želja za boljim životom, saopštili su producenti.

Filmsku i televizijsku produkciju više godina pratio je manjak glavnih ženskih uloga. Ova serija će to promijeniti, jer u centar pažnje stavlja likove: Jelenu, Anu i Zorku.

Sa snimanja serije „Grudi“ u Nikšiću

tumače: **Dubravka Drakić**, **Nada Šargin**, **Marija Škaričić**, **Vojin Četković**, **Mira Banjac**, **Peđa Bjelac**, **Branimir Popović** i drugi. Direktor fotografije je **Dušan Grubin**, scenografkinja je **Dragana Baćović**, a kostimografkinja **Tijana Todorović**.

„Grudi“ su porodična mini serija, koja se dešava u maloj gradskoj sredini. Likovi su pripadnici srednje klase, intelektualci, neostvareni i šarmantni antijunaci, roditelji i oni koji pokušavaju da se ostvare kao roditelji. Osnovni pokretač serije je generacijsko, gimnazijsko prijateljstvo, a dramski razlog bolesti.

Takođe, malo je serija i filmova o srednjoj generaciji. Glavne junakinje, različite, a bliske, sklapaju idealnu ženu. Svakoj od njih nedostaje ona druga ili treća ili prva da bi bile potpune. A glavni muški lik je idealna projekcija svake žene, on i razumije i djeluje“, navodi se u saopštenju.

„Grudi“ su podržane kao najbolje ocijenjeni projekat na konkursu za koprodukciju RTCG-a za 2017. godinu. Snimanje je planirano do 14. novembra, a premijerno prikazivanje na RTCG biće tokom 2018. godine. Plan je da nakon emitovanja u Crnoj Gori, serija bude emitovana u regionu.

S.M.

Tragovi Crne Gore u svjetskoj literaturi

Koncipirana drama

Piše: *Milorad Bošković*

U djelima Frensisca Skota Ficdžeralda postoje autentični tragovi iz kojih se vidi da su Petrovići, potomci crnogorske kraljevske loze, bili u jednom trenutku pripadnici svjetske intelektualne elite. Veoma poznat u boemskim krugovima Pariza i Azurne obale bio je Pavle Petrović, unuk kralja Nikole. Jedna od glavnih ličnosti nekog znamenitog krimi - romana Reksa Stauta „Porodična zavjera“, bio je Crnogorac Marko Vešović, vlasnik jednog od najekskluzivnijih njujorških restorana. Naravno, on je imaginarni literarni lik.

Gdje god čovjek, naročito ako je Crnogorac, otputuje uvijek može da otkrije neki znak, trag, stazu, knjigu, gdje ima Crne Gore. U Rimu naročito, u Veneciji slučajno, u Krakovu tragove jedino kraj 19. vijeka, u Moskvi u arhivima, u Njujorku u

piramidu. Amerikanci kažu da je nama južnjacima potrebno nekoliko nedjelja da svoj bioritam prilagodimo ovom gradu što vibrira na granitnim stijenama. A, tek koliko vremena treba jednom putniku sa Orje Luke, koji banu u najveći od najvećih gradova - Njujork, poslije gluvarjenja šumskom stazom, od mli-na Kezunovića do Gavranove pećine. Mnogi se ne snađu nikad, utope se u sivilo svakidašnjice. Neki se spuste u metro na devedeset drugoj ulici i jednostavno nestanu. Biti tu anonimnan znači životariti. Utjehe uvijek ima, mora se priznati, pogotovo onda kada si sjajan za izbjegavanje meleskinja, jer misle da si neka drogirana protuva bez prebijene pare u džepu. Utjeha je neki znak, neka staza, neki kamen, neki list, bilo šta u ovom gradu što je imenom, aluzijom, asocijacijom obilježeno kao crnogorsko. Prvi dan je potrošen u traženju kafane „Lovćen“. *Mister Ešer*, jedan od zvanično najboljih poznavalaca Njujorka, pronašao je adresu: 253C, četvrta ulica, „jedanaes-

romanima. Pojam putovanje u slučaju autora ovog priloga treba shvatiti kao podavno minulo vrijeme, plus obojeno nostalgijom. Njujork fascinira, može da proguta ima oči koje sve vide, samo ne čovjeka – pojedinca. Ogromne zgrade sa milion prozora nabijene su na uskom prostoru, kao piramide na

ta“ avenija. Ovdashnje promjene su kao partija pokera, gdje je svako dijeljenje novi problem. Taj lokal je od prije nekoliko dana promijenio ime, sadržaj i vlasnika. Postao je antikvarnica i knjižara, knjiga na „egzotičnim jezicima“, u kojoj se može dobiti samo bezalkoholno piće. Uz pomoć bibliotekarke, koja mi uruči prvi i potonji put u životu kompliment -

vi ste pismen men“, pronađoh na tadašnjem srpsko – hrvatskom jeziku, romane za san jači od tutnjave podzemne željeznice: **Veliki Getzbi Fransisa Skota Ficdžeralda i Porodična zavjera Reksa Stauta.**

Negdje na početku Ficdžeraldovog romana „**Veliki Getzbi**“, kada glavni junak Džej Getz-

pisac živio. Nikakvih drugih tragova biografija, rukopis, knjige. „Običaj u Sjedinjenim Američkim Državama je da koledži i univerziteti na kojima su oni učili, čuvaju zaostavštinu pisaca. Ficdžeraldova književna zaostavština čuva se na Univerzitetu u Princetonu“, kaza Džejn. Ponovo trag Crne Gore: TV

serija **Veliki Getzbi** bila je hit u SAD. Pojavila se ta medalja iz romana, duže je ostala na dis - pleju televizora pojačana upadljivim okvirom na kome je pisalo Montenegro.

Tih dana u SAD objavljeni su odlomci Ficdžeraldovog dnevnika, bilješke i komentari vlastitih djela „**Blaga je noć**“, „**Lijepi i prokleti**“, „**Ova strana raja**“.

San Fransisko je bio domaćin iščitavanja romana Reksa Stauta „**Porodična zavjera**“. Čudesni Frisko. Alkatraz i Berkli zajedno. Okean ima nešto ubilačko u sebi. Prodavac novina viče: „Deda Mraz ubio kćer“. Stavio je 16. godišnjoj kćerki pušku ispod brade i povukao oroz svojim velikim nožnim palcem. Zvijezde gledaju sa neba na ulicu.

Majden Lane. Na drugim vratima iza ugla mala kafana. Na jednom od prozora je pisalo: „Delikates Montenegro“. Vlasnik Grk. Nema kačamaka.

Hotel „Bonaventura“ i „**Porodična zavjera**“, poslednje djelo Reksa Statua koji je ovdje bestseller.

Ovaj imaginarni lik bio je povod rađanja vlastite stvarne ljubavi prema kineskim restoranima i produženom boravku u Kineskoj četvrti, kao i razlog za razmišljanje da su gurmanske veze spasile dobar broj brakova u Crnoj Gori.

Negdje na samom zalasku dvadesetog vijeka, TV kreće sa filmskom verzijom romana „**Veliki Getzbi**“, Frensiska Skota Ficdžeralda, u kojoj glavnu ulogu Džeja tumači Robert Retford, sa partnerkom Mijom Farau. Dovoljan razlog da se ispita kada je, gdje, u kojim okolnostima Ficdžerald saznao o Crnoj Gori, odlikovanju, Danilov krst koji je dugo bio na ekranu.

bi počne da otkriva svoju prošlost govori o medalji male Crne Gore: „Svaka te je saveznička vlada odlikovala pa čak i Crna Gora, mala Crna Gora, tamo dolje na Jadranskom moru“. Potom piščevo komentar: „Mala Crna Gora“: „kod tih riječi podiže glas i klimnu glavom - uz onaj njegov osmijeh. Taj osmijeh je obuhvatio čitavu burnu istoriju Crne Gore i izražavao simpatije prema borbama crnogorskog naroda. Potom je opis „tih komadića metala koji se njihao na vrpci“.

Poslije nekoliko noći mirnog sna u Njujorku, u Mineapolisu, gdje je arhiva o rudarima iz Crne Gore među kojima je i o đedu Miliji, čijim radom je kupljeno nekoliko livada sada vlasništvo pisca ovih redova i potomaka, zahvaljujući Džejn Miletić, tada studentu slavistike, posjetih rodnu kuću Frensis Skota Ficdžeralda, koja se nalazi na brežuljku Sent Hil br. 599. Iznad ulaznih vrata ploča da je tu slavni

Anglista i književnik, dr **Vladimir Sekulić**, objavio je nekoliko knjiga o američkoj „izgubljenoj generaciji“: „**Rekvijem Skotu Ficdžeraldu**“ (jedna neobična kompozicija koja je spoj narativnog i dramskog) „**Blaga noć Skota Ficdžerada**“ i „**Moj prijatelj Hemingvej**“ u kojima su i autentične storijske o Petrovićima, potomcima kraljevske crnogorske loze, koji su povremeno bili u svjetskom „intelektualnom kremu“, u „džet-setu“, gdje su na cijeni bili kolerstvo, dosjetka, poznavanje običaja i historije. Otkud interes velikog svjetskog pisca Ficdžeralda za hrabrost i medalje Crnogoraca?!

Iz Sekulićevih knjiga saznajemo mnoge zanimljive detalje o tragovima Crne Gore kod svjetske intelektualne elite poslije Prvog svjetskog rata, iz kojih se može sklopiti mozaik koji daje odgovor na pitanje o crnogorskom odlikovanju u Velikom Getzbiju. Prije izlaska iz štampe ovog djela, Ficdžerald iz Pariza piše u Ameriku svom literarnom agentu **Marksu Perkinsu**, uredniku izdavačke kuće Skribners, u kome traži da mu odgovori: „Kojem američkom odlikovanju odgovara Danilova medalja (Danilov krst)? Perkins mu je u odgovoru objasnio rang tog odlikovanja i informisao ga o drugim onovremenim crnogorskim medaljama.

se o sarajevskom atentatu, Crnoj Gori, Srbiji... Pariz je tih godina srce boemije, metropola umjetnosti i grad svjetlosti. Te godine sa svojim mužem opisala je Ficdžeraldova žena Zeldu u autobiografskom romanu „**Sačuvaj valcer za mene**“.

Poslijeratne godine traju u znaku strasti. Mnogo se pije, zabavlja, pojavljuju se knjige i filmovi o nekoj „novoj osjećajnosti“. Za vrijeme povremenih boravaka u Parizu, Ficdžerald sa Zeldom odlazi na prijeme i zabave, najčešće u salon **Gertrude Štajn**, gdje dolaze **Pablo Pikaso**, **Džems Džojls**, **Ezra Paund**, **Andre Žid**, **Ernest Hemingvej**. Dolaze nekrunisani plemići i gubitnici titula, bjelosvjetski slikari, glumci, reditelji, foliranti... Ficdžerald i Hemingvej zajedno i neumjerno piju u kafeu Kloseri de Mila i Dingo-baru na Monmartru. Istih dana, u istim kafanama kreću se **Pavle Petrović** i njegov brat **Mihailo**. Faktografskih podataka da se neko od njih srijetao sa Ficdžeraldom nema. Činjenica je da su bili gosti istih kafana i klubova. Takođe, postoji i jedna „literarna indicija“. Ficdžerald u romanu „**Blaga je noć**“ „dodirnuo“ jednog princa Petrovića. Glavne ličnosti romana su Dik Dajver i žena mu Nikol. Nikol Dajver ima sestru čiji je prijatelj princ Petrović iz Crne Gore.

Veoma poznat u intelektualnim i boemskim krugovima Pariza i Azurne obale bio je Pavle Petrović, unuk kralja Nikole.

Ratko Đurović je u „Pobjedi“ na jesen 1986. godine objavio tekst o Pavlu Petroviću i argumentovano pokazao da je ovaj princ jedan od prvih crnogorskih sineasta. U jesen 1931. godine, Pavle Petrović je stupio u jedno parisko filmsko preduzeće i učestvovao u režiji filma „**Naga žena**“, koji je rađen prema adaptaciji francuskog pisca **Andrija Bataja**.

Čini se da su ovi trenuci crnogorske kulturne historije kada

smo bili u dobrom smislu u centru interesovanja svjetskih intelektualnih krugova.

Sudbina aktera i protagonista američke „izgubljene generacije“ ima sličnosti Crnogoraca koji su se otisnuli da svoju „crnogorsku dušu“ sačuvaju u bijelom svijetu. F.S. Ficdžerald umro je u 44 godini. Njegova supruga Zeldu je sedam

Iz predstave „Konte Zanolović“ / režija Radmila Vojvodić

Ficdžerald je najljepše godine proveo u Italiji, Parizu i na Azurnoj obali u Antibima. Poznato je da je na Antibima, kada je napustio Crnu Goru, boravio kralj Nikola. U svim mjestima Ficdžeraldovog boravka u Evropi: Napulju, Parizu, Antibima, dvadesetih godina mnogo se govori o minulom Prvom svjetskom ratu. Uspomene su svježije, govori

godina kasnije izgorjela u požaru bolnice za metalne bolesnike. Ernest Hemingvej je izvršio samoubistvo. Njegova kći Margo takođe. Pavle Popović je umro mlad. Jedino je profitirao Ed Hanter, producent filmova i kasniji izdavač knjiga.

Crna Gora u domu i svijetu je koncipirana drama. Naš susret sa svijetom i danas i vazda je dramatičan. Ličnosti koje odlaze iz Crne Gore u svijet, dramski intezivno doživljavaju i svoj odlazak i svoj povratak kući.

Najzanimljivija sudbina Crnogoraca u svijetu je **Stefana Zanovića**. Bio je superioran, kretao se u društvu Rusoa, Volter, Fridriha II Barbarosa. Bio je pustolov, igrač, žongler, koji se kretao na žici, a s druge strane žice sunovrat.

U biografijama i zapisima Rusoa, Voltera, Fridriha II i drugih znamenitih Evropljana sa kojima je u svom vremenu imao susrete koji su prevedeni na tadašnji srpsko – hrvatski jezik nema tragova, čak ni pomena o Stefanu Zanoviću.

Življenje Stefana Zanovića bilo je u stvari igra, groteska i pustoš. On je savremenik Šćepana Malog, prvi je napisao rad o našem lažnom caru, koji su kasnije koristili i drugi a, vjerovatno, i Njegoš i Ljubiša. Vladimir Sekulić je napisao dramu **Stefan Zanović** (1996.), koja je premijerno izvedena u okviru budvanskog Grad teatra, u režiji **Radmile Vojvodić**.

Ako bi neki erudita ili pak kreativni tim znalaca priredili i autorski oblikovanu ediciju o tragovima Crne Gre u svjetskoj literaturi, putopisima, historiografskim zapisima, filmskoj građi pohranjenoj u stranim arhivama i kinotekama, bile bi to knjige bogato ilustrovane, privlačne za današnje generacije, čak i za strane turiste. Potpune slike Crne Gore kakva je bila i kakva je danas nema, ukoliko se sistematski ne organizuje građa i o tome kakvi smo bivali u očima stranaca.

Alan Walker snimio dio spota u Nikšiću

Dom revolucije obišao svijet

Zvijezda elektronske muzike, **Alan Walker**, norveški hitmejker, snimio je nedavno dio spota za pjesmu „All Falls Down“ u Nikšiću. Neki kadrovi za spot su snimljeni u Domu revolucije, uz učešće u organizaciji i snimanju nikšićkog „Dronstudio.me“.

Alan je kadrove za drugu pjesmu, koja tek treba da izađe, snimio na Lovćenu.

Alan Walker, iako ima samo 19 godina, postigao veliki uspjeh. Njegovi hitovi su pokorili svjetske liste, a sa svojim hit - singlom „Faded“ premašio je vrtoglavih milijardu YouTube pregleda. On je takođe bio zvijezda ovogodišnjeg EXIT-a.

S.M.

Boem fest – nova prepoznatljivost Nikšića Grad pamti svoje legende

• „*Sve se pamti, a dosta se toga i zaboravi. Ono što se sigurno ne zaboravlja i što pronose naši Nikšićani i svi prijatelji Nikšića, jeste duh koji ovaj grad ima. A, taj duh je nastao baš radom i životom vrijednih ljudi, naših umjetnika, naših legendi koje slavimo ovim Festivalom*“

Bilježi: *Slavojka Marojević*

Jesen i septembar u njoj, svojim bojama i mirisom, neodoljivo i jako budi sjećanja, kao ni jedno drugo godišnje doba, ili mjesec. Taj osjećaj je posebno vezan za Nikšić, sredinu koja je iznjedrila mnoge zanimljive i znamenite ličnosti ili kako ih

nikšićkim boemima: **Živku Nikoliću, Veljku Mandiću, Dragu Maloviću, Stevu Matoviću, Vladimiru Popoviću, Žarku Vojičiću, Dušanu Jekniću, Petru Banićeviću, Vitomiru Vitu Nikoliću, Draganu Raduloviću, Milanu Dugu Krivokapiću, Vukmanu Otaševiću, Vladimiru Mujuškoviću, Mirku Banjeviću, Zoranu Ko-**

BIRAN SI ZA NIKŠIĆ!

BOEM

Svi kažu da je Nikšić mali grad, a ja nikako da se pronadem u njemu, govorio je pokojni Dugo...

Ali on se i našao i pronašao i ostao u njemu, do vijeka. I on i svi oni koje ovim festivalom slavimo. Svi oni koje je Nikšić podigao i u genetski kod im ugradio vrijednosti, osobine i način... Svi oni koji su ljepotu života i slad kafanske gorčine pretakali u pjesme, pisma, aforizme, knjige, slike, neponovljive role, filmove... Svi oni koji su svojom stvaralačkom energijom pronosili slavu Nikšića po bijelom svijetu i složno iznijeli i postavili jednu auru otmenosti koja sija iznad ovog grada...

Svima njima u zahvalnost posvećujemo ovaj BOEM FEST. Želimo da ova dva dana posvetimo njima i pošaljemo poruku da ih nismo zaboravili jer,

NIKŠIĆ PAMTI SVOJE LEGENDE!

stihom naslika *Pavle Goranović*, poznati crnogorski pjesnik: „... gradski čudaci“... „Sjeti ih se Grade, bar kada svečano ruho obučeš i uzorne građane počneš prozivati“, pozivao je i prozivao taj pjesnik svojim stihovima skoro deceniju i po.

Najzad, pjesničke vizije zaploviše nikšićkim ulicama, sokacima, ugostiteljskim objektima i u „Zahumlju“, mjestima gdje se davno ili ne tako vremenski daleko, kulturna nikšićka i ne samo njena elita, namjeno ili slučajno, sretala, družila i gdje su svjesno ili ne nastajali motivi njihovih djela, koja su ih zajedno sa rodnim gradom u svijet ponijela.

U njihovu slavu, čast i poštovanje, u Nikšiću se krajem svečarskog septembra, 2017. godine, zaviori festivalska zastava. Zastava boemima posvećena. I tako pod sloganom „Nikšić pamti svoje legende“ u Hotelu „Onogošt“ otvoren je Boem fest, dvodnevna manifestacija posvećena posljednjim

pitoviću, Mikiju Vukićeviću, Rodoljubu Rođi Raićeviću, Dragu Kovačeviću i Lazaru Tripkoviću. Ova gospoda gledala su svoj grad i sugrađane iz „ulice lipa“, koja ih, nakon odlaska, prvi put okupila i na kratko „otela“ iz nebeskog svoda. Sjeta im je možda mutila obzorje, ali miris lipa mamio ih je da se vrate, makar na kratko, voljenome gradu.

Otkako su u vječnom stvaranju, u njihovom i našem gradu u međuvremenu „*mnogo toga je bilo i dobrog, ali bilo je i teških vremena. Sve se pamti, a dosta se toga i zaboravi. Ono što se sigurno ne zaboravlja i što pronose naši Nikšićani i svi prijatelji Nikšića jeste duh koji ovaj grad ima. A, taj duh je nastao baš radom i životom vrijednih ljudi, naših umjetnika. Naših legendi koje slavimo ovim Festivalom*“, poručio je **Ratko Bataković**, direktor Tehnopolisa, nove ustanove koju pomenuti nikšićki znamenici, u svojim sjećanjima, nažalost,

nijesu mogli ponijeti u nebeske visine. Ali su im sigurno urezana sjećanja na posebno „svijetlo mjesto na mapi Balkana, a to je 'Zahumlje'. Kroz tu tačku presijecali su se svi putevi onih koje danas slavimo“, riječi su Batakovića. Vjerovatno je zbog toga horu „Zahumlja“ i pripala čast da u hotelu „Onogošt“ otvori manifestaciju koja ima za cilj da starije generacije podsjeti, a mlađima pokaže, kako je to bilo nekada kada su i „kafane imale dušu“, a grad odisao „romatičarskim šmekom boemije“.

„Namjera nam je da ne zaboravimo ljude koji su utkali sebe u dobri duh Nikšića i da ih pamtimo i osnažimo kroz ovakve, naše skupove“, poručila je **Sonja Nikčević**, potpredsjednica Opštine Nikšić.

Zaštitni znak boemstva, pa tako i nikšićkog istoimenog Festivala je šešir, ali i tamburica bez koje nema starogradske pjesme. Tako su Gradski tamburaški orkestar iz Pljevalja i Nikšićanka Dragana Stijepović, na nikšićkom Trgu pjevali pjesme, sa kojima i danas počinju ovdašnja veselja. Hotel „Onogošt“ i lokali „Floyd“, „Oktobar fest“ i bar „Blues brothers“ su bili centri boemije. Na program je bilo boemsko veče Dušan Mandić Šejn i stand up Andrija Dabović, projekcija filma Dan

teksta nazva „ulicom lipa“ (ne slučajno, jer i one su svjedoci boemije) dominirali su panoji, ilustrovani fotografijama, sa osnovnim biografskim podacima umjetnika kojima je Festival posvećen.

U njihovom duhu progovorio je **Mirko Toljić**, umjetnik koji je svojim grafikama oživio zidove „Oktobar fest“, sa porukom: *„Ako narod neće u galerije, onda galerije treba dovesti u narod. A gdje će naći bolje mjesto od toga nego lokale u kojima dolaze mladi ljudi. Današnji ljudi ne traže umjetnost u sebi, već sebe u umjetnosti. Za njih je umjetnost izložba, aplauzi, sjaj, mediji. Ali, to nije umjetnost. Čovjek mora da traži umjetnost u sebi da bi imao šta da iznese. Svi ti ljudi koji su bili boemi imali su svoje tišine i samoće u kojima su stvarali i taj izlazak u kafanu bio je otklon i odmor od tog rada. Odatle je bila ta svježina o kojoj se danas prepričava“*, besjedio je Toljić. On se nada da će vremenom svi lokali u gradu, makar na dva - tri dana, biti centri kulture i boemije.

„Boemija nije beskonačno konzumiranje alkohola i dovođenje u neka čudna stanja, već je to proizvod jedne tišine. Preporučio bih svim ljudima da se bave svojim poslom najbolje što mogu i da imaju kvalitetan odmor koji se može okarakterisati kao boemski“, uvjerava umjetnik Toljić.

Boem fest koji je „ljepotu života i slad kafanske gorčine pretakao u pjesme, pisma, aforizme, knjige, slike, neponovljive role i filmove“, ima za cilj da osnovnu ideju, iniciranu od Tehnopolisa i partnerstvo: Opštine, Zahumlja i Onogošta, „proširi i na druge privredne djelatnike i ugostitelje. Na taj način, cijeni Goran Radojičić iz Zahumlja, pronašli bi se u priči o prepoznatljivim projektima za svakog pojedinca

Boem fest na Trgu slobode

oslobođenja Underhill fest, veče ženske poezije uz zvuke gitare, izložba mladih boema likovnih umjetnika, pjesničko veče Sretena Mitrovića sa gostima, „Noć čarobne duše“ - Simo Trebješanin i prijatelji, kao i otvoreno boemsko veče, za koje je muziku birao Ivan Radojičić.

Dok su se poetsko - muzičke večeri, izložbe i filmove odvijali u kulturnim ugostiteljskim objektima, u Njegoševoj ulici, koju ova reporterka na početku

u gradu i koji znaju da „udare neke urbane pečate urbanim formama grada i umiju da čuvaju ono što je bila njegova tradicija. Tako se brendira jedan grad, mapira i postavlja na značajno mjesto prepoznatljivih destinacija“, poručio je Radojičić, uz objašnjenje da Boem fest nije ograničen po formi, već će se, uz dobru saradnju razvijati i rasti.

Festival uličnih svirača

Magija teatra, akrobatike i muzike

- *Slavljenje života se doživjelo, a teatar je pokazao svoje alternativne vidove. Djelovalo da svi imaju svoj udio u tom jedinstvenom teatru i sceni.*
- *Nikšićke ulice i trgovi su jedna ogromna scena, koja pruža blagodeti „homo ludensa“ za one koji gledaju i koji učestvuju.*

Bilježi: *Milena Radonjić*

Tople avgustovske večeri na nikšićkom asfaltu i svečanost koja se po prvi put dešava u gradu - **Festival uličnih svirača**. Kraj avgusta uvijek je lijeno dočekivao nadolazeće obaveze više nego

Trg slobode, Ulica Njegoševa, Gradska kuća i Plato ispred robne kuće „Nikšićanka“, bile su polazne tačke šezdesetak izvođača, koji su svoje umijeće i magiju teatra, akrobatike, plesa i muzike darivali okupljenoj publici... Prisutne su bile i nekonvencionalne, moderne forme zabave. Većina

izvođača interaktivno je komunicirala sa građanima, koji su se, bez izuzetka, divili raznovrsnom performansu upakovan u krilaticu „homo ludens“. Utisak je da su se svi izvođači utkali dio u jedinstven ambijentalni teatarski nastup.

U dva dana izvedeno je ukupno trinaest sati raznovrsnog programa, koji se sukcesivno preplitao, logično se nadovezujući na vid umjetničkog izraza uličnih performerera. Kako je naglasio **Goran Radojičić**, programski urednik Festivala, cilj ove priče bio je izlazak umjetničkih formi iz zatvorenog u otvoreni „teatar“ angažovanosti.

To je bila jedna istina između umjetnika i stvaraoaca, odnosno onoga koji igra i koji se igra i onog koji doživljava ili ne doživljava tu igru. Čak i prazan prostor imao je svoju priču. Nikšićki Trg je specifičan kroz istoriju, jer je bio scena na otvorenom u svim svojim bitisanjima i periodima, tako da smo mu mu udahnuli jedan novi, urbani pečat, kazao je Radojičić. Učešće na Festivalu imali su umjetnici iz zemalja regiona, **Evrope** i iz **Argentine**. Drugog dana boje naše zemlje „branila“ je mlada etno - rok grupa „**Džanum**“ i vajar **Marko Petrović Njegoš**, instalacijama bicikla i različitih artefakata inspirisanih djelom legendarnog pisca **Zorana Kopitovića**, po kojem je **Slobodan Milatović** uradio predstavu „**Biciklisti**“.

Interaktivnost koja je obojila pozitivne

živog septembra, ali ovog puta osmišljeno novo festivalsko izdanje probudilo je energiju i harizmu humora, akrobacije, muzike i žongliranja. Probudio je „dijete“, koje vječno „čuči“ u čovjeku i daje polet za nove izazove. Autorki ovog teksta na momente se učinilo da Trg Slobode nikada nije bio življi... Šaren od osmijeha i veselog izraza na licu publike i slučajnih prolaznika... Oduševljeni su bili ne samo najmladji, već i oni koji po godinama pamte neka drugačija dešavanja na ovom mjestu... Bojazan da će poklapanje posljednje noći Bedem festa i početka ovog jedinstvenog Festivala u našoj državi uticati na posjećenost, bila je neopravdana, jer je na korzou i drugim festivalskim lokalitetima bilo oko dvadeset hiljada građana.

odnosno onoga koji igra i koji se igra i onog koji doživljava ili ne doživljava tu igru. Čak i prazan prostor imao je svoju priču. Nikšićki Trg je specifičan kroz istoriju, jer je bio scena na otvorenom u svim svojim bitisanjima i periodima, tako da smo mu mu udahnuli jedan novi, urbani pečat, kazao je Radojičić. Učešće na Festivalu imali su umjetnici iz zemalja regiona, **Evrope** i iz **Argentine**. Drugog dana boje naše zemlje „branila“ je mlada etno - rok grupa „**Džanum**“ i vajar **Marko Petrović Njegoš**, instalacijama bicikla i različitih artefakata inspirisanih djelom legendarnog pisca **Zorana Kopitovića**, po kojem je **Slobodan Milatović** uradio predstavu „**Biciklisti**“.

Interaktivnost koja je obojila pozitivne

talase Festivala uličnih svirača, bila je najviše zastupljena u performansu klovnova, žonglera, koji su svojom smjehotresnom akrobatikom, teatrom i mimikom djecu i odrasle postavili dijelom njihovog autentičnog performansa.

„Ovom profesijom bavim se već 16 godina, a moj šou je kombinacija humora i žongliranja. Mislim da je danas zbog užurbanog načina života jako teško nasmijati ljude i zato je ovaj poziv izuzetno izazovan i težak. Mogu da živim od ovog posla i

premijerno. Gostovao sam u drugim sredinama na Balkanu. Ovim se bavim već deset godina, a prije toga sam nastupao sa teatarskim druženjima. Za ovu vrstu umjetnosti sam se opredjelio jer je veći izazov i veoma je zahtjevna“, naglasio je Edgardo.

Slavljenje života se doživjelo, a teatar je pokazao svoje alternativne vidove. Jednom je Piter Bruk rekao: „Dajte mi bilo koji prazan prostor i dva čovjeka. Jedan na sceni a jedan u publici. Napraviću teatar“. I zaista bješe tako.

Detalj iz programa Festivala uličnih svirača

to mi predstavlja zadovoljstvo, jer se ne bih mogao zamisliti u nekom drugom zanatu. Na Balkanu se teško živi od ove vrste umjetnosti. Srećom, ja nastupam u inostranstvu: Francuska, Italija, Njemačka, Holandija, Švajcarska, Austrija. Ovo mi je četvrti put da sam u Crnoj Gori. Prije Nikšića izvodio sam svoj šou u: Baru, Ulcinju, Čanju i Herceg Novom“ kazao je **Darko Gorčinovski iz Skoplja**, pod umjetničkim imenom „Arlekin“, profesionalni žongler – klov. **Edgardo Papito iz Argentine**, prepoznatljiv je po izrazu fuzija akrobacije, magije i humora. Oduvijek je nastupao na ulici, za sve ljude, bez obzira na socijalnu pripadnost.

„Svidja mi se ovdje. Prije ovog nastupa, svoj performans sam izvodio u Švajcarskoj. Nastupao sam svuda, ali u Crnoj Gori sam prvi put. Ovdje sam

Nikšićke ulice i trgovi su jedna ogromna scena, koja pruža blagodeti „homo ludensa“ za one koji gledaju i koji učestvuju. Festival uličnih svirača upotpunio je mozaik na putu otvaranju Nikšića, kao grada festivala koji slave život. U ovom performer – izdanju, prvi put, ali vrlo uspješno.

„Septembarski dani“ u Nikšiću

Pozorište okosnica programa

Septembar u Nikšiću tradicionalno donosi bogat multikulturalni program. Opština Nikšić u saradnji sa lokalnim i državnim institucijama kulture, te sportskim i privrednim subjektima i ove godine realizovala je sadržajan i kvalitetan program pod prepoznatljivim nazivom „**Septembarski dani**“. Najveći dio te manifestacije odnosio se na repertoar ustanova kulture, što je istovremeno bio i repertoar „Programa podrške razvoju kulture u Nikšiću“ za deveti mjesec ove godine. No, okosnicu tog sadržaja predstavljali su pozorišni događaji i koncerti revijalnog segmenta XII „Međunarodnog festivala gitare“.

Premijernim izvođenjem komedije „**Inspekcija**“, rađene po tekstu **Stevana Koprivice**, a u režiji **Gorana Bulajića**, Nikšićko pozorište je 18. septembra otvorilo novu pozorišnu sezonu. U okviru septembarskih svečanosti, Pozorište je ugostilo ansambl Barskog ljetopisa, sa predstavom „**Sveti i prokleti**“, Obrada Nenezića. Opština Nikšić je kao poklon prvacima, u Nikšićkom pozorištu, obezbijedila izvođenje predstave „**Bajka o ribaru i ribici**“, Gradskog pozorišta iz Podgorice i gostovanje Šante Pante, na platou ispred Robne kuće. Akordov teatar za odrasle i djecu, na Sceni 213 izveli su dvije predstave: „**Profesionalac**“ i „**Prva žurka**“. „Narodno pozorište u Nikšiću od 1945 – 1969. godine“, naziv je izložbe dokumenata i fotografija, koja govori o najuspješnijem periodu rada pozorišta u Nikšiću. Izložba je upriličena u foajeu Pozorišta, u okviru manifestacije „Dani evropske baštine“, a postavka te arhivske građe ozvaničila je otvaranje novih prostorija arhivskog Odsjeka u Nikšiću.

Nikšićko pozorište je bilo domaćin **Međunarodnom festivalu gitare**, koji je otvoren koncertom **Crnogorskog simfonijskog orkestra** i francuskog gitariste **Antoana Morinija**. Festival gitare je i ove godine ugostio eminentne umjetnike,

te studente gitare: **Vlatka Stefanovskog Vaska Atanasovskog i Miroslava Režića, Lazara Baletića, Vasilija Toljića, Davida Martona i Stefana Kostića**. U Pozorištu je u organizaciji „Zahumlja“ održan i popularni „**Kultopis**“, čiji je gost bio **Vuk Drašković**, poznati književnik iz Beograda.

„Septembarske dane“ obojili su i likovni sadržaji, od kojih izdvajamo izložbu „**Između sjećanja i otpora**“, koju su u galerijama „Nikola I“ i „Ilija Šobajić“ priredili Fakultet likovnih umjetnosti sa Cetinja, Ministarstvo kulture i „Muzeji i galerije“.

Povodom 23. godišnjice od smrti Vita Nikolića, na završnici „**Viluškog kulturnog ljeta**“, priređeno je Veče poezije i projekcija dokumentarnog filma „**U trag zaboravu**“, autorke **Maje Janjušević**. Narodna biblioteka „Njegoš“ je upriličila promociju reprint izdanja knjiga „**Nikšić-Onogošt**“, **Petra Šobajića** i „**Zaloga**“, **Vladimira Mijuškovića**, kao i promociju antologije „**Pjesnikinje Crne Gore 1970-2015**“ i romana „**Bibliotekar**“, **Marka Špadijera**.

Septembarski dani završeni su dvodnevnom „**Boem festivalom**“, novom kulturnom prepoznatljivošću Nikšića, koju je organizovao Tehnopolis sa predstavnicima turističkog klastera i „Zahumlja“.

Spoj kulture i prirodnih ljepota Nikšića doprinijeli su u posljednje vrijeme turističkom pozicioniranju grada, što se dešava, u značajnoj mjeri, zahvaljujući festivalima. To je jedan od motiva rada Turističke organizacije, koja se svojim aktivnostima uključila u „Septembarske dane“. Organizovane su panel diskusije na temu održivog turizma, a upriličeni su i prateći događaji, među kojima su posebno bile zanimljive oldtajmer izložbe sa centralnim događajem u Njegoševoj ulici.

U okviru Septembarskih dana, pored raznih kulturnih i zabavnih sadržaja organizovano je i desetak sportskih i drugih manifestacija koje su imale za cilj promociju i valorizaciju turističkih, poljoprivrednih i sportskih potencijala grada.

XII Međunarodni festival gitare Nikšić 2017

Festival estetske intrigantnosti

Koncertom Crnogorskog simfonijskog orkestra koji je izveo poznatu kompoziciju „Slike sa izložbe“, Modesta Musorgskog, pod dirigentskom palicom maestra **Grigorija Kraskova**, otvoren je revijalni program XII Međunarodnog festivala gitare Nikšić 2017. Ovoga puta sa Orkestrom je kao solista nastupio mladi francuski gitarista **Antoan Morinije**, pobjednik prošlogodišnjeg internacionalnog gitarskog takmičenja organizovanog u Tivtu. Oni su izveli kompoziciju „Aranuez“ – koncert za gitaru i orkestar, španskog kompozitora Hoakina Rodriga. Festival je i ove godine ugostio eminentne umjetnike, ali i mlade virtuozne na gitari. Posebno interesantan i dobro posjećen dio repertoara bio je koncert makedonsko – slovenačkog dvojca **Vlatko Stefanovski** (gitaru) i **Vasko Atanasovski** (saksofon), a nastupom u sali Nikšićkog pozorišta, njih dvojica su prvi put u Crnoj Gori zajedno nastupili. Revijalni i takmičarski dio ovog Festivala, koji organizuju NVO „Anagastum guitar society“ - Muzički centar Crne Gore, od 2015. godine, su odvojeni, a razlog je težina takmičenja, njegov koncept, broj prijavljenih učesnika i fond nagrada. Novina ovogodišnjeg Festivala je segment posvećen darovitim crnogorskim studentima gitare nazvan „Open podium“. Publici su se tako predstavili studenti gitare: **Lazar Baletić**, **Vasilije Toljić**, **David Marton** i **Stefan Kostić**, sa akademija i konzervatorijuma u Cetinju, Parizu i Trstu.

Na tu festivalsku novinu ukazao je i ministar kulture Janko Ljumović, koji je ozvaničio početak Festivala i ocijenio da sadržaj te manifestacije čine četiri formalna i stilska izvođenja na klasičnoj gitari, koja u savremenosti živo i inovativno izražava kulturološke i ambijentalne vrijednosti Crne Gore. Prema Ljumovićevoj ocjeni, Međunarodni festival gitare Nikšić svojim postojanjem i kvalitetom izdvojio se kao najvažnija manifestacija ovog profila u Crnoj Gori, a po svom značaju zauzima važno mjesto i u internacionalnom kontekstu.

„Međunarodni festival gitare dostigao je model umjetničke manifestacije na kojem će se u budućim strategijama Ministarstva kulture insistirati. To je model osmišljenog koncepta zasnovanog na kvalitetu učesnika i programskoj viziji koja se zasniva na estetskoj intrigantnosti. Sadržaj ovogodišnjeg Festivala čine četiri programska segmenta koja emaniraju formalnu i stilsku raznovrsnost gitarske muzike od klasičnog konteksta uz Simfonijski orkestar, preko elektronskog kontrapunkta i koncepta majstora – izvođača do učešća mladih muzičara“, istakao je ministar Ljumović. On je ocijenio da ideja i koncept Festivala *„korespondiraju sa recentnim kretanjima na muzičkoj sceni Crne Gore, koju, između ostalog, karakteriše i pojava umjetnika*

čije se interpretatorsko umijeće potvrdilo i potvrđuje i izvan naših prostora. To je model osmišljenog koncepta zasnovanog na kvalitetu učesnika i na programskoj viziji koja se zasniva na estetskoj intrigantnosti, na umjetničkim projektima koji anticipiraju kulturni razvoj i koji jačaju socio-kulturni lanac umjetnosti na lokalnom i nacionalnom nivou, i koji imaju misiju da budu scena za razvoj umjetničkih karijera i razvoja publike“, kazao je Ljumović. Prema njegovim riječima, dosadašnja izdanja Festivala su pratili i projekti izdavačke muzičke i video produkcije, kako iz oblasti klasičnog repertoara, tako i novih djela koja su se kretala od etno do džez izraza, što je rezultiralo pozicioniranjem gitare, koja „živo i inovativno izražava kulturološke i ambijentalne vrijednosti Crne Gore“. I umjetnički direktor festivala **Danijel Cerović** uvjeren je da će ovogodišnje izdanje Festivala biti prekretnica u njegovoj budućoj organizaciji i to zbog uvođenja dva nova segmenta.

„Prvi je ‘Open podium’ i gledaćemo da još više saradujemo sa obrazovnim institucijama kako u Crnoj Gori tako i šire kako bismo nastavili našu misiju da damo prostor mladim i darovitim umjetnicima“, kazao je Cerović. Druga novost u organizaciji, na koju je ukazao je Cerović je svojevrsni omaž klasičnoj gitari, u okviru kojeg je hrvatski gitarista **Miroslav Režić**, koncertom „Electric couterpoint“, 28. septembra zatvorio Festival.

„Mi oslušujemo šta su savremene težnje u stvaralaštvu za klasičnu gitaru i gitaru uopšte. Pokušavamo da imamo najreprezentativnije programe i svježija djela. Ukoliko bude uslova animiraćemo što više kompozitora iz čitavog svijeta da napišu kompozicije za naš Festival. Vjerujemo da je ovaj program raznovrstan za publiku i da smo ovim festivalskim izdanjem otvorili vrata novim projektima i segmentima koja će naići na pozitivan prijem kako stručne tako i šire publike. Cilj nam je jačanje saradnje sa obrazovnim institucijama ne samo u Crnoj Gori, kako bi nastavili započetu misiju u pomaganju na stvaranju karijere mladim i darovitim umjetnicima“, rekao je Cerović.

Francuski gitarista Antoan Morinije ustvrdio je da je nikšićki Festival možda i bolji od mnogih koje ima njegova zemlja, te zbog toga treba da se njime ponosi Nikšić i Crna Gora.

„Bilo je zaista lijepo i interesantno, uzbudljivo i zanimljivo i na kraju svakako drugačije i originalno. Uživao sam i u spontanosti izuzeto dobrog Crnogorskog simfonijskog orkestra. ‘Aranhuez’ koji sam svirao jedan od najboljih koncerata za gitaru i orkestar“, izjavio je Morinije, nakon nastupa sa nacionalnim orkestrom u Nikšiću.

S.Marović

Sa izložbe „Narodno pozorište u Nikšiću od 1949 – 1965. godine“ Najznačajnije Pozorište u Jugoslaviji

„Reprezentativnim dokumentima prikazan je zlatni period i djelovanje profesionalnog Narodnog pozorišta, sa glumačkom elitom, scenografijom, režijom, dramskim tekstovima i kao takvo bilo

nog pozorišta, sa glumačkom elitom, scenografijom, režijom, dramskim tekstovima i kao takav bilo je jedno od najznačajnijih pozorišta u Jugoslaviji, ostavljajući dubok trag u kulturi Nikšića i Crne Gore“, kazala je Kapisoda.

je jedno od najznačajnijih pozorišta u Jugoslaviji, ostavljajući dubok trag u kulturi Nikšića i Crne Gore“, rekla je **Mirjana Kapisoda**, pomoćnica direktora Državnog arhiva Crne Gore, na otvaranju izložbe „Narodno pozorište u Nikšiću od 1949 -1965. godine“. Bogata arhivska građa izložena je početkom oktobra u Nikšićkom pozorištu, a čine je pažljivo selektovana reprezentativna dokumenta na 29 panoa, sa 115 odabranih dokumenata, 72 plakate, 56 fotografija.

„Reprezentativnim dokumentima prikazan je zlatni period i djelovanje profesionalnog Narod-

Na značaj teme o bogatstvu nikšićke pozorisne scene, od 1949. do 1965. godine, ukazao je i direktor Nikšićkog pozorišta, **Zoran Bulajić**. On je na izložbi pozorišne arhivske građe, podsjetio na genezu teatarskog života u Nikšiću, koji je začet davne 1884. godine. Bulajić se posebno osvrnuo na period rada Narodnog pozorišta, kada je Nikšić okupio najpoznatija imena teatarske umjetnosti sa jugoslovenskih prostora, kao i na činjenicu da taj pozorišni zamah nije dugo trajao jer je već 1965. godine došlo do gašenja Narodnog pozorišta.

„Nakon bolnog perioda gašenja pozorišnog života i njegovog bivstvovanja kroz rad ovdašnjih amaterskih društava, svjesni smo da je i dalje neophodna veća društvena angažovanost, zarad misije pozorišne i umjetnosti uopšte. Tim prije što su pozorišni i drugi poslenici kulture nosioci ne samo dobrog duha i kulture jednog naroda, već su i nezaobilazan državni reprezent van njenih granica“, ocijenio je Bulajić.

Autorka izložbe i načelnica arhivskog Odsjeka Nikšić **Violeta Krivokapić**, istakla je značaj arhivske građe za nauku i društvo, a vrlo često je nepravedno zaklonjena od očiju javnosti ili u sjenci je drugih društvenih zbivanja, koja se na kraju opet nalaze u arhivima.

„Izložbe dokumenata stoga prezentuju njihovu fascinantnu snagu, odnosno čuvaju našu kolektivnu svijest i javnosti prezentuju spomenike kulture i našu kulturnu baštinu“, istakla je Krivokapić.

Nikola Tomić

Jedna epizoda iz svijeta autostopiranja
- Radio drama -

Lica:

Ognjen Vukojević, (32) zaposlen u radio stanici;

Momir, (59) poljoprivrednik;

Lidija, (55) Momirova supruga, poljoprivrednica;

SLIKA 1

(Ognjen otvara vrata svojih kola. Uz stenjanje sjeda na vozačevo sjedište. Otvara plastičnu kutiju za cd. Tihi prasak plastike kada cd izađe iz kruga u sredini kutije. Ognjen ubaca cd u radio. Mehaničko uvlačenje cedeća i početak rada radija. Life on Mars, Dejvid Bouvi, prvi akordi prije nego što pritiskom na dugme Ognjen gasi radio. Reskavo ulaženje ključa za paljenje auta. Ognjen okreće ključ. Ritmično naprezanje alansera koje prati Ognjenove riječi)

Ognjen:

Hajde...

(Alanser prestaje, da bi se odmah potom čuo u dužem trajanju)

Ognjen:

Hajdeeee...

(Napor Ognjenovog navijanja i alansera biva krunisan glasnim brundanjem automobila. Automobil se pokreće.)

Ognjen:

Auto je upalio. Hoće li konačno upaliti i moj plan?

SLIKA 2

(Automobil postepeno usporava, da bi skroz stao. Pritiskom na dugme Ognjen pali četiri žmigavca. Klik-tavo, ritmično paljenje i gašenje žmigavaca. Uključuje klimu. Snažno izduvavanje. Ognjen spušta prozor okretanjem ručice.)

Ognjen (glasno):

Kuda idete?

Momir (izvan kola):

Podgorica.

Ognjen:

Upadajte...

(Momir i Lidija se dogovaraju da ih Ognjen ne čuje)

Momir:

Šta misliš, Liki?

Lidija:

Čini se kao bezopasan mladić.

Momir:

(Glasno, Ognjenu) Što da ne.

(Otvaraju se vrata. Momir uzdiše si od nošenja velikog tereta. Lidija sjeda.)

Momir:

(Puhtajući) Prihvati kolijevku.

(Uz nježni tresak kolijevka je stavljena na zadnje sjedište)

Momir:

Pazi je, Liki, da ne padne.

(Momir sjeda pozadi, pored nje. Vrata se treskajući zatvaraju. Kola kreću. Ognjen gasi četiri žmigavca. U kolima neko vrijeme tišina. Samo brundanje motora, saobraćaj okolo i rad klime.)

Ognjen:

Ja sam Ognjen Vukojević.

Lidija:

Lidija.

...Nove drame...

Momir: Momir. Šćepanovići... Što je nešto vruće. Je li u redu da otvorim prozor?

Ognjen:

Ne može taj. Nešto se slomio mehanizam unutra, pa sam stavio šrafčiger.

(Momir se okreće u sjedištu)

Momir:

Nisam ga ni vidio. Je li ovo klima podešena na grijanje?

Ognjen:

Malo sam zimomorán.

Momir:

Napolju je četrdeset stepeni skoro.

Ognjen:

Isključiću je, neću se valjda ukočiti za toliko. Otvoriću i prozor.

(Okretanje ručke za otvaranje prozora. Saobraćaj postaje glasniji.)

Lidija:

Neka uđe malo vazduha... Zbilja su užasne vrućine.

Ognjen:

Rekoh, meni ovakvo vrijeme odgovara. Kad bih mogao da biram, izabrao bih da je čitave godine ljeto.

Momir:

Ovdje, uz more, aj i nekako. Ali ne znam hoćeš isto pričati kad stignemo u Podgoricu.

Ognjen:

Podgoričko ljeto! Podgoričko ljeto mi za vazda daj, molim se pred spavanje, dok me muči povjetarac sa mora.

Momir:

Čudan si ti neki čovjek.

Ognjen:

Možda i čudan, ali čovjek.

Momir:

Hm...

(Razgovor utihne. Ognjen pjevuši dok kola koja idu u suprotnom smjeru uz zvijuke prolaze.)

Lidija:

Sigurno si jarac u horoskopu. Naš sin je jarac, baš je zimomorán.

Ognjen:

Šta je to *(razlažući na slogove)* ho-ro-skop?

Lidija:

Ma ti si neki šaljivdžija.

Momir:

Lidija je opsjednuta horoskopom. Kakva god da je situacija, ako je pitaš nešto za horoskop ona sve zaboravi i samo o tome priča.

(Lidija i Momir se smiju. Ognjen ne reaguje. Njihov smijeh jenjava uz začudu i nelagodu. Nakon kratke pauze)

Lidija:

Vrućina je skoro pa neizdrživa. Trebalo je da krenemo još jutros, nego Momirov auto nije mogao da upali.

Momir:

Neki obični kvar. Pogledaću uveče kad se vratimo. Dokad smo rekli da ima autobusa?

Lidija:

Poslednji je u 11 i 15... A ne, nedjeljom je poslednji u 10 i 30.

Momir:

Ako bog da, završićemo do tada. Ako ne stignemo na autobus, možemo prespavati kod Mitrovića.

Lidija:

Znaš da ga ne smijemo dugo ostavljati samog.

Ognjen:

Kojim poslom ste put Podgorice?

(Momir i Lidija se istovremeno uzbuđuju na postavljeno pitanje. Vrpolje se i okreću)

Momir:

Deder dodaj mi kolijevku, Liki, da mu pokažem.

Ognjen:

Ma o čemu to pričate?

Momir:

Mi ti, prijatelju, imamo jedno veliko imanje. Na njemu, hvala Bogu, rastu mandarine, lubenice, pipuni. Sve to fino prodajemo.

(Gubi se zvuk saobraćaja. Sa Momirovim prisjećanjem javljaju se zvuci prirode i rada na imanju)

Momir:

Uvijek ti je na našem imanju veselo. *(Pijukanje ptica, povici radnika na imanju)* Imam nekoliko radnika koji se brinu oko plodova, da se ja ne mučim. Znaš, imam slabu kičmu, krsta me bole. Samo li se malo okrenem čuje se...

(Momir se vrpolji u sjedištu. Iznenada se čuje glasno krc. Sa tim krc se vraćaju zvuci iz automobila i sa ulice)

Momir:

Evo čuješ. Zna tako često da me ušikne. Nego, šta sam pričao. Ah, da, imanje...

(Sa riječju imanje vraćaju se zvuci prirode sa njihovog imanja)

Momir:

Baš prije neki dan, kao vođen božjom rukom, ja ti sam izađem među lubenice. Lagan povjetarac dok gazim onom rastresitom zemljom. Povremeno ti se sagnem, kucnem neku koja je baš narasla. Ali i dalje idem, ne znam ni zašto ni kuda. Već se udaljujem od svakoga, njihovi glasovi se više ne čuju. Iznenada, stanem. Zagledam se u jedan veliki list. Čučnem. Odjednom, ptice *(Tiho započinje graktanje i pijukanje mnogih ptica)*. Sklonim onaj list. Gledam, počeo da se znojim, usne mi drhte. Kad ti imam šta vidjeti. Ispod lista... *(Momir pravi pauzu. Zvuci ptičjeg graktanja i vjetra došli su do vrhunca napetosti i iščekivanja. Momir i dalje ne progovara. Zvuci prirode se polako rastvaraju. Sa postepenim ratvaranjem ukradaju se zvuci magistrale i automobila.)*

Ognjen:

Pa šta je bilo ispod lista?!

(Momir snažno kija)

Momir:

Apćiha! Uh, što mi dugo treba da kinem. Oprosti *(Šmrkće)*. Sad ćemo da ti pokažemo šta je bilo ispod lista. Stani sa strane.

Ognjen:

Evo ga proširenje.

(Automobil staje. Ognjen ga gasi.)

Lidija:

Samo da sklonim baldahin.

Momir:

Pažljivo, Liki.

Momir:

I, šta vidiš?

(Ognjen se okreće u sjedištu. Opruge u sjedištu ispuštaju škripave zvuke. Čisti grlo)

Ognjen:

Lubenicu. Što je nosite u kolijevci?

Momir:

Pukao nam ceger. Malo se zagledaj pa mi reci šta vidiš.

Ognjen: Pa vidim lubenicu od nekih deset kila u kolijevci. Tamno zelena sa širokim, gotovo bijelim

...Nove drame...

uzdužnim štraftama.

Momir:

A da li neka štrafta liči na nešto?

Ognjen:

Gledam svaku ponaosob, ali mi je nejasno. Izgubljen sam, molim vas, recite mi.

Momir:

Pa Isus! Zar ne liči na Isusa?

Ognjen:

Isusa?

Momir:

Pa sve je tu: ruke, kosa, noge...

Ognjen:

Pa ne znam baš, možda vidim nešto.

Momir:

Čuš, nešto!

Lidija:

Momire, smiri se. Rekla sam ti da se ne nerviraš. Pisalo je u nedjeljnom horoskopu da će životne težnje rakova sa podznakom u lavu ove nedjelje nailaziti na sumnju kod sagovornika.

Momir:

Rekao je taj tvoj horoskop i da ću svakog uvjeriti, pa vidi!

Ognjen:

A, da da, evo sad vidim. Tu je kosa, evo ih ruke.

Lidija:

Jesam ti rekla?

Ognjen:

(kao za sebe, ali dovoljno glasno da čuju Lidija i Momir) Zaista liči na obličje kojim se taj duhoviti vanzemaljac predstavio ljudima...

Momir:

Šta to reče?

Ognjen:

Trtljam nešto. Nego, šta ćete sa lubenicom?

Momir:

Idemo da je osveštamo. Možda odluče da je izlože u hramu. Nije slučajno da se sin božiji javi. Toliko mnogo mladih ne vjeruje u boga. Eto, na primjer, naš sin. A kad bi crkva prihvatila da je ova lubenica čudo, možda bi on povjerovao. Šta tebe vodi u Podgoricu?

(Ognjen pali automobil. Uključuju se na magistralu. Iznenada snažna sirena)

Ognjen:

Pazi, majmune, vidiš da se uključujem...

Lidija:

(tiho) Momire, sav je nešto smeten, uznemiren. Pola ne čuje šta mu pričamo.

Ognjen:

Šta me vodi u Podgoricu? Ništa posebno. Volim da se provozam. Svake nedjelje odem nekud kolima. Još bolje kad primim nekoga da ide sa mnom.

Momir:

Radiš li nešto?

Ognjen:

Proučavam ljude. Hoću reći, studiram antropologiju. A sa strane radim u jednoj radio stanici. Možemo je uključiti...

(Ognjen pritiska dugme za paljenje radio uređaja. Pjesma Life on Mars, David Bowie)

Lidija: Ovo neki teški rok. Ali lijepo zvuči.

Ognjen:

Ima tu fine muzike.

Lidija:

Kako mi je krivo što ne znam taj ingleski. O čemu je pjesma?

Ognjen:

Postavlja pitanje ima li života na Marsu.

Momir:

Kako se zove stanica te pušta te besmislice? Na ekranu se ništa ne vidi.

Lidija:

Što besmislice?

Momir:

Čuš vanzemaljci! U ovom univerzumu postoje samo ljudi, božja djeca.

Lidija:

A veliki je svemir da smo sami. Meni se muzika sviđa. Kako se zove stanica?

Ognjen:

Hm... Zove se...

Momir:

Kao da ne znaš kako se zove radio na kom radiš. Što si pobljedio odjednom? Možeš li da voziš?

Ognjen:

Sve je u redu. Samo sam se malo zamislio.

(Life on Mars se iznenada utišava. I dalje se čuje Bouvijev glas, samo što je zagušen krčanjem. Sa radija se čuje isprekidan Ognjenov glas)

Ognjen sa radija:

Stoperi, ako me čujete, ne reagujte.

Momir:

Šta je ovo odjednom?

Ognjen:

Refren. *(Tiho zapjevava refren koji se čuje u pozadini krčanja)*

Ognjen sa radija:

Ponavljam, ukoliko me čujete, ne reagujte...

Momir:

Čudna neka pjesma.

Ognjen:

Pa opisuju je kao spoj brodvejskog mjuzikla i slike Salvadora Dalija.

Momir:

Jesi ovo ti?

Ognjen:

Ma taman posla. Dejvid Bouvi, Englez.

Momir:

Pa odakle naš jezik u njoj?

Ognjen:

Kako naš? Ima možda zajedničkih riječi, tipa Mars.

Ognjen sa radija:

(Uz krčanje) Vozač nije to za šta se predstavljao. Ne vjerujte mu.

(Momir pročišćava grlo)

Momir:

(tiho) Liki?

Lidija:

Ognjene, ti ovo ne čuješ?

(Zavšava se pjesma Life on Mars. Prestaje krčanje. Čuje se radio spiker)

Spiker:

Poštovani slušaoci, stanje na putevima je solidno. Ipak, vozite oprezno. Drumovi su mokri zbog snažne kiše koja pada čitavog dana.

Momir:

Kakva sad kiša?

Ognjen:

Kako bi bilo da smanjimo ovo, očito je da priča neke besmislice?

(Ognjen pritiska dugme za gašenje radija. Čuje se električno zujanje cedeća koji se okreće unutra)

Momir:

(Tiho da Ognjen ne čuje)

Nešto mi ovdje smrdi.

Lidija:

(Tiho)

Možda je neka kanalizacija pored puta.

Momir:

Mislio sam na ono sa radija!

Ognjen:

Je li sve u redu pozadi? Šta sa radija?

Momir:

(Isuviše srdačnim glasom kojim odaje do znanja da izmišlja)

Samo me je začudio spiker koji govori o kiši.

Ognjen:

Mislim da je ovo novi voditelj. Vjerovatno je greškom pročitao izvještaj od nekog drugog dana... Nego, koliko dugo ste vas dvoje u braku?

Lidija:

Preko trideset godina.

Ognjen:

I koja je tajna? Kako održati vezu toliko dugo.

Momir:

Čovjek mora da prihvati drugu osobu, pa čak i one stvari koje smatra totalno bezumnim.

Lidija:

A koje su to?

Momir:

Na primjer, ispijanje kafe sa prijateljicama. *(pravi jedno dugačko srk)* Prvo jedno srk, pa onda gledaju u tu šolju, da vide šta im se otvorilo. Kao da u tom gatanju i horoskopu i čudima postoji ikakvog smisla i istine.

Lidija:

A što nema smisla? Odakle ti znaš?

Momir:

Biblija kaže da ne treba vjerovati u te budalaštine.

Lidija:

Baš tako kaže?

Momir:

Možda ne tim riječima, ali to se kaže.

Lidija:

E, pa vidiš, ja u to vjerujem. Moram da vjerujem, jer za jarčeve piše da će prevazići sve životne probleme!

Momir:

U vjeri je spas, samo kroz vjeru se može spasiti!

Lidija:

TI misliš da će ga lubenica spasiti!

(U kolima nastaje tišina. Poslije pauze)

Momir:

Vi antropolozi ste nešto mnogo tihi.

Ognjen:

O čovjeku najviše saznaš kad ga pustiš da sam priča.

(Poslije nekog vremena Ognjen pritiska dugme za paljenje radija. Čuje se okretanje ceđea, kao i pritiskanje nekog dugmeta. Odmah po pritiskanju počinje pjesma Moonage Daydream, David Bouvie. Iznenada, kao prije, započinje krčanje. Ognjen prati pjesmu kao da se čuje glasno lupkajući rukama po volanu)

Ognjen:

Pam pam, I'm an aligator...

Ognjen sa radija:

(zadihan) Ne reagujte! Vozač ne čuje moj glas. Javljam se na frekvenciji koju ne mogu da čuju vanzemaljci, mogu da čuju samo ljudi... Dolaze! Moram da bježim. Budite oprezni. Čekajte moje sledeće javljanje.

(Krčanje prestaje. Pjesma se vraća na prirodnu pojačanost. Ognjen je i dalje pjevuši.)

Ognjen:

Baš volim Bouvija. Šta vi slušate inače?

(Tišina)

Ognjen:

E, samo da stanem na pumpu časkom.

Momir:

Čekaj da ti dam nešto za gorivo.

Ognjen:

Ne dolazi u obzir. Eto me brzo. Zatvoriću prozor da vam ne ulazi miris goriva.

(Ognjen podiže prozor uz kloparanje ručke. Ognjen otvara vrata. Uz stenjanje ustaje sa sjedišta. Gasi radio. Zatvara vrata uz tresak. Prigušeno, kao šapat se čuje njegov razgovor sa radnikom na pumpi.)

Momir:

Ma ovaj nas zavatlava.

Lidija:

Stvarno nije čuo glas sa radija. Može li biti da je stvarno vanzemaljac?

Momir:

Mora da se pretvarao.

Lidija:

Zašto bi to radio?

Momir:

Drogira se, šta znam ja! Znaš i sama kako se čudno ponašaju narkomani.

Lidija:

Nemoj to narkomani. Znaš da ne volim tu riječ. Ali ovdje je meni nešto čudno.

Momir:

(plašljivo) Pa šta ti misliš da je?

(Uz klopot se otvara rezervoar. Pumpa penetrira uz metalno škljocanje. Sipanje goriva pravi nešto nalik zujanju)

Lidija:

Ne zna šta je horoskop. Ne zna u kojem radiju radi. Prija mu vrućina... Šta je ono još bilo?

Momir:

(zabrinuto) Jednom je naglasio da je čovjek. To ljudi ne rade.

Lidija:

Pa hoćemo li izaći sad?

Momir:

(čisti grlo, pretjerano nonšalantno) Ma ovo je neki zafirkant. Hoće da učini da mislimo da je vanzemaljac. Bezopasan je. A ti se odmah uplašila!

(Čuju se prodorni, iznenadni udari u staklo)

Momir:

Bože, spasi me! (*čisti grlo. Otvara vrata. Ulaze zvuci sa pumpe*)

Ognjen:

Nijesam htio da Vas prepadnem. Samo da pitam hoćete li šta sa pumpe, neki sok?

Momir:

Ne, ne, hvala, dobro smo.

(*lupanje vrata pri zatvaranju*)

Momir:

Kad bismo izašli morali bismo opet nekog da ustopiramo. Da sad izađemo značilo bi da smo se uplašili!

(*Gorivo prestaje da huči. Čuje se klopavanje pri zatvaranju rezervoara.*)

Momir:

Evo plaća. Sad će da se vrati. Ponašaj se normalno, kao da se ništa ne dešava. Nećemo da padnemo na te gluposti...

Ognjen:

Zanimljiv pumpadžija. Ljudi su jedna tako zanimljiva vrsta. Iz svakog razgovora ja izađem sigurniji u svom naumu da vas proučavam.

Momir:

Kako to “da vas proučavam”?

Ognjen:

(*uz prijeteću muziku*) Omaška. Nemojte da vas plaši što sam to rekao; to sasvim sigurno ne znači ništa, pogotovo ne nešto opasno ili prijeteće. (*Prijeteća muzika prestaje*) Mi antropolozi zauzimamo izdvojenu poziciju kako bismo svojim pogledom obuhvatili što više od ljudske vrste. S toga ponekad imam osjećaj kao da sam tuđin.

Lidija:

Bio baš na televiziji prije neku noć.

Ognjen:

Upoznat sam sa tim filmom i tim vanzemaljcem. Nimalo strašan. Znam vanzemaljce kojima je ksenomorf kućni ljubimac...

Momir:

A kako ih ti to znaš?

Ognjen:

Iz naučno fantastične literature, naravno. Pitao si me to kao da misliš da sam vanzemaljac (*smije se*).

Momir:

Ma to ne postoji!

Ognjen:

Samo tako nastavi da misliš.

(*U automobilu nastaje tišina. Čuje se samo automobil, koji ispušta napeto hućanje iz kojeg klija i narasta muzika koja pojačava suspens*)

SLIKA 4

(*Opet se čuje muzika kojom je prekinuta prethodna audio slika. Nastaje transformacija u suprotnom smjeru- od suspens muzike do hućanja automobila*)

Momir:

Imaš li kakvu djevojku, ili ženu?

Ognjen:

Imam, ali trenutno smo mnogo udaljeni. Nemamo uslova da se vidimo, kao da živimo na različitim planetama. Koliko ste vi u braku?

Lidija:

Preko trideset godina.

Ognjen: I sve to vrijeme živite na selu?

Momir:

Tek od prije nekoliko godina. Prodali smo stan, osposobili staru porodičnu kuću i novac uložili u voće. Određena porodična situacija nas je primorala da se maknemo iz grada.

Ognjen:

Rekoste da imate sina?

Momir:

Upravo je on razlog našeg preseljenja. Grad nosi određena iskušenja.

(Ognjen ponovo pali radio. Pjesma Riders on the storm- The Doors koja počinje zvucima kiše i grmljavine. Atmosferična i mračna uspostavlja takvu atmosferu u automobilu. Poslije nekoliko minuta pjesme, baš u momentu kada se čuje još jedan grom, čuje se i krčanje kao i ranije. Javlja se Ognjenov glas, dok pjesma u pozadini ide tiše, ali dovoljno glasno da se čuje)

Ognjen sa radija:

Morao sam da prekinem javljanje, dolazili su u ćeliju. Što niste pobjegli na pumpi? Pitanje je hoće li vam se opet pružiti prilika. U velikoj ste opasnosti. Vozač je vanzemaljac koji je u tijelu identičnom mom. Ja sam pravi Ognjen. Otet sam od strane vanzemaljaca radi proučavanja. Vrše užasne ekperimente nada mnom. Moje poznavanje radija mi omogućava da se javim sa improvizovanog uređaja. Molite se bogu da mu ne budete zanimljivi za istraživanje. Šta god radili, nemojte da ga nečim zainteresujete... Dolaze opet! Pazite se!

(Krčanje prestaje, pjesma se vraća na normalnu jačinu)

Ognjen:

Dorsi. Vrata za drugu dimenziju...

Lidija:

(tiho) Momire, šta ćemo da radimo?

Momir:

(još tiše) Lidija, ne mogu da vjerujem da se plašiš. Ali, za svaki slučaj, čuti i budi dosadna, da ga čime ne zainteresujemo.

(Ono što je Momir ranije rekao za Lidiju, sada odjekuje, kao u prisjećanju: "Lidija je opsjednuta horoskopom. Kakva god da je situacija, ako je pitaš nešto za horoskop ona sve zaboravi i samo o tome priča")

Ognjen:

Bih nešto da vas pitam.

Momir:

(tiho) šta? (čisti grlo) Šta?

Ognjen:

Mislio sam da sam skroz istražio ljudsko vjerovanje, ali vi mi pominjete novu stvar: ho-ro-skop. Šta je to?

Lidija:

(Zaneseno) Pa to ti je da položaj zvijezda govori o tvojoj sudbini i ličnosti...

Momir:

(tiho) Lidija, smanji doživljaj.

Lidija:

Imaš planete, mjesec, sunce i tvoj datum rođenja ti određuje znak, podznak i slično.

Ognjen:

Hm, interesantno.

Lidija:

Oh...

Ognjen:

Zanimljivo. Zvijezde, pored kojih tako često u putovanjima prolazimo, da imaju takvu funkciju... Momire, nemojte da me gledate tako samo zato što sam upotrijebio pogrešan prijedlog: Ispod kojih tako često prolazimo, ne pored, u ovom putovanju zvanom život... Horoskop. Zanimljivo.

Momir:

Ima ubrzo restoran, hoćeš li stati da izađemo do toaleta?

Ognjen:

Možda bolje da se strpите, brzo ćemo stići?

Momir:

Ne, baš nam se ide, komentarisali smo i prije nego smo ušli u kola. Je li tako, Lidija?

Lidija:

D-da.

Ognjen:

Kad čovjek mora da ide, mora da ide, jer kao vrsta ima prilično neizdržljiv urinarni trakt.
(*automobil usporava. Čuje se komešanje Momira i Lidije sa zadnjeg sjedišta.*)

Momir:

Brže, Lidija.

Lidija:

Ne guraj me.

Ognjen:

Čekam vas...

(*Zvuci magistrale čuju se u daljini. Čuju se žustri koraci Momira i Lidije*)

Lidija:

Izvukosmo se! Umalo da nas otme vanzemaljac.

Momir:

Lidija, ne avetaj. Kakav vanzemaljac. Očito je ovo neki ludak, manijak, nasnimio na cede. Na cede nasnimio! Vanzemaljci ne postoje! Svakako ne nastavljamo putovanje sa njim. Evo smo već u prigradskom naselju. Izgubićemo se u ovim uličicama i eto. On će nastaviti kada vidi da nas neko vrijeme nema, a mi ćemo do hrama uzeti taksi... (*pljesak dlana o čelo*) Jao, Isus je ostao u kolima!

Lidija:

Ostavimo ga! Ne smijemo rizikovati da nas vanzemaljac otme!

Momir:

Lidija, dobro znaš koliko ona lubenica može da utiče na naše živote.

Lidija:

Ali, čuo si ga: Isus je duhoviti vanzemaljac.

Momir:

Bogohulnik jedan! Manijak! Lidija, ovo je samo iskušenje. Moramo se pokazati jakim u vjeri.

Lidija:

Sačekaj me za minut.

(Čuje se Lidijino trčanje. Otvaranje vrata. Sa otvaranjem vrata čuje se atmosfera restorana. Pribor za jelo, žamor mušterija. Lidijini koraci)

Lidija:

Izvinite, jesu slobodne novine?

Mušterija u restoranu:

(žvaćući) Slobodne. (podriguje)

(Šuškanje novina dok ih Lidija grabi. Njeni koraci ka izlasku iz restorana. Otvaranje i zatvaranje vrata. Sa zatvaranjem se gube zvuci restorana. Njen trk)

Momir:

Gdje si bila?

Lidija:

Moram da vidim nešto.

(Šuštanje novina dok ih lista)

Lidija:

Dnevni horoskop, evo ga. (*Mrmlja dok čita*) Ne piše ništa o opasnosti. Jedino tebi ima rizik za kičmu.

Momir:

Ma šta čitaš to, kao da će nam horoskop pomoći. Lubenica je naš spas.

(Prelaz na automobil. Ognjen pali radio. Zvuk rotiranja cede. Počinje kompozicija "Četiri minuta trideset tri sekunde tišine" od Džona Kejdža. Otvaraju se vrata. Ulaze Momir i Lidija)

Ognjen:

Pomislio sam da se nećete vratiti.

Momir:

Gužva u toaletu.

Ognjen:

Brzo stižemo...

Momir:

Liki, dokotrljaj mi lubenicu, volim da je kod mene *(tiho)* Ništa ne brini, sigurni smo. *(tupka lubenicu)*

Lidija:

(tiho) Kažeš to meni ili lubenici?

(Krčanje sa radija. Iz krčanja se javlja Ognjenov glas)

Ognjen sa radija:

Imam još malo vremena.

Momir:

(tiho) Nemoguće- radio je ugašen.

Ognjen sa radija:

Bojim se da će sledeći eksperiment po mene biti koban. I vas čeka ista sudbina. Otmica i slanje na vanzemaljski brod. Zašto niste pobjegli kad ste imali priliku. Dolaze po mene. Žao mi je što se niste spasili. Zbogom.

(Prestaje krčanje. U autu tišina osim hućanja i lupanja srca koji su glasniji i brži)

Lidija:

(tiho) Momire, plašim se.

(Sada se Ognjenovom kucanju srca pripaja još jedno, Lidijino. Ubrzano je i rastrzano. Hućanje krvi je kao melodija, lupa srca daje ritam. Atmosfera se nadgrađuje. Određeni interval se čuje samo ovo. Iznenada, hućanju i lupi dva srca priključuje se nervozno, ubrzano lupanje trećeg- Momirovog.)

Momir:

Gdje smo ovo, jesmo li skrenuli negdje?

Ognjen:

Moram samo da uzmem nešto od jednog prijatelja.

Lidija:

(tiho) Momire, plašim se.

Momir:

Gdje živi taj prijatelj?

Ognjen:

Ima kolibicu malo dublje u šumi. Časkom ćemo do njega.

(Šum talasa je zaglušujuć, kucanje tri srca eksplozivno. Stenjanje kočnica. Auto staje)

Momir:

A ta koliba? Ovdje nema ništa.

Ognjen:

Nema nikakve kolibe.

(Muzička atmosfera koju prave adrenalin, krv i kucanje srca dostiže klimaks- Ognjen počinje da pišti i cvijuče. Zvuci su ljudski)

Momir:

Vanzemaljac!

(Ognjen i dalje pravi piskave, ali ljudske zvuke)

Momir:

Hvataj ga oko grudi, Liki! Tako! Stisni!

...Nove drame...

(Komešanje u kolima)

Ognjen:

E, stanite. Šta radite to?

Momir:

Ne slušaj njegovu vanzemaljsku retoriku!

Lidija:

Imaš šrafčiger iza sebe!

(Momir se naglo okreće. Čuje se krckanje njegove kičme)

Momir:

Ah, kičma!

Lidija:

Rek'o horoskop!

(Momir vadi šrafčiger iz prozora. Prozor uz tresak pada)

Momir:

Nas da otmeš! Sad ćeš da vidiš!

Ognjen:

Ej, stani...

(Borba u kolima. Ognjen se otima iz Lidijinog stiska. Ognjen otvara vrata.)

Momir: Nećeš uteć'!

(zvuk ulaženja metalne oštrice u meso)

Ognjen: Ah, moje dupe!

(Ognjen pada na zemlju jaučući)

Momir:

Jak si ti vanzemaljac, šrafčiger u guzicu te savladao.

(Momir i Lidija izlaze iz kola. Napetost hućanja i lupa srca prestaje. Čuju se spoljni zvuci- cvrkutanje ptičica i ostali zvuci šume)

Ognjen:

Stanite, stanite, pobogu!

Momir:

Ne pominji božje ime uzalud, vanzemaljče jedan!

Ognjen:

Stanite da vam objasnim!

Lidija:

Momire, lubenica je pukla od borbe u kolima.

Momir:

Je li? Nema veze, ovaj je od neke napredne vrste. Daće čovječanstvu sve lijekove koji mu trebaju, pa i onaj za našeg sina.

Ognjen:

Ali ja nisam vanzemaljac. Ovo je eksperiment za moj diplomski ispit.

Lidija:

Nećeš nas prevariti!

Momir:

Samo ti tu lezi, vanzemaljac, i ćuti. Sad ćemo fino da zovnemo novine i državni organ zadužen za vanzemaljce.

Ognjen:

Molim vas, moj diplomski zadatak je ispitivanje granice ljudskog vjerovanja. Sve je ovo bila tačka. Puštao sam nasnimljene trake sa cedeja. Sve sam snimao, eno, uređaj za snimanje je u kaseti ispred suvozača.

Lidija:

Nisi vanzemaljac?

Ognjen: Izvinite što sam ovo uradio. Nisam očekivao da ćete mi povjerovati. Uglavnom se svaki pokušaj

odmah završavao. Niti sam ja mogao da glumim toliko dobro, niti su stoperi vjerovali. Odmah bi se nasmi-
jali i maska bi pala. Kada sam vidio da vi ćutite, morao sam da nastavim, da vidim dokle može ići.

Momir:

Jesam ti rekao, Lidija, da nije vanzemaljac?!

Lidija:

Pa ti si viknuo!

Momir:

Ne znam šta ti se učinilo, uspaničila si se.

Ognjen:

Izvinite što prekidad, ali krvarim. Možete li me prebaciti do hitne pomoći?

Momir:

Može, samo da ne završim u zatvoru.

Ognjen:

Ma nećeš, jedino ko možda može završiti u zatvoru sam ja. Momire, moraćeš ti da voziš.

(Ulaze u automobil. Lupaju vrata. Čuje se Ognjenov jauk.)

Lidija:

Sjedi na bok.

(Okretanje ključa za paljenje automobila. Kao na početku, alanser vergla. Verglanje prestaje, da bi se čulo opet, ovaj put duže i upornije. Verglanje alansera traje, čini se beskonačno.)

Kraj

Nikola Tomić / Biografija

Nikola Tomić (1990.) je student treće godine Fakulteta dramskih umjetnosti na Cetinju, katedre za dramaturgiju, u klasi profesora Stevana Koprivice i asistentkinje mr Bojane Mijović.

Tomić je objavio priče u književnom (internet) časopisu „Stribor strašni“. Na sajmu knjiga u Podgorici, 2012. godine bio je rezidencijalni pisac. Ove godine dobio je nagradu za najboljeg studenta grada Cetinje. Autor je romana „Tačkice“, koji još uvijek nije objavljen.

Radio drama „Jedna epizoda iz svijeta autostopa“, Tomićev je ispitni rad u prvom semestru druge godine studija.

JU Nikšićko pozorište

Pozorišni savjet: prof. dr Bojka Đukanović, predsjednica
članovi: Boris Božović, Ana Patrić i Radmila Mijušković

Direktor:
Zoran Bulajić

Urednica:
Slavojka Marojević

Novinari saradnici:
Milena Radonjić
Đorđije Drinčić

Lektorka:
Bojana Perišić

saradnica u tehničkoj pripremi:
Vesna Vukićević i Anka Tomić

Dizajn korice:
Zdravko Beli Delibašić

Tehnički prelom i dizajn časopisa:
Milinko Žižić

Trg Save Kovačevića 5, Nikšić, Crna Gora
Telefon: 040/213-566
Fax: 040/214-353

E-mail redakcije: slavam@t-com.me
Internet: www.niksickopozoriste.com

**PROGRAM PODRŠKE
RAZVOJU KULTURE
U NIKŠIĆU**